

SPIS TREŚCI

CZEŚĆ I – UWARUNKOWANIA	3
1. WPROWADZENIE	3
2. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO, WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	3
2.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w mieście i gminie Kcynia – stan prawny.	3
2.2. Spis obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy.	4
2.3. Ilość decyzji administracyjnych wydanych przez burmistrza.	6
2.4. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów.....	6
2.5. Tereny mieszkaniowe	8
2.6. Tereny usługowo-produkcyjne.....	9
2.7. Tereny zieleni.....	9
2.8. Tereny infrastruktury technicznej	9
2.9. Spis terenów zamkniętych.	10
3. STAN ŚRODOWISKA W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.....	11
3.1. Zasoby środowiska i przyrody.	11
3.1.1. Geomorfologia, rzeźba terenu i budowa geologiczna.	11
3.1.2. Surowce naturalne - występowanie udokumentowanych złóż kopalin.	11
3.1.3. Gleby.....	12
3.1.4. Klimat.	13
3.1.5. Hydrologia.....	14
3.1.6. Fauna wraz z powiązaniem przyrodniczymi.....	18
3.2. Leśna przestrzeń produkcyjna.....	23
3.3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna	26
3.4. Stan środowiska i przyrodniczego.....	27
3.4.1. Przekształcenia powierzchni ziemi i zagrożenie występowania masowych ruchów ziemi	27
3.4.2. Zagrożenia i stan powietrza atmosferycznego	27
3.4.3. Klimat akustyczny	28
3.4.4. Zagrożenia i stan wód.....	29
3.4.5. Zagrożenie powodziowe.	31
4. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH	31
5. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁÓŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH	31
6. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH	31
7. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	32
7.1. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.	32
7.2. Rys historyczny gminy i miasta Kcynia.	32
7.3. Kalendarium.....	33
7.4. Ruralistyczne układy przestrzenne.....	34
7.5. Zabytki sakralne.....	36
7.6. Zespoły dworsko- i pałacowo- parkowe, folwarki.....	37
7.7. Zabytki techniki i kultury materialnej.....	39
7.8. Zabytki archeologiczne.....	40
7.9. Spis zabytków wpisanych do rejestru.....	40
7.10. Spis ewidencji zabytków (z włączeniem rejestru).....	41

7.11. Walory środowiska kulturowego.....	50
7.12. Stan i zagrożenia środowiska kulturowego.....	54
8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA.	55
8.1. Potencjał demograficzny.....	55
8.2. Sytuacja na rynku pracy.....	58
8.2.1. Podmioty gospodarcze.....	59
8.2.2. Bezrobocie.....	59
8.3. Infrastruktura społeczna.....	60
8.3.1. Ochrona zdrowia.....	60
8.3.2. Edukacja.....	61
8.3.3. Kultura.....	62
9. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.....	62
10. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.....	63
11. STAN PRAWNY GRUNTÓW.....	65
12. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH.....	65
12.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody.....	65
12.2. Obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków.....	69
12.3. Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie wód.....	72
13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.....	72
13.1. Stan systemów komunikacji.....	72
13.1.1. Układ uliczno-drogowy.....	72
13.1.2. Miejska komunikacja zbiorowa.....	74
13.1.3. Kolej.....	74
13.1.4. Komunikacja autobusowa.....	74
13.1.5. Transport lotniczy.....	75
13.2. Gospodarka wodno-ściekowa.....	75
13.2.1. Zaopatrzenie w wodę.....	75
13.2.2. Oczyszczanie i odprowadzanie ścieków.....	75
13.3. Gospodarka odpadami.....	76
13.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.....	76
13.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą.....	78
13.6. Zaopatrzenie w gaz.....	78
13.7. Telefonia komórkowa.....	78
14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH ZAWARTYCH W PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO.....	78

CZEŚĆ I – UWARUNKOWANIA

1. WPROWADZENIE.

Gmina Kcynia utworzona została 1.01.1973 r. z mocy ustawy o utworzeniu gmin i zmianie ustawy o radach narodowych (Dz. U. Nr 49 poz.312 z 1972 r.) . Stanowi ona integralną część historycznego regionu Pałuk w północno - wschodniej części Wielkopolski. Od 1.01.1999 r. miasto i gmina Kcynia przydzielona została do nowopowstałego powiatu nakielskiego w województwie kujawsko - pomorskim. Kcynia położona jest przy granicy z województwem wielkopolskim i sąsiaduje z gminami: Szubin, Nakło, Sadki, Żnin (województwo kujawsko – pomorskie) oraz Gołańcz i Wapno (województwo wielkopolskie). Gmina Kcynia należy do największych pod względem powierzchni gmin województwa kujawsko – pomorskiego, zajmuje 29 702 ha. Pod względem zajmowanej powierzchni lokuje się tym samym na 102 pozycji wśród 2 489 klasyfikowanych gmin Polski. Z ponad 29 tys. ha ogólnej powierzchni około 21 tys. ha stanowią użytki rolne. Pozostały obszar to głównie lasy. Gminę Kcynia zamieszkuje 14 022 mieszkańców. Gęstość zaludnienia na obszarach wiejskich gminy jest niższa niż na obszarach wiejskich w województwie kujawsko-pomorskim. W skład gminy wchodzi: miasto i 54 wsie. Gmina ma charakter typowo rolniczy. Średnia wielkość gospodarstw indywidualnych wynosi 11,5 ha (około 1200 gospodarstw indywidualnych), bonitacja gleb wynosi - 0,93%. Uprawiane są głównie zboża - 63% powierzchni upraw, ziemniaki - 11%, buraki cukrowe - 9%, pozostałe 17%. Na rozwój gminy korzystnie wpływa położenie komunikacyjne pomiędzy dużymi ośrodkami miejskimi Poznaniem i Bydgoszczą oraz miastami powiatowymi Nakłem, Żninem, Wągrowcem i Chodzieżą. Miasto Kcynia współcześnie jest lokalnym centrum administracyjnym i usługowym dla rolniczego zaplecza. Problemy gospodarcze i społeczne aktualne w kraju nie ominęły gminy. Wysokie bezrobocie kształtuje się na poziomie około 23,3 %. Warunki inwestowania na terenie gminy są korzystne w takich dziedzinach jak: przetwórstwo rolno – spożywcze, przemysł drzewny, przemysł odzieżowy, produkcja materiałów budowlanych.

Podstawowe dane o gminie (stan na 31 grudnia 2008 r.):

- Powierzchnia – 29 702 ha (297, 02 km²)
- Liczba mieszkańców – 14 022 osób
- Gęstość zaludnienia – 47 osób/km²
- Lesistość – 6620 ha
- Rolnictwo – 20 573 ha
- Inne – 2509 ha

2. DOTYCHCZASOWE PRZEZNACZENIE, ZAGOSPODAROWANIE I UZBROJENIE TERENU ORAZ STAN ŁADU PRZESTRZENNEGO, WYMOGÓW JEGO OCHRONY.

2.1. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne w mieście i gminie Kcynia – stan prawny.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego ma charakter obowiązkowy. Prace nad nim podejmowane są na mocy uchwały rady gminy. Zadaniem własnym gminy, wynikającym z ustawy o samorządzie gminnym jest m.in. prowadzenie polityki w zakresie gospodarowania przestrzenią i zapewnienie ładu przestrzennego. Zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki terytorialne, zakres i sposoby postępowania w sprawach przeznaczania terenów oraz określania zasad ich zagospodarowania i zabudowy są określone w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z dnia 27 marca 2003r. (Dz. U. Nr 80 poz. 717). W celu określenia polityki np. przestrzennej, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego sporządza się studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, które nie jest aktem prawa miejscowego tylko dokumentem kierunkowym,

stanowiącym podstawę polityki przestrzennej władz samorządowych. Aktami prawa miejscowego są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Miasto i Gmina Kcynia posiada „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”, które Rada Miasta Kcynii uchwaliła uchwałą nr XV/181/99 z dnia 29 grudnia, 1999r.

Obowiązujące pozostają wszystkie sporządzone plany miejscowe oraz ich zmiany uchwalone po 1 stycznia 1995r., które zostały opracowane na podstawie ustawy 7 lipca 1994r., o zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy z dnia 27 marca 2003 o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Na podstawie sporządzonego planu miejscowego inwestor może zlecić wykonanie dokumentacji budowlanej i ubiegać się o decyzje o pozwoleniu na budowę, wydawaną przez Starostę Powiatu. Starosta Powiatu z dniem 1 stycznia 2004 roku stracił prawo upoważnienia burmistrzów i wójtów do wydawania takich decyzji w swoim imieniu.

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym przewiduje dla terenów w przypadku braku planu miejscowego przeprowadzenia dwóch różniących się procedur zmierzających do ustalenia warunków zabudowy i zagospodarowania terenu:

- lokalizację inwestycji celu publicznego ustala się w drodze decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego,
- sposób zagospodarowania przestrzennego terenu i warunki zabudowy dla innych inwestycji ustala się w drodze decyzji o warunkach zabudowy.

Wykonanie projektu decyzji musi dokonać osoba wpisana na listę izby samorządu zawodowego urbanistów albo architektów. Przygotowaną decyzję przez uprawnioną osobę wydaje Burmistrz. Wyjątkiem w tej kwestii są inwestycje celu publicznego na terenach zamkniętych, dla których organem właściwym jest wojewoda.

2.2. Spis obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gminy.

Na dzień sporządzania niniejszej zmiany studium Rada Miejska uchwaliła następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- 1) Zmiana miejscowego planu szczegółowego zagospodarowania przestrzennego osiedla mieszkaniowego "Waryńskiego" w Kcyni, dotycząca działki numer 620/2 przy ul. Młyńskiej Uchwała Nr III/26/98 Rady Miejskiej w Kcynii z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 25 poz. 158 z dnia 16 kwietnia 1999 r.);
- 2) Uchwałą Nr III/27/98 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 25 poz. 159 z dnia 16 kwietnia 1999) (dotyczy działki numer 177/1 przy ul. Krzywej, części działki numer 743/1 i działki numer 750 przy ul. Szubińskiej, części działki numer 728 przy ul. Szubińskiej, działki numer 607/2 przy ul. Poznańskiej);
- 3) Zmiana miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego Gminy Kcynia. Uchwała Nr III/28/98 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 17 grudnia 1998 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 25 poz. 160 z dnia 16 kwietnia 1999 r.) (dotyczy działki numer 206/3 w Szczepicach, działki numer 405 w Józefkowie, działki numer 542 w Studzienkach);
- 4) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów działek nr 128/7, 128/8, 652/1, 687/4, 737/2 w mieście Kcynia . Uchwała Nr XXV/263/2001 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29

czerwca 2001 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko- Pomorskiego nr 56 poz. 1146 z dnia 30 sierpnia 2001 r.);

- 5) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów działek nr 20 w Malicach, części działek 77 i 78 oraz działek 79, 80, 81, 207 i 275 w Dziewierzewie, części działki 783 i działki nr 784 w Sipiorach - Gmina Kcynia .Uchwała Nr XXV/264/2001 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 czerwca 2001 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 56 poz. 1147 z dnia 30 sierpnia 2001 r.);
- 6) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów działek nr 470/6 i części działki 470/9, części działki 603/1, 518/3, 623, 839, części działki 838 oraz działek nr 610 i 612 w mieście Kcynia . Uchwała Nr XXXIII/364/2002 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 27 czerwca 2002 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 106 poz. 2184 z dnia 11 września 2002 r.);
- 7) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów działek nr 94 w Mycielewie, 32/2 w Gromadnie i 211/1 w Turzynie - Gmina Kcynia. Uchwała Nr V/26/2002 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 27 grudnia 2002 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 51 poz. 852 z dnia 29 maja 2004 r.);
- 8) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 1036 i 1037 w Kcyni. Uchwała Nr XIII/146/2007 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 października 2007 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 79 poz. 1295 z dnia 30 maja 2008 r.);
- 9) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 645 i 646/2 w Kcyni. Uchwała Nr XIII/147/2007 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 października 2007 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 79 poz. 1296 z dnia 30 maja 2008r.);
- 10) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 688/3 i 688/4 w Kcyni. Uchwała Nr XIII/148/2007 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 października 2007 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 79 poz. 1297 z dnia 30 maja 2008 r.);
- 11) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 59/10, 59/11, 60/1, 60/2, 60/5, 60/6, 61/1, 61/2, 61/3, 62/11, 173, 174, 175, 176, 177, 179, 180, 183, 192 w Żurawi. Uchwała Nr XIII/145/2007 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 października 2007 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 83 poz. 1369 z dnia 9 czerwca 2008r.);
- 12) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 592 i 593 w Kcyni. Uchwała Nr XIII/144/2007 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 października 2007 r. w sprawie (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 88 poz. 1442 z dnia 27 czerwca 2008 r.);
- 13) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu działek nr 731 w Kcyni. Uchwała Nr XIII/149/2007 Rady Miejskiej w Kcyni z dnia 29 października 2007 r. (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 88 poz. 1443 z dnia 27 czerwca 2008r.).

Główne kierunki zmiany przeznaczenia w uchwalonych planach to:

- podział nieruchomości na dużo mniejsze działki budowlane,
- wprowadzenie funkcji zabudowy produkcyjno – usługowej,
- wprowadzenie funkcji zabudowy mieszkaniowej z usługami.

2.3. Ilość decyzji administracyjnych wydanych przez burmistrza.

Tabela 1 Wydane decyzje administracyjne w latach 2003-2009.

Lata	Decyzje o warunkach zabudowy		RAZEM
	Miasto	Gmina	
2003	2	27	29
2004	25	30	55
2005	12	59	71
2006	12	159	171
2007	15	57	72
2008	11	47	58
2009	11	21	32
Razem:	88	400	488

Źródło: dane udostępnione przez Urząd Miasta, 2009.

W latach 2003- 2009 wydano 488 decyzji o warunkach zabudowy:

- 88 dla Miasta Kcynia
- 400 dla Gminy Kcynia

2.4. Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenów.

Tabela 2. Użytkowanie ziemi w gminie Kcynia

Rodzaje gruntów	Powierzchnia geodezyjna ogółem	Udział w ogólnej powierzchni	Powierzchnia geodezyjna obszaru miasta	Udział w ogólnej powierzchni	Powierzchnia geodezyjna obszaru wiejskiego	Udział w ogólnej powierzchni
	[ha]	[%]	[ha]	[%]	[ha]	[%]
Powierzchnia ogólna	29 663	100,00	684	2,30	28979	97,70
Użytki rolne	21 113	71,20	536	1,80	20577	69,40
Grunty orne	16 522	55,70	449	1,50	16073	54,20
Sady	270	0,90	5	0,02	265	0,89
Łąki trwałe	2 856	9,60	52	0,17	2804	9,40
Pastwiska trwałe	857	2,90	14	0,05	843	2,80
Grunty orne zabudowane	390	1,30	10	0,03	380	1,30
Grunty pod stawami	13	0,04	-	-	13	0,04
Grunty pod rowami	205	0,70	6	0,02	199	0,67
Użytki leśne	6 649	22,40	-	-	6649	22,40
Lasy	6 492	21,90	-	-	6492	21,90
Grunty zadrzewione i zakrzewione	157	0,53	-	-	157	0,53
Grunty zabudowane i zurbanizowane	937	3,10	132	0,4	805	2,71
Tereny mieszkalne	111	0,37	40	0,13	71	0,24

Tereny przemysłowe	13	0,04	4	0,01	9	0,03
Inne tereny zabudowane	28	0,09	13	0,04	15	0,05
Zurbanizowane tereny niezabudowane	2	0,01	2	0,006	-	-
Tereny rekreacyjne wypoczynkowe	36	0,12	14	0,05	22	0,07
Tereny komunikacyjne						
drogi	661	2,20	39	0,13	622	2,09
kolej	69	0,20	15	0,05	54	0,18
inne	3	0,006	1	0,003	2	0,006
Użytki kopalne	14	0,05	4	0,01	10	0,03
Wody	100	0,34	1	0,003	99	0,33
Powierzchniowe płynące	100	0,34	1	0,003	99	0,33
powierzchniowe stojące	-	-	-	-	-	-
Tereny inne	864	2,91	15	0,05	849	2,86
Użytki ekologiczne	25	0,08	-	-	25	0,08
Nie użytki	830	2,80	15	0,05	815	2,75
Tereny różne	9	0,03	-	-	9	0,03

Dane: Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią, wg stanu na dzień 01.01.2008 rok

Jak wynika z powyższej tabeli największy udział procentowy w powierzchni gminy mają użytki rolne, które zajmują 71,2% z czego grunty orne zajmują 55,7%. Drugim co do wielkości zajmowanego terenu są użytki leśne z wielkością 22,4%. Użytki rolne oraz leśne zajmują w sumie 93,6% w stosunku do powierzchni całej gminy. Należy wspomnieć, że tereny zabudowane zurbanizowane zajmują zaledwie 3,1% powierzchni całej gminy.

W przypadku konieczności ustalenia warunków zabudowy na terenach zamkniętych, to decyzje o warunkach zabudowy wydaje wojewoda. W przypadku opracowania planu miejscowego, którego granice opracowania włączono tereny zamknięte, to do tych terenów w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego ustala się tylko ich granice oraz jeżeli wynika to z przepisów odrębnych granice ich stref ochronnych. W strefach ochronnych ustala się ograniczenia w zagospodarowaniu i korzystaniu z terenów, w tym zakaz zabudowy.

2.5. Tereny mieszkaniowe

Tabela 3 Warunki mieszkaniowe w mieście i gminie Kcynia

Jednostka terytorialna:	Kcynia						
Kategoria:	GOSPODARKA MIESZKANIOWA						
Zakres danych:	OGÓŁEM						
	J. m.	2002	2003	2004	2005	2006	2007
LUDNOŚĆ							
Ludność w mieszkaniach							
ogółem	osoba	13 734	-	-	-	-	-
ZASOBY MIESZKANIOWE							
Zasoby mieszkaniowe wg form własności							
ogółem							
mieszkania	miesz.	3 610	3 779	3 775	3 776	3 777	3 779
izby	izba	13 543	14 142	14 146	14 151	14 155	14 166
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	261 248	272 631	272 848	273 041	273 123	273 457
zasoby gmin (komunalne)							
mieszkania	miesz.	473	399	394	373	373	333
izby	izba	1 261	954	944	860	860	768
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	21 494	17 099	16 986	15 955	15 955	14 057
zasoby spółdzielni mieszkaniowych							
mieszkania	miesz.	148	105	105	107	107	95
izby	izba	465	325	325	330	330	293
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	7 116	4 830	4 830	4 932	4 932	4 337
zasoby zakładów pracy							
mieszkania	miesz.	200	199	199	185	185	182
izby	izba	653	649	649	613	613	603
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	11 785	11 673	11 673	11 100	11 100	10 912
zasoby osób fizycznych							
mieszkania	miesz.	2 923	3 062	3 063	3 097	3 098	3 155
izby	izba	11 581	12 151	12 165	12 285	12 289	12 439
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	228 087	237 646	237 976	239 671	239 753	242 768
zasoby pozostałych podmiotów							
mieszkania	miesz.	14	14	14	14	14	14
izby	izba	63	63	63	63	63	63
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	1 383	1 383	1 383	1 383	1 383	1 383
Zasoby mieszkaniowe wg lokalizacji							
ogółem							
mieszkania	miesz.	3 610	3 779	3 775	3 776	3 777	3 779
izby	izba	13 543	14 142	14 146	14 151	14 155	14 166
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	261 248	272 631	272 848	273 041	273 123	273 457
w miastach							
mieszkania	miesz.	1 364	1 457	1 450	1 450	1 450	1 450
izby	izba	5 002	5 328	5 317	5 317	5 317	5 317
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	92 263	98 423	98 293	98 293	98 293	98 293
na wsi							
mieszkania	miesz.	2 246	2 322	2 325	2 326	2 327	2 329
izby	izba	8 541	8 814	8 829	8 834	8 838	8 849
powierzchnia użytkowa mieszkań	m2	168 985	174 208	174 555	174 748	174 830	175 164
Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne							
ogółem							
wodociąg	miesz.	3 548	3 577	3 573	3 574	3 575	3 577
ustęp splukiwany	miesz.	3 003	3 040	3 036	3 037	3 038	3 040
łazienka	miesz.	2 906	2 948	2 944	2 945	2 946	2 948
centralne ogrzewanie	miesz.	2 365	2 407	2 406	2 407	2 408	2 410
gaz sieciowy	miesz.	1 071	1 102	1 094	1 094	1 094	1 140
w miastach							
wodociąg	miesz.	1 403	1 437	1 430	1 430	1 430	1 430
ustęp splukiwany	miesz.	1 222	1 257	1 250	1 250	1 250	1 250
łazienka	miesz.	1 124	1 159	1 152	1 152	1 152	1 152
centralne ogrzewanie	miesz.	948	983	979	979	979	979
gaz sieciowy	miesz.	1 071	1 102	1 094	1 094	1 094	1 140
na wsi							
wodociąg	miesz.	2 145	2 140	2 143	2 144	2 145	2 147
ustęp splukiwany	miesz.	1 781	1 783	1 786	1 787	1 788	1 790
łazienka	miesz.	1 782	1 789	1 792	1 793	1 794	1 796
centralne ogrzewanie	miesz.	1 417	1 424	1 427	1 428	1 429	1 431
Mieszkania wyposażone w instalacje - w % ogółu mieszkań							
w miastach							
wodociąg	%	-	98,6	98,6	98,6	98,6	98,6
łazienka	%	-	79,5	79,4	79,4	79,4	79,4
centralne ogrzewanie	%	-	67,5	67,5	67,5	67,5	67,5
na wsi							
wodociąg	%	-	92,2	92,2	92,2	92,2	92,2
łazienka	%	-	77,0	77,1	77,1	77,1	77,1
centralne ogrzewanie	%	-	61,3	61,4	61,4	61,4	61,4

Dane: GUS 2008

Analiza z danych pozyskanych z Głównego Urzędu Statystycznego z 2007 wykazała iż mieszkańcy miasta i gminy Kcynia zamieszkiwali w 3779 mieszkaniach, w tym 768 stanowiących własność gminy, co stanowi nieco ponad 20,3 %. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania wynosiła 58,5 m². W przeliczeniu na osobę przypadało więc 19,5 m² ogólnej powierzchni mieszkalnej. Większość mieszkań w mieście wybudowano po 1971 roku (59,4%) i są one wyposażone w podstawowe instalacje komunalne – wodociąg (98,6%), centralne ogrzewanie (67,5%) oraz łazienkę (79,4%).

2.6. Tereny usługowo-produkcyjne.

Na terenie miasta i gminy nie występują obiekty handlu wielkopowierzchniowego o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m². Mamy tu raczej do czynienia z obiektami o powierzchni sprzedażowej dużo mniejszej, nie przekraczającej 1000m² powierzchni użytkowej obiektu. Tereny o funkcjach usługowych (w tym handel) w mieście i gminie mają charakter rozproszony. Stanowią one wydzielone funkcjonalnie obszary z przeważającą koncentracją w ciągu istniejących dróg z tym, że na terenie gminy zamykają się w obszarach zurbanizowanych. Tereny o funkcjach usługowych zajmujących większe powierzchnie występują głównie w centralnej części miasta (ul. Rynek oraz Jurczyka) oraz w jego północno-wschodniej części (ul. Nakielska).

Jeżeli chodzi o tereny produkcyjne to na terenie miasta występują one punktowo i jest ich niewiele.

2.7. Tereny zieleni.

W skład terenów zielonych na terenie miasta i gminy możemy wyróżnić:

- cmentarze czynne i nieczynne,
- ogrody działkowe,
- parki,
- zieleń publiczną urządzoną i nieurządzoną.

2.8. Tereny infrastruktury technicznej

W granicach miasta i gminy możemy wyróżnić następujące tereny infrastruktury technicznej:

- kanalizacja - oczyszczalnia ścieków zlokalizowana w południowej części gminy,
- wodociąg – główne ujęcie wody dla miasta zlokalizowane w północno-wschodniej części miasta,
- gaz – stacja redukcyjno-pomiarowa wysokiego ciśnienia zlokalizowana ok. 200 m na północ od granicy miasta oraz stacja redukcyjno-pomiarowa średniego ciśnienia zlokalizowana w granicach miasta przy ul. Nakielskiej,
- elektroenergetyka – Główny Punkt Zasilania zlokalizowany przy granicy miasta i gminy w jego północnej części,
- elektroenergetyka – jedyna funkcjonująca siłownia wiatrowa zlokalizowana na terenie miasta w południowej jego części,
- telekomunikacja – dwie stacje bazowe GSM zlokalizowane w południowej części miasta.

Zespół budynków administracji związanych z obsługą administracyjną ludności mieści się w kompleksie zabudowy przy ul. Nakielskiej.

2.9. Spis terenów zamkniętych.

Tabela 4 Wykaz terenów zamkniętych w mieście i gminie Kcynia

Lp.	Województwo	Powiat	Gmina	Obręb	Nr działki	Pow. [ha]
1812	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Dziewierzno	21	0,0990
1813	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Dziewierzewo	21	0,9900
1814	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Głogowiniec	26	0,4500
1815	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Grocholin	57	7,0000
1816	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Malice	105	1,1800
1817	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Malice	112	0,0100
1818	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Malice	132	1,1347
1819	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Malice	207	2,1200
1820	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Malice	214	0,4600
1821	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Malice	218	0,3200
1822	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Malice	26	2,9300
1823	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Malice	94	0,0100
1824	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Palmierowo	11/2	3,1500
1825	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Palmierowo	2	0,2400
1826	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Roztrzębowo	140/1	1,8200
1827	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Studzienki	724/3	2,3559
1828	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	147/1	12,4200
1829	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	169/3	0,0100
1830	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	169/4	0,1500
1831	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	169/5	0,0900
1832	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	170/3	0,0300
1833	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	170/4	0,2000
1834	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	199/6	0,0600
1835	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	199/7	0,1400
1836	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	218/2	0,0600
1837	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	219/3	0,0200
1838	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Szczepice	219/4	0,0800
1839	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Tupały	23	1,0800
1840	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Turzyn	90	0,6700
1841	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Ujazd	2	• 1,1200
1842	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Ujazd	9	0,8700
1843	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Włodzimierzowo	23	1,9000
1844	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Włodzimierzowo	24	0,6000
1845	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Włodzimierzowo	. 22/1	0,0900
1846	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Żurawia	31	0,2100
1847	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Żurawia	73/1	6,9100
1848	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Żurawia	73/2	0,2300
1849	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia	Żurawia	8	1,5000
1850	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	1	0,0146
1851	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	1112	0,6352
1852	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	1131/2	0,0531
1853	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	12	1,2511
1854	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	13	0,5247
1855	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	13	0,2500
1856	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	14	0,6342
1857	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	15	0,6146
1858	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	2/1	0,5516
1859	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	38/1	7,7458
1860	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	39	0,4684
1861	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	47	0,4224
1862	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	666	0,0455
1863	kujawsko-pomorskie	nakielski	Kcynia M.	Kcynia	709/1	6,6021

3. STAN ŚRODOWISKA W TYM STAN ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ, WIELKOŚCI I JAKOŚCI ZASOBÓW WODNYCH ORAZ WYMOGI OCHRONY ŚRODOWISKA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU KULTUROWEGO.

3.1. Zasoby środowiska i przyrody.

Gmina Kcynia znajduje się w północno – wschodniej części Wysoczyzny Gnieźnieńskiej, niespełna 40 kilometrów na południowy zachód od Bydgoszczy. Położona jest na wysokim wzgórzu morenowym (136 m n.p.m.) dominującym około 30 m ponad okolicą. Wyjątkowa lokalizacja miasta sprawia, iż jest ono widoczne z odległości wielu kilometrów i prezentuje się niezwykle malowniczo. Na obrzeżach miasta znajdują się liczne stawy (głównie hodowlane), a na południu opływa ją rzeka Kcyninka, która potocznie zwana jest przez tutejszych mieszkańców Kcynką. Okoliczne tereny bogate są w dobrej jakości glinę, co zwłaszcza w przeszłości w dużym stopniu wpływało na kierunek rozwoju gospodarczego miasta (do początków XX w. garncarstwo należało do najlepiej rozwiniętych rzemiosł w mieście, garncarze posiadali swój cech oraz ulicę).

3.1.1. Geomorfologia, rzeźba terenu i budowa geologiczna.

Pod względem morfologicznym teren gminy położony jest głównie w obrębie makroregionu: Pradolina Toruńsko – Eberswaldzka w jednostce Kotlina Toruńska i Dolina Środkowej Noteci. Pradolina Noteci osiąga szerokość około 9 km i wcina się w otaczające wysoczyzny na głębokość 40 – 60 m. Jej charakterystyczną cechą jest szerokie 2 – 6 km zatorfione i podmokłe dno. W strefie kontaktu doliny i wzgórz morenowych notowane są najwyższe kontrasty wysokościowe w województwie. Typowymi elementami antropogenicznymi tworzącymi swoiste "rany" w krajobrazie są wyrobiska poeksploatacyjne kopalni. Na terenie gminy Kcynia przeważają krajobrazy glacialne równinne o deniwelacjach do 5 – 6 m. Mikroregiony glacialne pagórkowate z przewagą użytkowania rolniczego zajmują niewielką powierzchnię na terenie powiatu nakielskiego. Występują one tylko w okolicy Kcyni i obejmują w dużym stopniu gleby wysokiej jakości. Kolejny ciąg pagórków czołowo-morenowych występuje w gminie na zachodzie. Istotne jest występowanie na szczytach pagórków lasów, co korzystnie wpływa na wartość fizjonomiczną krajobrazu. Należy podkreślić, że wysokość względna pagórków dochodzi do 40 m. (Chwaliszewo, Dobieszewo). Mikroregion zalesiony tworzy pas o układzie równoleżnikowym w północnej części gmin: Kcynia i Szubin. W tej strefie spotykamy największe wyniesienie na terenie powiatu – 153,0 m. n.p.m. oraz niewiele niższe wzniesienie – 140,3 m. n.p.m. w okolicy Dębogóry. Dla strefy tej jest charakterystyczne dosyć znaczne zróżnicowanie względne rzeźby, szczególnie na wschodzie.

3.1.2. Surowce naturalne - występowanie udokumentowanych złóż kopalni.

W gminie występują osady mezozoiku, trzeciorzędu i czwartorzędu. Utwory jury stwierdzono wierceniami na południe w rejonie Barcina – Wapienna, gdzie stanowią one fragment południowo-zachodniego skrzydła brachyantykliny Zalesia. Struktura ta leży na pograniczu wału pomorskiego, wału kujawskiego i niecki mogileńskiej. W jądrze struktury występują piaszczysto-ilaste osady jury dolnej o miąższości dochodzącej do 400 metrów. Są one otoczone piaszczysto-mułowcowo -ilastymi utworami jury środkowej, których miąższość dochodzi do 160 metrów. Dalej na skrzydłach antykliny występują wapienno-margliste skały jury górnej o miąższości przekraczającej 200 metrów.

Trzeciorzęd reprezentowany jest przez osady oligocenu, miocenu i pliocenu. Największe miąższości oligocenu stwierdzono w obniżeniu Łabiszyna, gdzie w spagu występują piaski i piaszkowce, wyżej seria mułowcowo -ilasta, a w stropie piaski drobnoziarniste.

Na analizowanym terenie utwory miocenu reprezentowane są następująco: w spagu występują piaski drobnoziarniste, często z domieszką pyłu węglowego. Górna część profilu

miocenu to głównie ility i mułki ilaste, rzadziej piaszczyste, z podrzędnymi przewarstwieniami węgla brunatnego.

Pliocen wykształcony jest najczęściej, jako ility z wkładkami mułków ilastych i piasków pylastych. Przeważają ility tłuste, plastyczne z wkładkami piasków drobnoziarnistych w spągu ilów. Osady pliocenu stanowią zwartą strukturę, o zmiennej miąższości wahającej się od kilkunastu do ponad 60 metrów.

Osady czwartorzędowe pokrywają cały dokumentowany obszar. Miąższość osadów czwartorzędowych jest zmienna i uzależniona od ukształtowania powierzchni podłoża od 5 metrów do 119, 0 metrów w obrębie pradoliny Noteci. Na obszarze antyklinorium kujawsko-pomorskiego pokrywa czwartorzędowa wynosi średnio 30–40 metrów i zbudowana jest głównie z osadów młodszego czwartorzędu. Najstarsze utwory czwartorzędu należą do zlodowacenia południowopolskiego i są reprezentowane przez fragmenty glin zwałowych, które zachowały się w głębokich obniżeniach erozyjnych i na ich skłonach oraz serię osadów piaszczystych. Osady piaszczysto-żwirowe interglacjału mazowieckiego stwierdzono w obniżeniach okolic od Barcina po Łabiszyn oraz w rejonie Smolniki- Antoniewo, gdzie maksymalna ich miąższość przekracza 40 metrów. Osady zlodowacenia środkowopolskiego występują na znacznie większym obszarze aniżeli osady starszego zlodowacenia i w wielu miejscach są to najstarsze osady pokrywające podłoże czwartorzędu. Kompleks tych osadów składa się z dwóch stadiałów: maksymalnego reprezentowanego przez ility i mułki zastoiskowe, piaski lodowcowe i wodnolodowcowe o miąższości około 10 metrów oraz zmiennej miąższości warstwę glin zwałowych występujących głównie w zachodniej części obszaru. Osady stadiału mazowiecko-podlaskiego (Warty) reprezentowane są przez serię piasków i żwirów wodnolodowcowych, gliny oraz ility i mułki.

W okresie interglacjału emskiego utworzyła się na tym terenie głęboka dolina interglacjałna w północnej części obszaru, która przebiega z północnego-zachodu przez okolice Nowego Dąbia, Antoniewa i Smolna ku południowemu-wschodowi. Do tej doliny od południa wpadają dwie boczne doliny o przebiegu prawie południkowym: dolina wschodnia i zachodnia. Dolina wschodnia biegnie z obszaru arkusza Gąsawa przez okolice Barcina- Wolicy, Józefinki do Dąbia Nowego, gdzie łączy się z pradoliną. Powtarza ona prawdopodobnie przebieg starszej doliny z okresu interglacjału mazowieckiego. Dolina zachodnia uformowała się na linii Jadowniki, Murczyn, Gąbin aż po Smolniki, gdzie łączyć się mogła z równoleżnikową doliną interglacjałną. Osady interglacjału emskiego występują głównie w postaci serii piaszczysto-żwirowej z lokalnymi wkładkami piasków mułkowatych w stropie serii o miąższości do 22 metrów.

Zlodowacenie północnopolskie reprezentowane jest głównie przez osady fazy leszczyńskiej i poznańskiej. Osady fazy leszczyńskiej to piaski i żwiry wodnolodowcowe, występujące prawie na całym obszarze badanym. Ich miąższość wynosi od 3 do kilkunastu metrów. Wyżej występują lokalnie ility i mułki zastoiskowe, a pokrywa glin zwałowych o miąższości 10–15 metrów kończy cykl sedymentacyjny tej fazy.

Osady fazy poznańskiej budują powierzchnię wysoczyzny polodowcowej. Kompleks osadów tej fazy składa się z osadów wodnolodowcowych, zastoiskowych i jednego poziomu glin zwałowych. Kilkometrową warstwę mułków i ilów stwierdzono w okolicy Zielonowa. Doliny rzeczne i zagłębienia bezodpływowe wypełniają piaski, namuły i torfy holocenu.

3.1.3. Gleby.

Obszar gminy Kcynia pod względem rodzaju i typów gleb nie jest zróżnicowany. Przeważają gleby piaszkowe i pseudobielicowe. Ze względu na skład mechaniczny i dużą przepuszczalność są zaliczane do najslabszych, tj. IVb, V i VI. Gleby klasy bonitacyjnych II i III występują prawie wyłącznie w południowej części gminy.

Gleby wysokich klas bonitacyjnych na terenie gminy, należą do gleb brunatnych właściwych. W obniżeniach międzymorenowych – występują zdegradowane czarne ziemie, torfy

niskie, gleby mułowe. Na płaskich fragmentach wysoczyzny występują gleby płowe. Na zboczach pradoliny Noteci występują gleby klas IV a, III b, lokalnie III a.

Tabela 5 Klasyfikacja gleb na terenie gminy Kcynia

Klasa gleby	Gmina	
	Miasto	Wieś
I	-	0,25
II	-	0,02
III	-	18,79
IV	-	50,91
V	-	212,04
VI	-	433,41
Lz	-	1,01
ŁII	10,71	9,00
ŁIII	33,90	436,83
ŁIV	7,96	1813,23
ŁV	0,84	448,41
ŁVI	0,35	190,99
N	-	18,04
PsII	3,54	3,85
PsIII	9,82	118,89
PsIV	1,14	473,41
PsV	-	213,87
PsVI	-	110,23
RI	-	-
RII	34,09	308,45
RIIIa	204,10	3405,78
RIIIb	106,86	3296,00
RIVa	87,86	3576,27
RIVb	11,79	2024,25
RV	14,62	2514,63
RVI	-	1442,70

Dane: Starostwo Powiatowe w Nakle nad Notecią

3.1.4. Klimat.

Gmina położona jest w obrębie regionu klimatycznego Pomorsko-Warmińskiego, charakteryzującego się słabym wpływem polarno-morskich mas powietrza, co przejawia się występowaniem łagodnych zim i chłodnego lata. Zróżnicowanie przestrzenne rocznych sum opadów i rozkładu temperatur ma na obszarze regionu wyraźny charakter równoleżnikowy. Jest to teren o średniej rocznej wielkości opadów nieprzekraczającej 550 mm, średniej rocznej temperaturze powietrza 7, 5°C, przy średniej półrocza zimowego: 0,5–1,0°C i półrocza letniego: 14 – 14,5°C. Najwyższa temperatura w ciągu roku występuje w lipcu i wynosi 18°C. Średnia wielkość rocznego parowania terenowego wynosi 500–520 mm. Stosunkowo niska suma opadów rocznych, wysoka wartość parowania, nie wpływają korzystnie na wielkość zasilania i krążenia wód w cyklu hydrologicznym, a więc na kształtowanie zasobów wodnych charakteryzowanego obszaru. Odpływ podziemny na obszarze wysoczyzny nie przekracza 2,5 l/s.km². Na tle innych obszarów w gminie występuje nieco więcej dni z pogodą bardzo ciepłą i zarazem pochmurną. Jest ich średnio w roku prawie 60, wśród nich prawie 39 cechuje brak opadu. Mniej liczne są natomiast dni umiarkowanie ciepłe i słoneczne bez opadu (9,4 dni) i dni umiarkowanie ciepłe bez opadu z dużym zachmurzeniem (11,6 dni) w ciągu roku. Region ten wyróżnia się także dość znaczną frekwencją dni przymrozkowych bardzo chłodnych, w których jednocześnie występuje opad. Średnio w roku jest ich prawie 12. Bardziej częste jest także pojawianie się dni z pogodą umiarkowanie mroźną, a jednocześnie pochmurną bez opadu (3, 9 dni).

Wiatry najczęściej wieją z sektora zachodniego i południowo – zachodniego, a rzadziej z północnego – wschodu, północy i południowego – wschodu.

3.1.5. Hydrologia.

W podziale na jednostki hydrogeologiczne wg B. Paczyńskiego obszar mieści się w makroregionie północno-zachodnim, w całości znajduje się w regionie wielkopolskim, i w subregionie gnieźnieńsko-kujawskim. Obszar ten charakteryzuje się występowaniem wód podziemnych w utworach czwartorzędowych i trzeciorzędowych.

Tabela 6 Komunalne ujęcia wody na terenie gminy Kcynia

Nazwa ujęcia - lokalizacja	Studnia/głębokość/wydajność	Wielkość poboru wody
Malice	Nr 1/51 m/Q=41m ³ /h Nr 2/51 m/Q=45m ³ /h	Zatwierdzone wielkości poboru Q maxh=34 m ³ /h Q maxd=421 m ³ /d Q śrd = 321 m ³ /d Q śr rok=117000 m ³ /rok
Łankowice	Nr 1/153 m/Q=34m ³ /h Nr 2/147 m/Q=36m ³ /h	Zatwierdzone wielkości poboru Q maxh=31 m ³ /h Q maxd=375 m ³ /d Q śrd = 250 m ³ /d Q śr rok=91000 m ³ /rok
Smogulecka Wieś	Nr 2/73 m/Q=37m ³ /h Nr 3/72 m/Q=60m ³ /h	Zatwierdzone wielkości poboru Q maxh=4 m ³ /h Q maxd=36 m ³ /d Q śrd = 12,5 m ³ /d Q śr rok=4560 m ³ /rok
Kcynia	Nr 1T/145 m/Q=66m ³ /h Nr 2T(4)/144,5 m/Q=60m ³ /h	Zatwierdzone wielkości poboru Q maxh=124 m ³ /h Q maxd=1195 m ³ /d Q śrd = 496 m ³ /d
Słupowa	Nr 1/127,5 m/Q=40m ³ /h Nr 2/115 m/Q=33m ³ /h	Zatwierdzone wielkości poboru Q maxh=40 m ³ /h Q maxd=577 m ³ /d Q śrd = 458 m ³ /d Q śr rok=167000 m ³ /rok
Dziewierzewo	Nr 1/140 m/Q=52,5m ³ /h Nr 2/132 m/Q=55m ³ /h	Zatwierdzone wielkości poboru Q maxh=50 m ³ /h Q maxd=632 m ³ /d Q śrd = 488 m ³ /d Q śr rok=178000 m ³ /rok
Żurawia	Nr 1/167 m Nr 2/164 m	Zatwierdzone wielkości poboru Q maxh=29,5 m ³ /h Q maxd=355,6 m ³ /d Q śrd = 269 m ³ /d Q śr rok=40000 m ³ /rok
Szczepice	Nr 2/129,5 m/Q=45m ³ /h Nr 1/128 m/Q=37,5m ³ /h	Zatwierdzone wielkości poboru Q maxh=31 m ³ /h Q maxd=270 m ³ /d Q śrd = 220 m ³ /d Q śr rok=80000 m ³ /rok

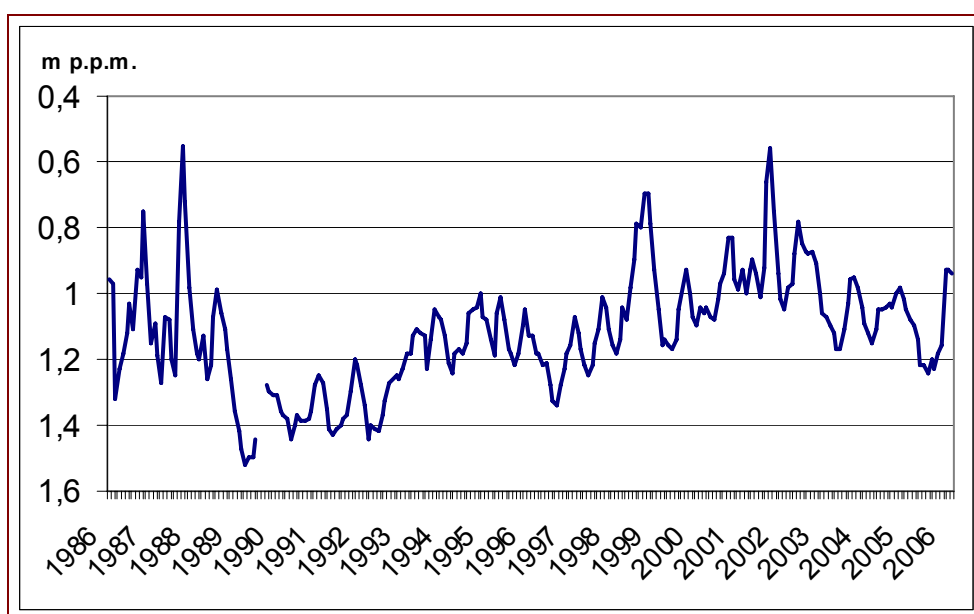
Dane: Urzędu Miasta w Kcynii

Brak jest danych o wodonośności utworów kredowych i jurajskich. Poziom najpłycej zalegających wód gruntowych w okresie minionych 20 lat (1986 – 2006) wykazywał znaczne wahania: od 55 cm p.p.t. do 152 cm p.p.t.

Charakterystyczne jest występowanie okresów wysokich poziomów wód podziemnych (np. pod koniec lat 80 XX wieku oraz na początku XXI wieku) na przemian z okresami poziomów niskich. Od 2003 roku zaznacza się wyraźnie ujemny trend poziomu wód wierzchówkowych nawiązujący do obserwowanego wzrostu temperatury powietrza.

Główny użytkowy poziom wodonośny w utworach czwartorzędowych.

Na analizowanym terenie znaczenie użytkowe ma piętro czwartorzędowe o zmiennych parametrach, tworząc jeden, lub dwa poziomy wodonośne, związane z serią osadów piaszczysto-zwirowych, interglacjału mazowieckiego, eemskiego i piaskami zlodowacenia północnopolskiego, lub lokalnie, poziomu międzyglinowego związanego z osadami wodnolodowcowymi zlodowacenia północnopolskiego.

Rys. 1. Średnie miesięczne stany wody gruntowej (wierzchówkowej) na stacji obserwacyjnej PIG w Szubinie w okresie od 01 stycznia 1987 do 31 lipca 2006 roku (opracowano na podstawie materiałów niepublikowanych udostępnionych przez PIG w Warszawie).

Czwartorzędowe poziomy wodonośne zasilane są bezpośrednio poprzez infiltrację wód opadowych do warstwy wodonośnej lub pośrednio przez przesączanie wód infiltracyjnych przez osady półprzepuszczalne. Bazą drenażu charakteryzowanych poziomów wodonośnych jest rzeka Noteć. Główny czwartorzędowy poziom wodonośny charakteryzuje się swobodnym lub lekko napiętym zwierciadłem wody. Obejmuje grubą serię osadów piaszczystych dwóch głównych interglacjałów, która wypełnia głęboką dolinę erozyjną przebiegającą z południowego-zachodu na północny-wschód, wzdłuż systemu jezior i współczesnej doliny Noteci, a w północno-wschodnim rejonie arkusza łączy się z utworami wodonośnymi pradoliny. Miąższość osadów wodonośnych jest zróżnicowana, w części południowej wynosi 40-80 metrów, w centralnej 20-40 metrów, a w północno-wschodniej przekracza 100 metrów.

Tabela 7 Eksploatowane ujęcia wód podziemnych do celów rolniczych i przemysłowych (2008)

Nazwa ujęcia lokalizacja	Właściciel, użytkownik	Wielkość poboru wody
Zakładowe w Górkach Dąbskich	Przedsiębiorstwo Rolno-Przetwórcze „Brzysko – Rol” w Brzyskorzystewku w	Zatwierdzone wielkości poboru $Q_{max} = 4,9 \text{ m}^3/\text{h}$

	Żninie	Q maxd= 46,5m ³ /d Q śrd = 36 m ³ /d Q śr rok=13160 m ³ /rok
Kcynia	Gospodarstwo Ogrodniczo-Rolne Bogna Adamska w Kcygni	Q maxh=15 m ³ /h Q maxd= 60m ³ /d Q śrd = 40 m ³ /d Q śr rok=11000 m ³ /rok
Żarczyn	Szkołka Zespólna Nadleśnictwa Szubin Żarczyn	Q maxh=35 m ³ /h Q maxd= 498m ³ /d Q śrd = 338 m ³ /d
Grocholin	Gospodarstwo Rolne Grocholin Sp. z o. o.	Q maxh=29 m ³ /h Q maxd= 230m ³ /d Q śrd = 73 m ³ /d
Chwaliszewo	Gospodarstwo Rolne Chwaliszewo Sp. z o. o.	Q maxh=44 m ³ /h Q maxd= 295m ³ /d Q śrd = 69 m ³ /d
Tupadły	Gospodarstwo Tupadły Sp. z o. o.	Q maxh=12,6 m ³ /h Q maxd= 140,4m ³ /d Q śrd = 108,3 m ³ /d Q śr rok= 39529 m ³ /rok

Dane: Urząd Miasta w Kcygni

Poziom wodonośny występuje przeważnie na głębokości od 5 do 15 metrów, 15-50 metrów w części centralnej, a na północnym-wschodzie poniżej 5 metrów. Przewodność hydrauliczna na południu i północnym-wschodzie przekracza 1500 m²/24h, a wydajność potencjalna jest większa od 120 m³/h, w części centralnej przewodność zmniejsza się do przedziału 500–1000 m²/24h, a wydajność potencjalna wynosi przeważnie 70-120 m³/h, lokalnie zmniejsza się do 50 i 70 m³/h.

Kolejny poziom międzyglinowy związany głównie z osadami piaszczystymi z okresu zlodowacenia północnopolskiego występuje tylko lokalnie. Poziom ten występuje na głębokości 5–15 metrów, miąższość utworów wodonośnych w centralnej części wynosi 20-40 metrów, a na obrzeżach 10-20 metrów, przewodność hydrauliczna – przeważnie 200-500 m²/24h, lokalnie 1000-1500 m²/24h, wydajność potencjalna 30-50 m³/h, lokalnie do 120 m³/h.

Główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP).

Na terenie gminy Kcynia wydzielone zostały przez Kleczkowskiego 2 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP). Północną część gminy obejmuje zbiornik wód czwartorzędowych oznaczony nr 138 „Pradolina Toruń-Eberswalde”. Gmina znajduje się w obrębie części zachodniej zbiornika. W zachodniej części gminy Kcynia znajduje się zbiornik GZWP nr 139 „Dolina kopalna Smogulec-Margolin”.

GZWP nr 138 – Pradolina Toruń-Eberswalde.

Według Mapy GZWP z 1990 r. (Kleczkowski, 1990) GZWP nr 138 ciągnie się pasem szerokości od 3,5 km do 12,0 km wzdłuż pradoliny toruńsko- eberswaldzkiej ze wschodu na zachód, od rejonu Gniewkowa – Bydgoszczy, aż po ujście Noteci do Warty w rejonie Santoka, na długości ok. 150 km. Według ustaleń hydrostrukturalnych w opracowanej dokumentacji w 2005 r. zbiornik ten, zachowując ustalony przebieg z 1990 r., uległ zwięźeniu do 2,0 – 10,0 km i skróceniu na wschodzie w rejonie Gniewkowa o ok. 10,0 km Stąd uległ on obszarowemu zmniejszeniu z powierzchni 2.100 km² do 1.863 km². Obszar ten został ukształtowany w okresie ostatniego

zlodowacenia bałtyckiego (Wisły) i holocenu. Pradolina Toruńsko – Eberswaldzka uformowała się głównie w fazie recesji lodu fazy poznańskiej i jego postępu w fazie pomorskiej zlodowacenia bałtyckiego. Taras zalewowy powstał w fazie schyłkowej zlodowacenia i w holocenie. Obniżenie Noteci od wysoczyzn otaczających odcięte jest krawędzią erozyjną sięgającą 20 m. Plejstocenijskie tarasy erozyjno – akumulacyjne są dobrze rozwinięte we wschodniej i zachodniej części pradoliny, zaś zredukowane w części środkowej. Ośią hydrograficzną zbiornika jest rzeka Noteć. Na tym odcinku pradolinny sieć hydrograficzna zlewni wykazuje wyraźną asymetrię: większość jej dorzecza stanowią dopływy z północy – głównie Gwda i Drawa prowadzące więcej wody niż ciek główny. Cieki dopływające z południa, z wyjątkiem Gąsawki, są ciekami drobnymi, często o zanikającym przepływie w półroczu letnim.

Na mapie obszarów głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce (Kleczkowski, 1990) GZWP nr 138 został wydzielony, jako zbiornik pradoliny w strukturze geomorfologicznej i geologicznej Pradoliny Toruńsko – Eberswaldzkiej w odcinku doliny środkowej i dolnej Noteci, nazywanym również pradoliną Noteci. Przyjęto wówczas, że piaszczysto – żwirowa struktura hydrogeologiczna, o miąższości od 20,0 do 80,0 m, pochodzi z sedymentacji pradolinnej. Szczegółowa interpretacja geologiczna w dokumentacji hydrogeologicznej wykazała, że zbiornik GZWP nr 138 tworzy kompleks osadów piaszczysto – żwirowych z całego plejstocenu, pochodzących z dolin kopalnych z interglacjału ferdynandowskiego, mazowieckiego, emskiego i współczesnych z okresu zlodowacenia bałtyckiego i holocenu oraz osady wodnolodowcowe ze zlodowaceń południowopolskich, środkowopolskich i zlodowacenia Wisły. Największa miąższość wydzielonego GZWP występuje w części wschodniej, gdzie stanowi ją kompleks osadów rzecznych i wodnolodowcowych od zlodowaceń południowopolskich po holocen, o miąższości 30-80 m na większości jego obszaru. Najmniejszą miąższość i przewodność posiada zachodnia część zbiornika, którą tworzą tu utwory piaszczysto – żwirowe od interglacjału emskiego po holocen, a tylko lokalnie również osady dolin z interglacjału wielkiego. Osady rzeczne pradoliny wykazują, że zostały one złożone w głębokim erozyjnym obniżeniu doliny o rozciągłości równoleżnikowej. W zakresie miąższości i przewodności nie odpowiadałaby one kryterium GZWP na większości jego obszaru. Miąższość osadów stricte pradolinnych waha się od 2-15 m, w tym dla dolin holocenijskich 0,5-10 m.

Tabela 8 Parametry zbiornika GZWP nr 138 Pradolina Toruń - Eberswalde

Parametr	Część zachodnia	Część środkowa	Część wschodnia
Powierzchnia km ²	590	876,8	396,2
Położenie fizyczno-geograficzne	Pradolina i równiny sandrowe wysoczyzn z N	Pradolina i przyległe wysoczyzny od N i S	Pradolina
Poziomy wodonośne GZWP	Gruntowy, lokalnie międzyglinowy górny i dolny	Gruntowy i międzyglinowy dolny	Gruntowy i międzyglinowy dolny
Rodzaj utworów wodonośnych	Piaski różnoziarniste, piaski ze żwirem i żwiry	Piaski ze żwirem, piaski różnoziarniste i żwiry	Żwiry, piaski ze żwirem i piaski różnoziarniste
Miąższość warstw wodonośnych m (w nawiasach najczęstsze)	7-43 lokalnie 70 (20-35)	15-70 (20-60)	30-80 (30-60)
Współczynnik filtracji m/h	0,3-0,5 (0,5-2,0)	0,2-5,0 (0,3-2,5)	0,3-5,0 (0,3-1,5)
Przewodność m ² /h	5-119 (20-25)	5-108 (30-40)	5-134 (35-45)
Charakter zwierciadła wody	Swobodny, lokalnie naporowy	Swobodno-naporowy	Swobodny, lokalnie naporowy
Drenaż cieków i jezior m ³ /s	2,92	7,79	1,15

Dane: Hydroconsult Sp. z o.o., Poznań

GZWP nr 139 Dolina kopalna Smogulec-Margolin

Zbiornik ten jest zbiornikiem czwartorzędowym dolin kopalnych. Rozciąga się na długości 35 kilometrów i szerokości około 5 km. Jest to zbiornik porowy o szacunkowej wydajności 30 m³/h i średniej głębokości ujęć 50 m.

3.1.6. Fauna wraz z powiązaniem przyrodniczymi.

Korytarze ekologiczne i korytarze migracji zwierziny

Przez teren gminy przebiega korytarz ekologiczny – rzeka Noteć o charakterze międzynarodowym (północna część gminy Kcynia, południowa gminy Sadki, środkowo - północna gminy Nakło). Stawy ślesińskie i smogóleckie stanowią ostoje ptactwa wodno-błotnego. Dodatkowo zarośla nad rowami, rzekami oraz nieużywanymi torami stały się korytarzami migracji zwierząt.

Obszary NATURA 2000

W związku z akcesją Polski do Unii Europejskiej, stale prowadzi się prace nad wytypowaniem obszarów spełniających kryteria włączenia ich do europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000. Jest ona najbardziej kompleksową i spójną oraz najlepiej legislacyjnie przygotowaną europejską siecią ekologiczną, mającą na celu zapewnienie trwałej egzystencji ekosystemom. Koncepcja sieci opiera się na tradycyjnych metodach ochrony przyrody gatunkowej i obszarowej, a celem jej jest zwiększenie skuteczności działań ochronnych poprzez utworzenie kompletnej i spójnej metodycznie i funkcjonalnie sieci obszarów wraz z procedurą weryfikacji wyboru poszczególnych elementów sieci. W funkcjonowaniu sieci wprowadzona będzie zasada integracji ochrony przyrody z różnymi sektorami działalności ludzkiej.

Na obszarze gminy Kcynia zlokalizowany jest Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) Obszar Specjalnej Ochrony Siedlisk SOO - jest nim PLB 300001 – Dolina Środkowej Noteci Kanału Bydgoskiego i SOO PLH 3000004 Dolina Noteci. Gmina obejmuje zachodnią część tego obszaru, czyli Dolinę Noteci.

Obszar ten zasiedlają w okresie lęgowym gatunki ptaków objęte ochroną przez Dyrektywę Ptasią oraz Polską Czerwoną Księgę. Występują na nim siedliska wymienione w załączniku nr I Dyrektywy Siedliskowej.

Zagrożeniem dla obszaru NATURA 2000 są zmiany reżimu hydrologicznego, zaniechanie pastersko - łąkowego użytkowania terenów zajętych przez użytki zielone, na stawach rybnych zarówno zaniechania, jak i intensyfikacja gospodarki stawowej. Dlatego też, wszelkie działania, takie jak: ochrona przeciwpowodziowa, konserwacja i budowa obiektów i urządzeń do ochrony oraz do utrzymywania koryta rzeczno, powinny być prowadzone z dbałością o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny. Nie mają jednak one istotnego wpływu na całość obszaru NATURA 2000.

Obszar Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004 (chroniony na mocy tzw. dyrektywy siedliskowej)

Obszar o powierzchni 50531, 99 ha. Obszar ostoi Dolina Noteci obejmuje część doliny Noteci między miejscowościami Wieleń, a Bydgoszczą i zajmuje powierzchnię 47.658 ha. Środkowa jej część znajduje się w północnej części Gminy Kcynia.

Dolina Noteci jest zachodnim przedłużeniem pradoliny Wisły. Dolina Noteci osiąga szerokość około 9 km i wciną się w otaczające wysoczyzny na głębokość 40-60 m. Charakterystyczną cechą doliny jest szerokie (2-6 km), zatorfione i podmokłe dno. W strefie

kontaktu doliny i wzgórz morenowych występują najwyższe kontrasty wysokościowe w województwie kujawsko-pomorskim.

W krajobrazie Doliny Noteci dominują łąki i pola, fragmentarycznie spotkać można krajobraz jeziorno-leśno-łąkowy. Siedliska łąkowe i zaroślowe obejmują 85% obszaru ostoi. Niegdyś w bagiennej dolinie Noteci dominowały lasy łąkowe wierzbowo-topolowe. Zostały one zlikwidowane przez rozwijające się rolnictwo i przekształcone w żyzne łąki łąkowe. Fragmenty takich lasów, zbliżone do naturalnych, zachowały się jeszcze w okolicach śluz: Nowe, Lipica i Rosko.

Wody śródlądowe (stojące i płynące) zajmują 2% obszaru ostoi; torfowiska, bagna, roślinność na brzegach wód - 2% powierzchni, a siedliska leśne 6%. Siedliska rolnicze zajmują 5% obszaru. Ostoja obejmuje bogatą mozaikę siedlisk, wśród nich priorytetowe w ochronie europejskiej przyrody lasy łąkowe i dobrze zachowane kompleksy łąk. Typy siedlisk wymienione w Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej:

- starorzecza i inne naturalne, eutroficzne zbiorniki wodne,
- zalewane muliste brzegi rzek,
- suche wrzosowiska,
- murawy kserotermiczne (priorytetowe są tylko murawy z istotnymi stanowiskami storczyków),
- górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (dotyczy płatów stosunkowo bogatych florystycznie),
- zmiennowilgotne łąki trzęślicowe,
- górskie i niżowe ziołorośla nadrzeczne i okrajkowe,
- łąki selernicowe,
- niżowe i górskie łąki użytkowane ekstensywnie,
- lasy łąkowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe,
- łąkowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe.

Obszar ostoi Dolina Noteci częściowo pokrywa się z ważną ostoją ptasią o randze europejskiej – Nadnoteckie Łęgi. Występują tu 22 gatunki ptaków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Są to: bąk, bączek, bocian biały, kania czarna, kania ruda, bielik, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, orlik krzykliwy, kropiatka, zielonka, derkacz, żuraw, dubelt, rybitwa czarna, zimorodek, dzięcioł czarny, świergotek polny, podróżniczek, jarzębata, dzierzba pustynna i ortolan.

Z pośród ssaków żyją tu wydry i bobry, a świat płazów reprezentuje kumak nizinny (*Bombina orientalis*) z rodziny ropuszkowatych. W Dolinie Noteci spotkać można ponadto czerwonończyka fioletka (*Lycaena helle*) motyla z Polskiej Czerwonej Księgi zwierząt oraz objętą ochroną ważkę - łatkę ozdobną (*Coenagrion ornatum*).

W celu ochrony unikalnych walorów Doliny Noteci w 1989 roku utworzono na tym terenie obszar chronionego krajobrazu Dolina Noteci (powierzchnia 13.100 ha). W granicach ostoi istnieją także trzy rezerваты przyrody: Czapliniec Kuźnicki (5, 45 ha; 1988) i Łąki Ślesińskie (42 ha; 1975) Borek (129,71 ha; 2006).

Zagrożeniem występującym na tym terenie jest zarówno intensyfikacja użytkowania łąk, zwłaszcza ich nawożenie, jak również zarastanie ich w procesie sukcesji przez zarośla wierzbowe. Potencjalnym zagrożeniem dla środowiska jest osuszanie terenu, wycinka drzew i krzewów oraz eutrofizacja i zanieczyszczenie wód, m.in. napływ zanieczyszczonych wód z Gwdy. W sąsiedztwie obszaru znajdują się liczne zakłady przemysłowe, np. pozyskujące żwiry (Walkowice), browar (Czarnków), zakłady drzewne (Czarnków), mogące być źródłem zanieczyszczeń. Planuje się także rozwój turystyki sezonowej (letnie rejsy po rezece).

Dolina podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową wymagają utrzymywania ich w należytych stanie technicznym. Prace z zakresu ochrony przeciwpowodziowej dotyczą różnych fragmentów doliny rzecznej. Przy ich wykonywaniu powinna zostać zachowana dbałość o utrzymanie dobrego

stanu ekologicznego doliny i nie pogorszenie stanu zachowania siedlisk przyrodniczych i gatunków, których ochrona jest celem utworzenia obszaru Natura 2000.

Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001 (chroniony na mocy tzw. dyrektywy ptasiej).

Ostoja obejmuje obszar o powierzchni 32408,6 ha i znajduje się na wysokości od 52 do 54 m n.p.m. środkowa jej część znajduje się w północnej części Gminy Kcynia. Obszar ten leży w pradolinie rzecznej, której szerokość waha się od 2 do 8 km. Od strony północnej granicę wyznacza Pojezierze Krajeńskie, które góruje nad dnem doliny nawet o 140 m, a od południa granicę - porośnięty lasem Taras Szamociński. W części wschodniej ostoi położony jest, wybudowany w XVIII wieku, Kanał Bydgoski, który łączy dorzecza Odry i Wisły. Poza żegluga jego dodatkowym zadaniem jest również odwadnianie pobliskich terenów. W części zachodniej ostoi płynie rzeka Noteć.

W pradolinie znaczą część gruntów zmeliorowano i obecnie prowadzi się tam gospodarkę łąkową. Ponadto założono tu grupę stawów, gdzie prowadzona jest intensywna hodowla ryb. Mowa tu o stawach: "Antoniny", "Ostrówek", "Występ" i "Smogulec".

Dominującym typem środowiska w Dolinie Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego są łąki i pastwiska zajmujące 86% całej powierzchni. Pozostałe siedliska to: wody, tereny rolnicze i lasy zajmują zaledwie po kilka procent opisywanego terenu.

Dolina Środkowej Noteci, w czasach dosyć już odległych, tworzyła niemal nieprzerwany ciąg mokradeł, łągów i olsów. Jednak rozwój rolnictwa spowodował, że lasy zostały wycięte i zachowały się tylko ich niewielkie fragmenty.

W czasach współczesnych krajobraz zdominowały pastwiska i łąki. Bliżej rzeki są to łąki torfowe, poprzecinane gęstą siecią rowów melioracyjnych i coraz rzadziej zalewane. Charakterystyczne są dla nich liczne zagłębienia i wzniesienia terenu, z których część została już niestety sztucznie zniwelowana.

Z kolei nieco oddalona od wody znajduje się druga przestrzeń łąk, gdzie teren jest bardziej płaski, a zalania wodą z rzeki zdarzają się tylko incydentalnie. Zanim zmeliorowano i tą część terenu, rosły tutaj rozległe turzycowiska.

Dominujące w tej ostoi środowiska łąkowe determinują skład gatunkowy spotykanych tu ptaków, a to właśnie one są najcenniejszym skarbem tej doliny. I tak, ciekawie prezentują się już sam świat kaczek, gdzie poza pospolitszymi gatunkami: cyrankami, krakwami i cyraneczkami można spotkać tu regularnie łągowe, kolorowe płaskonosy i jedną z najrzadszych krajowych kaczek – rożeńca.

Zespół ptaków siewkowatych reprezentują: krwawodzioby, czajki i rycyki z kulikiem wielkim na czele. Spośród ptaków drapieżnych na szczególną uwagę zasługują bieliki, kania czarna i ruda oraz orlik krzykliwy. Z kolei w bardziej zarośniętych fragmentach doliny lęgi swe wyprowadzają ptaki śpiewające: strumieniówka, podróżniczek, świerszczak, słowik szary i soczyście wybarwiona dziwonia. Z większych przedstawicieli ptaków należy wymienić żurawia i dostojnego łabędzia niemego. Podczas migracji ptaków dolina ta jest miejscem wypoczynku i żerowania dla milionów ptaków. Podczas marcowych i kwietniowych dni najliczniej zatrzymują się tutaj: gęsi zbożowe i białoczelne, łabędzie czarnodziobe, świstuny, cyraneczki i kilka gatunków ptaków siewkowatych. Z ptaków wymienionych w załączniku do Dyrektywy Ptasiej spotkać tu można następujące gatunki: gąsiorzek, podróżniczek, zimorodek, rybitwa czarna, derkacz, zielonka, żuraw, błotniak łąkowy, błotniak stawowy, kania czarna, kania ruda, bielik, orlik krzykliwy, łabędź czarnodzioby, bocian biały, bąk i bączek.

W obrębie obszaru znajdują się 2 ostoje ptaków o randze europejskiej: E37 (Stawy Ostrówek i Smogulec) i E38 (Stawy Ślesin i Występ). Występuje, co najmniej 18 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 8 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi.

W okresie lęgowym obszar zasiedla około 10% populacji krajowej podrózniczka, co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bielik i kania czarna; w stosunkowo wysokiej liczebności występują kania ruda i błotniak stawowy. W okresie wędrówek występuje, co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego łabędzia czarnodziobego; stosunkowo duże koncentracje osiąga siewka złota.

Na terenie ostoi istnieją rezerваты przyrody: Borek, Kruszyn, Łąki Ślesieńskie i Obszary Chronionego Krajobrazu: Dolina Noteci i Nadnotecki.

Zagrożeniem dla obszaru są zmiany reżimu hydrologicznego, zaniechanie trybu użytkowania pastersko-łąkarskiego terenów zajętych przez użytki zielone a na stawach rybnych zarówno zaniechanie lub intensyfikacja gospodarki stawowej.

Obszar podlega działaniom z zakresu ochrony przeciwpowodziowej. Istniejące obiekty i urządzenia związane z ochroną przeciwpowodziową oraz koryta rzeczne wymagają utrzymywania ich w należytych stanie technicznym. Na obszarze są prowadzone działania zapewniające swobodny spływ wód oraz lodu. Przy wykonywaniu powyższych zadań zachowana zostanie dbałość o utrzymanie dobrego stanu ekologicznego doliny. Wykonywanie tych prac obejmuje różne fragmenty doliny rzecznej i nie ma istotnego wpływu na całość obszaru Natura 2000.

Rezerwat przyrody: „Grocholin”

Na rozpatrywanym terenie znajduje się jeden rezerwat przyrody: „Grocholin”. Jest to rezerwat leśny, biocenotyczny o powierzchni 12,10 ha. Znajduje się w zarządzie Lasów Państwowych - Nadleśnictwie Szubin. Ochronie podlega łąg jesionowo - olszowy (Fraxino - Alnetum) i las grądowy (Galio sylvatici - Carpinetum betuli). W zespole łągu jesionowo - olszowego dominuje jesion wyniosły (Fraxinus excelsior) z domieszką olszy czarnej (Alnus glutinosa) i lipy drobnolistnej (Tilia cordata). W warstwie krzewów występuje czeremcha zwyczajna (Padus avium), leszczyna (Corylus avellana) i dziki bez czarny (Sambucus nigra). W runie leśnym, w jego aspekcie wiosennym, dominuje ziarnopłon wiosenny (Ranunculus ficaria). W późniejszym okresie wegetacji występują podagrycznik pospolity (Aegopodium podagraria), jaskier kosmaty (Ranunculus lanuginosus), gwiazdnica gajowa (Stellaria nemorum) i gajowiec żółty (Lamium galeobdolon). W lesie o charakterze łągu środkowoeuropejskiego dominuje starodrzew grabowo - dębowy, z domieszką jesionu wyniosłego. W słabo rozwiniętej warstwie krzewów spotyka się: leszczynę pospolitą, czeremchę zwyczajną, trzmielinę europejską (Evonymus europaea) i dziki bez czarny. W dobrze rozwiniętej warstwie roślin zielnych zwarte powierzchnie tworzy kokorycz pusta (Corydalis cava), ziarnopłon wiosenny, gajowiec żółty, prosownica rozpięchła (Miliun effusum), podagrycznik pospolity i zawilec gajowy (Anemone nemorosa). Rezerwat „Grocholin” stanowi wyspę środowiskową w rolniczym krajobrazie gminy Kcynia.

Tabela 9 Wykaz stanowisk chronionych i rzadkich gatunków roślin na terenie gminy Kcynia

Gatunek	Leśnictwo, oddz. pododdz., miejscowość
Bluszcz pospolity <i>Hederá helix</i>	Dębogóra 185b, 207d,j Glinki 6Ab, 9k, 12d, 13b, 17j, 31d, 31Ak, 31Bc, 31Cf Laskownica 228r,227b, 229c,d, 330b,d,g, 331 k Tupadły 199a Nakło 58Ai park dworski Grocholin, cmentarze w Kcynii, park dworski w Chwaliszewie, Dziewierzewo 290c,d, 296b, park dworski w Smogóleckiej Wsi, Kowalewku Folwark
Chrobotek <i>Cladina sp.</i>	Dębogóra 134c, 165c,d,h,i, 166b,c,d, 163f,k Laskownica 213b Tupadły 143a, 144b,c,d Nakło 170d, 142c,d, 81Ad,f,g, 83k Studzienki 119i, 150a,c, 221a
Dziewięciśl bezłodygowy <i>Carlina acaulis</i>	Laskownica 216k Studzienki 145p,
Kokorycz drobna <i>Corydalis</i>	Cały rezerwat Grocholin

pumila	
Kosaciec syberyjski <i>Ins sibińca</i>	Nakło 58Ai,82f
Widłak jałowcowaty <i>Lycopodium annotinum</i>	Tupadły 172b
Kocanki piaskowe <i>Helichrysum arenarium</i>	Studzienki 183k,
Lilia złotogłów <i>Lilium Martagon</i>	Dziewierzewo 321b, 355c
Paprotka zwyczajna <i>Polypodium vulgare</i>	Dziewierzewo 353h, Studzienki 116a, 146a, 179f,
Starodup łąkowy <i>Ostericum palustr</i>	Łąki nadnoteckie, łąki sipiorskie, dolina rzeki Kcynki za Chwaliszewem
Wawrzynek wilczelyko <i>Daphne mezereum</i>	Dziewierzewo 290,292,293

Tabela 10 Wykaz gatunków płazów i gadów obserwowanych na terenie Gminy Kcynia

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Leśnictwo, oddział, pododdział, miejscowość
1.	Traszka zwyczajna	<i>Triturus vulgaris</i>	Nakło, Laskownica, Dębogóra, Tupadły: teren całego leśnictwa stawy przy ulicy 22 Stycznia teren całej gminy
2.	Rzekotka drzewna	<i>Hyla arborea</i>	Tupadły: oddz. 179m 199
3.	Ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>	teren całej gminy
4.	Jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>	teren całej gminy
5.	Jaszczurka żyworodna	<i>Lacerta vivipara</i>	teren całej gminy
6.	Padalec zwyczajny	<i>Anguis fragilis</i>	Łabiszyn: oddz. 271c, 261f, 272a, 275abgh, Drogosław: teren całego leśnictwa, Gąbin: teren całego leśnictwa, Załachowo: oddz. 320, 318, 307, Dębogóra: oddz. 103, 104, 105, 186, Wybitowo: oddz. 49abcd, Ustronie: oddz. 78b, 77ax, Grzeczna Panna: oddz. 208, 209, Tupadły: oddz. 206o, 194a, Dziewierzewo: ur Ameryczka
7.	Żmija zygzakowata	<i>Vípera bems</i>	Dębogóra: oddz. 126c, 155, 156, Tupadły: oddz. 179c, 190acd, 204af, 206o, 199h
8.	Zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>	teren całej gminy

Tabela 11 Wykaz gatunków ptaków obserwowanych na terenie Gminy Kcynia

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Gniazdowanie	Leśnictwo, oddział, obręb, miejscowość
1	Kormoran czarny	<i>Phalacrocorax carbo</i>	pewne	Nad Notecią
2	Czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	pewne	Teren całej Gminy
3	Bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	prawdopodobne	
4	Orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>	prawdopodobne	Widziany nie znaleziona gniazda
5	Jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	pewne	Teren całej Gminy
6	Krogulec	<i>Accipiter nissus</i>	pewne	Teren całej Gminy
7	Kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	pewne	Widziana nie znaleziona gniazda

8	Kania czarna	Milvuns migrans	prawdopodobne	Widziana nie znaleziona gniazda
9	Kobuz	Falco subbuteo	pewne	Teren całej Gminy
10	Pustułka	Falco tinnunculus	pewne	Teren całej Gminy
11	Żuraw	Grus grus	pewne	Nakło 82A , Laskownica 221 Tupadły: oddz. 199 206kl, Dębogóra: łąki sipiorskie, łąki nadnoteckie
12	Płomykówka	Tyto alba	prawdopodobne	Teren całej Gminy
13	Puchacz	Bubo bubo	pewne	Teren całej Gminy
14	Puszczyk	Strix a luco	pewne	Teren całej Gminy
15	Dudek	Upupa epops	pewne	Dębogóra: oddz. 186, 104
16	Zimorodek	Alcedo atthis	pewne	Dębogóra: oddz. 186

3.2. Leśna przestrzeń produkcyjna.

Główne kompleksy leśne położone są na obszarach pagórkowatych o wysokości od 70 do 140 m n.p.m. Najwyższym wzniesieniem jest Góra Korfantówka położona w leśnictwie Dębogóra o wysokości 161 metrów. Lasy na obszarze gminy tworzą niewielkie kompleksy i występują wyspowo w całej gminie. Największy kompleks leśny znajduje się w części północno - wschodniej gminy.

Tabela 12 Powierzchnia lasów na terenie gminy Kcynia

Grunty leśne ogółem	6506,81 ha	Grunty leśne, publiczne ogółem	5920,81 ha	Grunty leśne prywatne ogółem	586,00 ha
		Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	5783,91 ha	Grunty leśne prywatne osób fizycznych	582,00 ha
		Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w Zarządzie Lasów Państwowych	5750,91 ha	Grunty leśne, gminne ogółem	136,90 ha

Dane: Główny Urząd Statystyczny, 2007

Według danych pozyskanych z gminy Kcynia stan własności obszarów leśnych wygląda następująco: lasy państwowe - 6010 ha, lasy gminne -119,72 ha, lasy prywatne - 328 ha. Wyliczony wskaźnik lesistości na 1 mieszkańca wynosi 0, 64 ha przy lesistości obszaru około 21%.

W 2007 roku zalesiono (odnowiono) 19,3 ha lasu. Zdecydowana większość działań skupia się wśród prywatnych właścicieli gruntów leśnych, tam zalesiono 18,2 ha. W obszarze lasów gminnych zalesiono 1,1 ha.

Dominują tu drzewostany sosnowe, a sosna, jako najważniejszy gatunek zajmuje 82,7% powierzchni. Spośród innych gatunków, które mają znaczenie gospodarcze należy wymienić kolejno: dąb - 7,5%, olszę czarną - 4,0%, brzozę - 2,7% oraz jesion - 1,8%.

Dominującymi, ale też najbardziej zróżnicowanymi pod względem przyrodniczym siedliskami leśnymi jest bór mieszany świeży (okolice Dębogóry, Laskownicy i Słonaw) oraz las mieszany świeży (okolice Dziewierzewa, Tupadł). Łącznie zajmują one około 60% powierzchni.

Tabela 13 Lasy nadleśnictwa Szubin

Leśnictwo	Powierzchnia lasu	W tym lasy glebochronne [ha]	W tym lasy wodochronne [ha]
Nakło	578,45	16,61	2,48
Dębogóra	1515,15	118,18	26,94
Tupadły	1219,99	207,82	56,03
Laskownica	1004,80	89,48	138,49
Wieszki	179,96	0	0
Studzienki	727,29	249,56	4,87
Dziewierzewo	679,16	0	16,65
Razem	5904,8	681,65	245,46

Dane: Nadleśnictwa Szubin stan na 01.01.2009

Tabela 14 Formy własności lasów na terenie Gminy Kcynia w porównaniu do powiatu i województwa

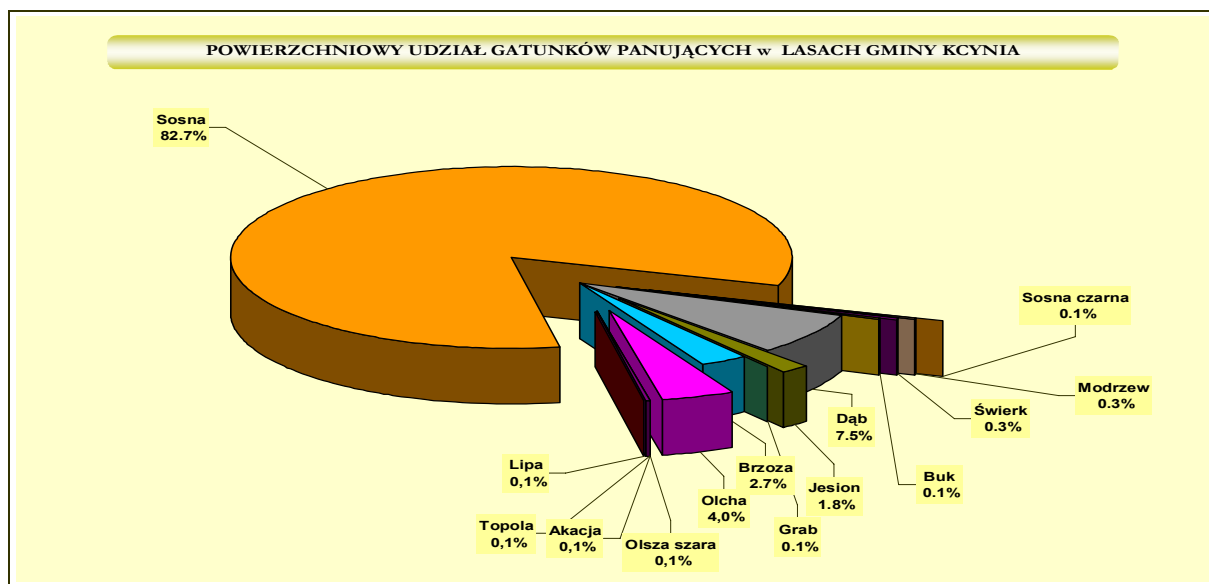
Jednostka terytorialna	lasy ogółem	grunty leśne publiczne ogółem	grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	grunty leśne prywatne
	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]	[ha]
Gmina Kcynia	6 338,5	5 920,8	5 783,9	5 750,9	586,0
Powiat nakielski	25 609,5	24 017,2	23 813,3	23 661,3	2 198,0
Woj. Kujawsko-Pomorskie	417 724,4	381 865,5	378 284,0	376 491,0	45 736,3

Dane: Główny Urząd Statystyczny - Regionalne Bazy Danych, 2007

Przeprowadzona analiza zgodności składu gatunkowego drzewostanów z siedliskowym wykazuje, że na terenie Gminy ponad 75,70% powierzchni drzewostanów jest zgodnych lub częściowo zgodnych z pożądanym na danym siedlisku składem gatunkowym. Pozostałe drzewostany (około 24,30%) zaliczone zostały do niezgodnych. Związane jest to z występowaniem sosny w formie monokultur na siedliskach lasów mieszanych, co prowadzi do ich degradacji (niezgodność negatywna). Stan taki nie wynika ze źle prowadzonej gospodarki leśnej, lecz jest z reguły następstwem poniższych czynników:

- zmian klasyfikacji gleb oraz kryteriów określania siedliskowych typów lasu i przyjmowanych dla nich gospodarczych typów drzewostanów,
- prowadzania na grunty porolne sosny i brzozy bez względu na istniejące tam warunki siedliskowe.

Rys. 2. Powierzchnia udziału gatunków w lasach Gminy Kcynia

Na obszarze zarządzanym przez Nadleśnictwo Szubin drzewostany występują, w 60% jako pierwsze pokolenie lasu na gruntach porolnych.

Lasy ochronne – zaliczamy do nich te lasy, które ze względu na warunki ich otoczenia mają duże znaczenie przez samo ich występowanie w krajobrazie. Znaczenie ich polega na wpływie, jaki wywierają na glebę, klimat i obieg wód, a pośrednio na inne gałęzie produkcji poza leśnictwem oraz na stosunki zdrowotne obszaru gdzie występują. Do grupy lasów ochronnych zalicza się także te lasy, które ze względu na swe pochodzenie, skład budowę oraz inne cechy mają szczególną wartość dla nauki, dla ochrony resztek pierwotnej przyrody, lub dla piękna krajobrazu. Lasy ochronne na terenie gminy dzielą się następująco:

- lasy glebochronne – 681, 65 ha,
- lasy wodochronne – 245, 46 ha.

Naturalne zespoły roślinne stanowią również łąki i pastwiska, które na analizowanym obszarze zajmują łącznie 3838 ha, czyli 13,02% ogólnej powierzchni gminy. Łąki występują na obszarze o powierzchni 2945 hektarów (9,91 % powierzchni gminy), natomiast pastwiska zajmują 923 ha.

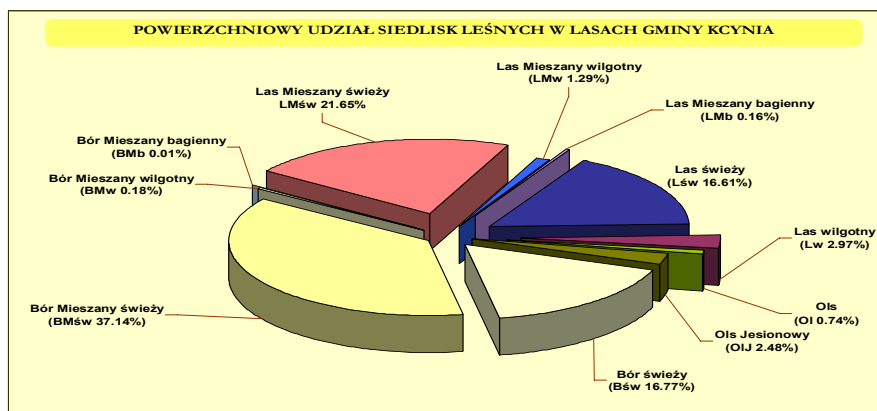
Typy siedliskowe lasów

Bór mieszany świeży zajmuje gleby typu darniowo - bielcowego. Poziom próchnicy wynosi zaledwie kilka centymetrów i posiada odczyn kwaśny. Roślinami wskaźnikowymi w runie leśnym są: borówka czernica, konwalia majowa, konwalijka dwulistna, malina kamionka, kłosownica leśna, orlica pospolita, tomka wonna, zaś w podszyciu spotyka się: kruszynę, leszczynę, jarzębinę, trzmielinę. Dominującym gatunkiem w składzie drzewostanu jest sosna, która na tym siedlisku znalazła optymalne warunki rozwoju. Pozostałymi gatunkami wchodzącymi w skład drzewostanów są: świerk, dąb, buk, jesion, olsza czarna, brzoza, modrzew, osika, dagleżja, grab, lipa, klon, jawor.

Las mieszany świeży zajmuje siedliska średnio żyzne na utworach piaszczystych lub gliniasto- piaszczystych. Drzewostan mieszany z sosną, dębem brzozą, lipą, osiką o dominacji gatunków liściastych, często dwupiętrowy. W podszyciu występuje głównie kruszyna, jałowiec, trzmielina i leszczyna.

Najważniejszym elementem, stanowiącym podstawę ekosystemu leśnego są drzewostany. Bogactwo gatunkowe drzewostanów na terenie Gminy analizowano pod względem ilości gatunków w składzie górnej warstwy drzew. Dominują drzewostany jednogatunkowe, które zajmują około

62% powierzchni. W przeważającej części są to drzewostany sosnowe. Związane jest to głównie z przyjętym w poprzednich latach zrębowym sposobem zagospodarowania. Drzewostany cztero i więcej gatunkowe zajmują ok. 10% powierzchni gminy.

Rys. 3. Siedliska leśne w lasach Gminy Kcynia

3.3. Rolnicza przestrzeń produkcyjna

Gmina Kcynia ma charakter typowo rolniczy posiadając ok. 21 tys. ha użytków rolnych z ponad 29 tys. ha powierzchni ogólnej. W gminie występuje dość duże zróżnicowanie warunków glebowych, co jest wynikiem urozmaiconej geomorfologii terenu. Budowa geomorfologiczna różnicuje gleby pod względem rodzaju, gatunku oraz pod względem typologicznym. Liczba gospodarstw rolnych w gminie w roku 2007 wyniosła 1245, a ich łączna powierzchnia wynosi 17 560,73 ha. Średnia wielkość gospodarstwa indywidualnego to 15,8 ha, większość z nich znajduje się na terenie gminy, jedynie 103 z nich znajduje się na terenie miasta. Główne kierunki prowadzonych upraw to: żyto, jęczmień, pszenica, owies, mieszanki, rzepak, ziemniaki, uprawy strączkowe, buraki cukrowe.

Tabela 15 Wykaz gospodarstw w mieście i gminie Kcynia

J. m.	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
UŻYTKI ROLNE												
Powierzchnia użytków rolnych												
powierzchnia użytków rolnych												
ogółem	ha	21 112	20 990	20 963	20 801	20 787	20 766	20 733	20 733	20 705	20 626	20 573
w gospodarstwach indywidualnych	ha	14 472	14 246	14 121	14 372	14 946	15 247	15 650	-	-	-	-
grunty orne												
ogółem	ha	16 714	16 681	16 619	16 641	16 657	16 635	16 604	16 604	16 683	16 459	16 422
w gospodarstwach indywidualnych	ha	11 531	11 289	11 179	11 459	11 979	12 179	12 499	-	-	-	-
sady												
ogółem	ha	332	323	291	225	225	226	226	226	286	282	283
w gospodarstwach indywidualnych	ha	174	259	216	215	215	216	216	-	-	-	-
łąki												
ogółem	ha	3 108	3 034	3 026	3 004	2 972	2 970	2 969	2 969	2 804	2 956	2 945
w gospodarstwach indywidualnych	ha	2 168	2 110	2 079	2 107	2 139	2 189	2 251	-	-	-	-
pastwiska												
ogółem	ha	958	952	1 027	931	933	935	934	934	932	929	923
w gospodarstwach indywidualnych	ha	599	588	647	591	613	663	684	-	-	-	-
LASY												
Lasy i grunty leśne												
ogółem	ha	6 089	6 040	6 076	6 138	6 232	6 247	6 247	6 247	6 351	6 395	6 620
w gospodarstwach indywidualnych	ha	462	408	328	321	328	432	432	-	-	-	-
POZOSTAŁE GRUNTY I NIEUŻYTKI												
Pozostałe grunty i nieużytki												
ogółem	ha	2 501	2 672	2 663	2 763	2 683	2 689	2 722	2 722	2 646	2 681	2 509
w gospodarstwach indywidualnych	ha	590	1 181	846	704	514	667	657	-	-	-	-

3.4. Stan środowiska i przyrodniczego

3.4.1. Przekształcenia powierzchni ziemi i zagrożenie występowania masowych ruchów ziemi

Na terenie miasta występują dwa tereny po eksploatacji gliny, z czego jeden (wschodnia część miasta) jest obecnie poddawany rekultywacji, drugi zaś został przekształcony na teren o funkcji rekreacyjnej (północna część miasta). Zagrożenie dla tych terenów ze względu na ewentualne ruchy masowe jest znikome.

3.4.2. Zagrożenia i stan powietrza atmosferycznego

Na terenie Gminy Kcynia zlokalizowana jest stacja pomiarowa WSSE Kcynia. Na tle powiatu w gminie Kcynia jest stosunkowo dobry klimat aerosanitarny. Średni opad pyłu w ciągu ostatnich lat ulega zmniejszeniu. Na jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Kcynia wpływa przede wszystkim emisja zanieczyszczeń pyłowo-gazowych z lokalnych źródeł energetycznych i technologicznych oraz emisja ze szlaków transportowych.

Wielkość emisji spalin z silników samochodowych zależy będzie od liczby pojazdów i maszyn, zużycia paliwa, prędkości poruszania się, struktury ruchu. Najnowsze badania wykazują, że o wielkości emisji zanieczyszczeń decyduje w największym stopniu stan techniczny pojazdu, a nie jego wiek. Ruch pojazdów może powodować dostawanie się do powietrza atmosferycznego, w ilościach mogących stanowić zagrożenie dla środowiska naturalnego i mieszkańców zabudowań położonych w strefie bezpośrednio sąsiadującej z trasą, następujących substancji: tlenek węgla, węglowodory, dwutlenek azotu, dwutlenek siarki, aldehydy, w tym akroleina, ołów, węgiel elementarny, benzo(a)piren.

Powstawanie tych zanieczyszczeń jest związane bądź bezpośrednio z procesem spalania paliwa, bądź z obecnością w paliwie substancji dodawanych w celu poprawienia jego właściwości użytkowych i substancji zanieczyszczających paliwo. Zużycie paliwa zależy od wielu warunków, ale przede wszystkim zależy on od długości przebytej drogi. Ruch pojazdów powoduje emisję:

- zanieczyszczeń gazowych,
- substancji szkodliwych: tlenek węgla (CO), tlenki azotu (NO_x), dwutlenek siarki (SO₂),
- substancji pogłębiających efekt cieplarniany: dwutlenek węgla (CO₂), podtlenek azotu (NO),
- trwałych zanieczyszczeń organicznych: wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA), nitroareny,
- lotnych zanieczyszczeń organicznych (ŁZO): węglowodory (C_nH_m), aldehydy.
- pyłu w powietrzu na obszarach przylegających do szlaków drogowych.

INSPEKCJA OCHRONY ŚRODOWISKA

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
w Bydgoszczy

85-018 BYDGOSZCZ, ul. Piotra Skargi 2, tel. 052 582 64 66 fax 052 582 64 69
e-mail: wios@wios.bydgoszcz.pl, www.wios.bydgoszcz.pl

WIOŚ-WMS-4103-72/08

Bydgoszcz, dnia 17.09.2008 r.

EKOSERWIS

Biuro Usług Geologicznych

i Ochrony Środowiska

ul. Moniuszki 17/1

86-300 Grudziądz

INFORMACJA O ŚRODOWISKU

W odpowiedzi na Państwa wniosek z dnia 11.09.2008 r. dotyczący określenia stanu zanieczyszczenia powietrza dla gmin: Szubin, Sadki, Kocyna, Łabiszyn, informuje się, że średnioroczne wartości stężeń substancji zostały określone dla punktu centralnego wyznaczonego w danej gminie (układ współrzędnych prostokątnych płaskich) i należy przyjąć je w wysokości:

Szubin, powiat nakielski X = 415167 m, Y = 572234 m

Nazwa substancji i jej nr CAS	Aktualny stan zanieczyszczenia powietrza	Jednostka
Benzen [7446-09-5]	1,6	µg/m ³
Dwutlenek azotu [10102-44-0]	15,6	µg/m ³
Dwutlenek siarki	7,9	µg/m ³
Ołów [7439-92-1]	0,05	µg/m ³
Pył zawieszony PM10 [71-43-2]	24,0	µg/m ³

Sadki, powiat nakielski X = 394866 m, Y = 589445 m

Nazwa substancji i jej nr CAS	Aktualny stan zanieczyszczenia powietrza	Jednostka
Benzen [7446-09-5]	1,0	µg/m ³
Dwutlenek azotu [10102-44-0]	12,0	µg/m ³
Dwutlenek siarki	9,0	µg/m ³
Ołów [7439-92-1]	0,04	µg/m ³
Pył zawieszony PM10 [71-43-2]	15,0	µg/m ³

Kocyna, powiat nakielski X = 398457 m, Y = 570676 m

Nazwa substancji i jej nr CAS	Aktualny stan zanieczyszczenia powietrza	Jednostka
Benzen [7446-09-5]	1,5	µg/m ³
Dwutlenek azotu [10102-44-0]	14,5	µg/m ³
Dwutlenek siarki	8,0	µg/m ³
Ołów [7439-92-1]	0,05	µg/m ³
Pył zawieszony PM10 [71-43-2]	24,0	µg/m ³

Łabiszyn, powiat żniński X = 427087 m, Y = 565733 m

Nazwa substancji i jej nr CAS	Aktualny stan zanieczyszczenia powietrza	Jednostka
Benzen [7446-09-5]	1,45	µg/m ³
Dwutlenek azotu [10102-44-0]	18,0	µg/m ³
Dwutlenek siarki	7,0	µg/m ³
Ołów [7439-92-1]	0,05	µg/m ³
Pył zawieszony PM10 [71-43-2]	26,2	µg/m ³

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. Nr 1, poz. 12), Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska określa aktualny stan jakości powietrza dla substancji, dla których określone są dopuszczalne poziomy w powietrzu, jako stężenia uśrednione dla roku. Dla pozostałych substancji to uwzględnia się w wysokości 10 % wartości odniesienia uśrednionej dla roku. Poziomy dopuszczalne określone są w Rozporządzeniu Ministra Środowiska, z dnia 3 marca 2008 r., w sprawie poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 47 z 3 marca 2008 r., poz., 281).

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 czerwca 2007 w sprawie szczegółowych stawek opłat za udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie oraz sposobu uiszczania opłat (Dz. U. Nr 114 z 5 czerwca 2007 r., poz. 788) pobrano opłatę w wysokości 20,00 zł. Kwota została przekazana na konto Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Otrzymuję
adresat
2. ala WMS (JB)

KUJAWSKO-POMORSKI
WOJEWÓDZKI INSPEKTOR
OCHRONY ŚRODOWISKA
dr Elwira Jurkowska

Rys. 4. Pismo WIOŚ w Bydgoszczy w sprawie tła zanieczyszczeń powietrza.

3.4.3. Klimat akustyczny

Zagadnienia ochrony przed hałasem reguluje ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.). Zgodnie z art. 112 ustawy ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, a w szczególności poprzez:

- utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- zmniejszanie poziomu hałasu, co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Zgodnie z art. 113 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2001 r. Nr 62, poz. 627 z późn. zm.), minister właściwy dla spraw środowiska w porozumieniu

z ministrem zdrowia został zobowiązany do wydania rozporządzenia określającego dopuszczalne poziomy hałas w środowisku, które miało określać:

- zróżnicowane poziomy hałas dla poszczególnych terenów przeznaczonych pod: zabudowę mieszkaniową, szpitale, domy opieki społecznej, budynki związane ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży, na cele uzdrowiskowe, na cele rekreacyjno-wypoczynkowe poza miastem (są to tak zwane tereny chronione),
- poziomy hałas z uwzględnieniem rodzaju obiektu lub działalności będącej źródłem hałasu,
- poziomy hałas dla pory dnia i nocy,
- okresy, do których odnoszą się poziomy hałas, jako czas odniesienia.

Ustawa Prawo ochrony środowiska wprowadziła pojęcie terenu zagrożonego hałasem (art. 118, pkt 6). Zaliczenie terenu do tej kategorii następuje, gdy poziom hałasu przekracza wartości określone przez Ministra Środowiska w rozporządzeniu z dnia 9 stycznia 2002 roku w sprawie wartości progowych poziomów hałasu (Dz. U. z 2002 r. Nr 8, poz. 81). Dla terenów zagrożonych hałasem należy prowadzić przedsięwzięcia ochronne w pierwszej kolejności.

Istotnym elementem prawnym w ochronie środowiska przed hałasem jest regulacja wprowadzona ustawą POŚ, dotycząca możliwości określenia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego standardów akustycznych.

Głównym źródłem hałasu w gminie jest hałas komunikacyjny, a w szczególności hałas drogowy. Uciążliwości związane z emisją hałasu przemysłowego są niewielkie, występują okresowo i mają zasięg jedynie lokalny.

Żeby osiągnąć poprawę klimatu akustycznego i zmniejszyć skalę narażenia mieszkańców miasta na ponadnormatywny poziom hałasu, podjęte działania muszą być przedmiotem długofalowej polityki „hałasowej” i związanymi z nią programami naprawczymi. Oprócz działań o charakterze ciągłym niezbędna też będzie realizacja zadań doraźnych i w krótszych horyzontach czasowych.

3.4.4. Zagrożenia i stan wód

Od dnia 11 lutego 2004 roku obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska w „sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód”. Rozporządzenie zawiera nową 5-stopniową klasyfikację, jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Określa również klasyfikację dla prezentowania stanu wód podziemnych oraz sposób interpretacji wyników i prezentacji stanu wód powierzchniowych i podziemnych

Klasyfikacja dla prezentowania stanu wód podziemnych obejmuje pięć klas, jakości tych wód, z uwzględnieniem przepisów w sprawie wymagań dotyczących, jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi:

- klasa I — wody o bardzo dobrej jakości:
wartości wskaźników jakości wody są kształtowane jedynie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w warstwie wodonośnej,
żaden ze wskaźników jakości wody nie przekracza wartości dopuszczalnych, jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- klasa II — wody dobrej jakości:
wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływania antropogeniczne,
wskaźniki jakości wody z wyjątkiem żelaza i manganu, nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;
- klasa III — wody zadowalającej jakości:
wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego,

mniejść część wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

- klasa IV — wody niezadowolającej jakości:

wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów oraz słabego oddziaływania antropogenicznego,

większość wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi;

- klasa V — wody złej jakości:

wartości wskaźników jakości wody potwierdzają oddziaływania antropogeniczne,

woda nie spełnia wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Określenia jakości wód podziemnych dokonuje się na podstawie badań prowadzonych w jednym punkcie pomiarowym, porównując wartości stężeń poszczególnych wskaźników jakości wody z wartościami granicznymi określonymi w załączniku nr 3 do rozporządzenia. Ustalając klasy jakości wód podziemnych, dopuszcza się przekroczenie wartości granicznych trzech wskaźników jakości wody; przekroczenie wartości granicznych wskaźników jakości wody mieści się w granicach przyjętych dla bezpośrednio niższej klasy jakości wody. Niedopuszczalne jest przekroczenie wartości granicznych następujących wskaźników jakości wody: arsenu, amoniaku, azotanów, azotynów, fluorków, chromu, kadmu, miedzi, niklu, ołowiu, rtęci, cyjanków, fenoli, pestycydów, wielopierścieniowych węglowodorów, olejów mineralnych, substancji powierzchniowo czynnych anionowych.

Tabela 16 Jakość zwykłych wód podziemnych w 2004 roku – sieć krajowa

Miejscowość	Gromadno
Numer otworu	2205
Stratygrafia	czwartorzędowe
Głębokość stropu m p.p.t.	50
GZWP (wg Kleczkowskiego)	138
Klasa czystości	II
Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodom o niskiej jakości	-
Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia dla ludzi	FET

Dane: PIG

Tabela 17. Jakość zwykłych wód podziemnych w 2004 roku – sieć regionalna.

Miejscowość	Gromadno	Kcynia
Numer otworu	22	23
Stratygrafia	czwartorzędowe	kredowo-czwartorzędowe
Głębokość stropu m p.p.t.	30	91
GZWP (wg Kleczkowskiego)	138	poza
Klasa czystości	I	IV
Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodom o niskiej i złej jakości		
Klasa IV	-	NH ₄ , FET
Klasa V	-	HCO ₃
Wskaźniki przekraczające normy dla wód przeznaczonych do spożycia dla ludzi	-	FET, Mn

Dane: WIOŚ Bydgoszcz

Monitoring wód podziemnych realizowany jest w sieciach obserwacyjnych krajowej, regionalnych i lokalnych. Badane w 2004 roku punkty obserwacyjne to wcześniej wyznaczone otwory uwzględniające wody podziemne swobodne i naporowe. Badania w sieci krajowej były realizowane przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie, a w sieci regionalnej przez Inspekcję Ochrony Środowiska w Bydgoszczy.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń są: zrzuty ścieków komunalnych i przemysłowych, szlaki komunikacyjne, obszary rolne.

3.4.5. Zagrożenie powodziowe.

Obecnie dla zlewni Noteci został wykonany pierwszy etap opracowania studium ochrony przeciwpowodziowej, tzn. zostały wyznaczone obszary służące przepuszczeniu wód powodziowych zwane obszarami bezpośredniego zagrożenia powodzią. Obszary naniesione zgodnie ze studium zostały uwzględnione dla przepływów o prawdopodobieństwie wystąpienia $p=1\%$.

4. WYSTĘPOWANIE OBSZARÓW NATURALNYCH ZAGROŻEŃ GEOLOGICZNYCH

Na terenie miasta i gminy obszary naturalnych zagrożeń geologicznych nie występują.

5. WYSTĘPOWANIE UDOKUMENTOWANYCH ZŁOŻ KOPALIN ORAZ ZASOBÓW WÓD PODZIEMNYCH

Poza omówionymi zasobami gleb i wód podziemnych na terenie gminy występują udokumentowane zasoby surowców skalnych.

Na terenie gminy znajdują się złoża:

- żwiru,
- kredy.

Prowadzenie wydobycia kopalin przez rolników, na podstawie uzyskanych koncesji, na terenach rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej gleb jest możliwością pozyskiwania z tej działalności dodatkowych dochodów (dla rolnika jak i dla gminy).

6. WYSTĘPOWANIE TERENÓW GÓRNICZYCH WYZNACZONYCH NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODRĘBNYCH

Na terenie gminy występują obszary górnicze dla których dokonano odpowiednich wpisów do rejestru i są to:

Aktualne

- Iwno I – nr rejestru 10-2/4/270
- Iwno II – nr rejestru 10-2/4/271
- Mieczykowo V – nr rejestru 10-2/2/103
- Mieczykowo VI – nr rejestru 10-2/3/181
- Mieczykowo VII – nr rejestru 10-2/3/203
- Sipiory II – nr rejestru 10-2/1/37
- Sipiory III – nr rejestru 10-2/1/37

Zniesione

- Kcynia – nr rejestru 10-2/2/81
- Mieczkowo II - B/I-II – nr rejestru 10-2/1/11
- Mieczkowo II – D – nr rejestru 10-2/1/53

- Mieczkowo IIC – nr rejestru IV/1/29
- Mieczkowo IV – nr rejestru 10-2/2/84
- Sipiory I – nr rejestru IV/1/23
- Studzienki III – nr rejestru IV/1/38

7. STAN DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

7.1. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego.

Dziedzictwo kulturowe to zasób rzeczy nieruchomych i ruchomych wraz ze związanymi z nimi wartościami duchowymi, zjawiskami historycznymi i obyczajowymi danego obszaru, uznawany za godny ochrony prawnej dla dobra społecznego i jego rozwoju oraz przekazania następnym pokoleniom z uwagi na wartości historyczne, patriotyczne, religijne, naukowe i artystyczne. Dziedzictwo kulturowe ma znaczenie dla tożsamości, ciągłości rozwoju społecznego, politycznego i kulturalnego, upamiętniania zdarzeń, kultywowania poczucia piękna oraz wspólnoty cywilizacyjnej.

Zabytek - według Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami to rzecz (nieruchomość, np. budynek, cmentarz lub krajobraz kulturowy albo rzecz ruchoma, np. dzieło sztuki użytkowej, obraz, rzeźba, znalezisko archeologiczne) lub zespół rzeczy, które są dziełem człowieka lub są związane z jego działalnością i stanowią świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, a które powinny być zachowane ze względu na swoją wartość artystyczną, naukową i historyczną.

Zabytkami nieruchomymi są krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne, zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki, cmentarze, parki, ogrody i inne formy zieleni zaprojektowanej, także miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne, bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji. Zabytkami nieruchomymi są także stanowiska archeologiczne.

Formami ochrony prawnej zabytków są wpisy do rejestru zabytków, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego lub ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na podstawie wcześniej sporządzanych gminnych i wojewódzkich ewidencji zabytków.

Obecnie obowiązuje podział na:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości,
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych,
- zabytki archeologiczne - zabytek nieruchomy będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

Zabytkiem przyrody określa się najczęściej szczególnie cenne drzewo, grupę drzew (park, las, aleję, skwer lub inną formę zieleni komponowanej itp.) lub głąz narzutowy.

Wszystkie zabytki łącznie (z dziedziny budownictwa, rzemiosła, sztuki, archeologii i zabytki przyrody) stanowią zasoby dziedzictwa kulturowego.

7.2. Rys historyczny gminy i miasta Kcynia.

Kcynia jest jednym z głównych ośrodków północnej części Pałuk. Najstarsze ślady osadnictwa znaleziono w obrębie dzisiejszego miasta Kcyni z lat 4500 p.n.e. - 1800 p.n.e. Udokumentowane przez wykopaliska ślady ciągłego osadnictwa w Kcyni i okolicy sięgają IV i III tysiąclecia p.n.e. Natomiast pojawienie się koczowniczych grup ludzkich na naszym terenie można śmiało datować na 8000 lat p.n.e. O tak starym osadnictwie dowodzi fakt odkrycia w miejscowości Iwno koło Kcyni pozostałości lokalnej kultury zwanej od miejsca odkrycia iweńską, a będącą

odmianą kultury unietyckiej. Pałuki we wczesnym średniowieczu były prawdopodobnie odrębnym, niewielkim terytorium plemiennym. Przed X-tym wiekiem przynależały do wczesnośredniowiecznego państwa Polan. Miasto Kcynia, będące przez stulecia stolicą regionu posiada średniowieczną metrykę. Za oficjalną datę narodzin miasta przyjmuje się 29 czerwca 1262 roku, kiedy to książę Bolesław Pobożny nadał rycerzom Rynerowi i Janowi miasto swoje Kcynia do lokowania na prawie magdeburskim.

W dokumencie lokacyjnym opublikowanym drukiem przez hrabiego Raczyńskiego w Kodeksie Dyplomatycznym Wielkopolski w 1878 r. czytamy: Przekonani o wierności znanych nam ludzi Rynera i Jana dajemy im miasto nasze, aby je na prawie niemieckim lokowali. Słowo „miasto”, a nie wieś, napisane jest wyraźnie po łacinie. Wcześniej Kcynia była prawdopodobnie miasteczkiem na prawie polskim. Możliwe także jest, że Kcynia była przedtem wioską, bo Długosz pisze, wspominając o umowie w Kcyni, że zjechano na wzajemną umowę do wsi Kcyny roku 1256. Jeszcze przed rokiem 1262 w Kcyni Władysław Herman (1081-1102) miał wybudować kościół św. Idzemu (rok 1086) poświęcony. Potwierdzają to również inne źródła. Wzmiankujące o zawarciu 30 listopada 1223 roku pokoju w Kcyni pomiędzy wojującymi ze sobą książętami: Odonicem i Władysławem Laskonogim. Kolejni królowie potwierdzali przywilej miejski Kcyni. Jej świetność przypadała na wiek XVI-ty i XVII-ty. W 1608 powstała szkoła. W 1612 zostali sprowadzeni Karmelici. W latach 1624-1631 wybudowano kościół farny. Wojna siedmioletnia 1756-1763 przyniosła miastu zniszczenia i znaczny upadek. W 1775r miasto strawił potężny pożar. W okresie przedrozbiorowym obszar ten przynależał do województwa kaliskiego, a od 1768 r gnieźnieńskiego. W roku 1772 Pałuki zajęli Prusacy i włączyli je w dystrykt notecki. Po Kongresie Wiedeńskim należały do Wielkiego Księstwa Poznańskiego. Był to czas napływu kolonizatorów niemieckich. Po odzyskaniu niepodległości w 1920r powiat szubiński, z interesującymi nas terenami obecnej gminy Kcynia, wszedł w skład województwa poznańskiego, a od 1938 r pomorskiego. Po II wojnie światowej włączony został zaś w nowopowstałe województwo bydgoskie. Wiele miejscowości posiada metryki średniowieczne, jednakże nie zachowały się w nich znaczące zabytki architektury tego czasu. Dwory XVIII-wieczne i z początku XIX-go wieku są niezwykle skromne. Dopiero działalność kcyńskiego architekta Wiktora Stamborskiego przysporzyła regionowi ambitniejszych realizacji.

7.3. Kalendarium.

- 1086 - Książę Władysław Herman buduje w Kcyni kościół pw. św. Idziego
- 1262 - Książę Bolesław Pobożny nadaje Kcyni prawa miejskie
- 1440 - Król Władysław III (Warneńczyk) oddaje Kcynię, miasto królewskie, w zastaw Wojciechowi Słupskiemu za 500 grzywien
- 1441 - Miasto niszczy wielki pożar
- 1458 - Kcynia zostaje zobowiązana do wystawienia na wojnę trzynastoletnią 6 pieszych żołnierzy
- 1552 - Zygmunt August, po pożarze, zwalnia miasto na 8 lat od płacenia podatków
- XVI-XVIII - Miasto w Rzeczypospolitej szlacheckiej siedzibą powiatu kcyńskiego (województwo kaliskie)
- 1594 - Król Zygmunt III Waza gości w Kcyni
- 1612 - Sprowadzenie zakonu karmelitów przez arcybiskupa Wojciecha Baranowskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego
- 1631 - Ze środków kapituły gnieźnieńskiej budowa kościoła farnego
- 1632 - Wdanie przez króla Władysława IV dokumentu uprawniającego miasto do pobierania cła
- 1656 - Bitwa Wojsk Stefana Czarnieckiego ze Szwedami pod Kcynią
- 1683 - Potwierdzenie przywilejów miejskich przez Króla Jana Sobieskiego
- 1709 - Zdzięsiątkowanie mieszkańców przez epidemię
- 1731 - Wdanie przez Króla Augusta Mocnego przywileju na jarmark w dniu św. Agnieszki
- 1770 - Bitwa konfederatów barskich z Rosjanami
- 1773 - Przyłączenie Miasta do Prus 1775 - Zniszczenie dużej części zabudowy miasta przez pożar

- 1776 - Wprowadzenie pruskiej poczty
- 1780 - Rozpoczęcie budowy kościoła ewangelickiego
- 1783 - Kcynia liczy 703 mieszkańców: 374 katolików, 1784 Żydów, 155 ewangelików
- 1787 - Ukończenie budowy kościoła i klasztoru karmelitów
- 1807-15 Miasto wchodzi w skład Księstwa Warszawskiego
- 1834 - kasata klasztoru karmelitów przez władze pruskie
- 1837 - Kcynia liczy 2074 mieszkańców: 1048 katolików, 717 Żydów, 309 ewangelików
- 1848 - Kosynierzy, na kcyńskim rynku staczają bój z wojskami pruskimi
- 1863-64 - Ochotnicy z Kcyni biorą udział w Powstaniu Styczniowym
- 1865 - Otwarcie Seminarium Nauczycielskiego
- 1866 - Cholera zdziesiątkowała mieszkańców Kcyni
- 1867 - Budowa budynku poczty
- 1880 - Budowa gmachu Sądu Grodzkiego
- 1888 - Otwarcie linii kolejowej Gniezno-Nakło
- 1893 - Powołanie Ochotniczej Straży Pożarnej, budowa cegielni
- 1906 - powstanie gazowni
- 1908 - Otwarcie linii kolejowej Bydgoszcz-Poznań
- 1913 - Ukończenie budowy dworca kolejowego
- 1915 - Oddanie do użytku wodociągów miejskich
- 1918/1919 - Kcynia, w noc sylwestrową, zostaje wyzwolona z niewoli pruskiej - Powstanie Wielkopolskie
- 1920 - Kcynia zostaje definitywnie przywrócona Polsce (14 czerwca) ·1938 - Kcynia liczy 4554 mieszkańców: 4159 Polaków, 327 Niemców i 68 Żydów
- 1939-45 Okupacja hitlerowska
- 1945 - Wyzwolenie Kcyni przez Armię Czerwoną (21/22 styczeń), utworzenie Państwowego Gimnazjum i Liceum
- 1973 - Kcynia siedzibą władz miasta i gminy,
- 1990 - podział na dwie parafie-druga powstaje przy kościele poklasztornym

7.4. Ruralistyczne układy przestrzenne.

Ruralistyka w znaczeniu ogólnym, to nauka o powstawaniu i historii rozwoju oraz zasadach planowania i budowy wsi.

W gminie Kcynia zdecydowana większość miejscowości posiada długi rodowód historyczny, w przewadze średniowieczny. Mimo przemian dziejowych, w części z nich można odczytać ciągłość rozwoju struktur osadniczych i czytelnie zachowane do czasów obecnych historyczne układy przestrzenne, utrwalone na archiwalnych materiałach kartograficznych.

W dużych wsiach czytelne są najstarsze podstawowe układy jedno- i wielodrożnicowe, ulicówka. Czytelne są też przemiany będące efektem XIX-wiecznego scalenia gruntów, kiedy wprowadzono zabudowę rozproszoną peryferyczną wokół centrów i tzw. osady, kolonie o formie rzędówek wzdłuż traktów komunikacyjnych. Proces rozpraszania wsi postępował nadal w okresie międzywojennym, szczególnie w latach 1936-1938 na skutek rozparcelowania majątków powyżej 180 ha, a potem po roku 1945 w rezultacie reformy, zatarło to znacznie czytelność wsi dworskich i wsi zagrodniczych. Tendencja czytelna i nadal rozwojowa to rozproszenia planowe. Do miejscowości z zachowanym, czytelnym w terenie, historycznym układem przestrzennym należą:

Miasto Kcynia

Usytuowane na wydatnym wzniesieniu górującym nad okolicą, w pobliżu rzeczki Kcynianki wpadającej do Noteci. Położone przy dawnym szlaku z wybrzeża do Poznania.

Od XI-XII wieku istniał tu gród, lokalizowany w miejscu późniejszego zespołu klasztornego karmelitów. W 1224r było to miejsce zjazdu książąt Władysława Odonica i Władysława Laskonogiego. W roku 1262 Bolesław Pobożny nadał Kcyni prawo magdeburskie. Wówczas układ przestrzenny z rynkiem był już ukształtowany z placem targowym. Prawa miejskie były wielokrotnie potwierdzane. W czasie średniowiecza miasto było ośrodkiem władzy związanym z sądownictwem i starostwem niegrodowym. Do czasów rozbiorowych miasto było stolicą powiatu kcyńskiego, przynależącego do województwa kaliskiego, a od 1768r do gnieźnieńskiego.

W XV wieku wzmiankowane przedmieście Grabowo rozwinięte z osady służebnej przy grodzie. Rozkwit miasta przypadł na wiek XVI i początek XVII-go.

Wojny szwedzkie przyniosły zniszczenia i znaczny upadek jego świetności. Za panowania Augusta Poniatowskiego dokonano regulacji przestrzennych. Po 1772 roku i objęciu we władanie przez Prusaków następuje okres stagnacji. Dopiero w II połowie XIX wieku układ urbanistyczny rozwinął się i zmienił się charakter zabudowy.

Centrum struktury urbanistycznej stanowi prostokątny rynek wydłużony na osi wschód-zachód, zajmujący grzbiet wzniesienia. We wschodniej części rynku kościół parafialny, niewielki plac w zachodniej, traktowany, jako zachodni zasięg rynku. W części wschodniej, po stronie pierzei północnej zespół zabudowań kościoła i klasztoru pokarmelickiego, zwięzający znacznie tę część rynku. Z krótszych pierzei wyloty głównych ulic. Zabudowa miejska murowana, zwarta, pierzejowa w centrum, na przedmieściach luźna.

Chwaliszewo

Wieś w zachodniej części gminy, wzmiankowana na początku XIV w.

Nazwy: Falissew, Falischewo, Chwalyschewo, Chwalyssewo, a od XVII w. Chwaliszewo. W czasach rozbiorowych Barbara.

Majątek własnościowo powiązany z dobrami Słupy. W 1301 roku właścicielem był biskup gnieźnieński Zbylut Straszewicz. Od XV w. własność szlachecka, przechodząca często z rąk do rąk. Wieś zniszczona w czasie wojny północnej.

Po roku 1900 majątek należał do rodziny Szulczewskich. Stanisław Szulczewski, mający majątek 540 ha, hodowlę koni, założył wokół XIX-wiecznego, klasycystycznego dworu park.

Układ przestrzenny wielodrożnicowy, przekształcony przez stulecia, organizowany w relacji z zespołem pałacowo-parkowym i folwarkiem z peryferyjnymi rozproszonymi.

Górki Dąbskie

Wieś w południowej części gminy, o rodowodzie średniowiecznym, wzmiankowana w XV wieku. Własność szlachecka.

Nazwy: Cothlar Kielcze Gorki, Kotlarowygork, Gorke Kielcz, Górki Kotlarowe, Górki Domskie, Górki Dąbskie

Dwór neogotycki otoczony parkiem typu krajobrazowego. Zabudowa folwarczna z początku XX wieku. Po 1945 roku PGR.

Czytelny w terenie historyczny układ przestrzenny wsi zwarty, powiązany z zespołem dworsko-parkowym.

Grocholin

Wieś przy dawnym szlaku Gdańsk-Poznań-Wrocław, notowana od 1500 r.

Nazwy: In Grocholino, Grochowino, w czasach pruskich Jurgensburg.

W XVI wieku własność biskupów gnieźnieńskich, później szlachecka. W XVIII wieku ożywiona akcja budowlana.

Zespół pałacowy z późnorenansowym dworem obronnym, pałacem XIX-wiecznym i niegdyś kościołem w otoczeniu parku ze stawem. Zespół zabudowań folwarcznych po przeciwległej stronie traktu.

Czytelny w terenie historyczny układ przestrzenny wsi, zwarty, wielodrożnicowy, powiązany z zespołem dworsko parkowym.

Mieczkowo

Wieś w pn części gminy, w pasie nadnoteckim. Zwarta zabudowa jednopasmowa, jednostronna wzdłuż traktu z Nowego Dworu do Ludwikowa

Paulina

Wieś w pn części gminy, w pasie nadnoteckim. Zwarta zabudowa jednopasmowa, jednostronna wzdłuż traktu z Kowalewa-Folwarku do Polichna.

Rozpętek

Wieś w pd-zach. części gminy, wzmiankowana przed 1452r, szlachecka. W końcu XVIII wieku w posiadaniu rodziny Brodzkich, w końcu XIX wieku L. Wolszłengera, w 1902r wykupiona przez E. Mieczkowskiego.

Nazwy: Rospantek, Roszpathek, Rospethek, Rozpętek, niemieckie Rozpentek.

Zespół pałacowy z pałacem z 1870r.

Czytelny w terenie zwarty historyczny układ przestrzenny powiązany z zespołem dworsko parkowym z rozproszeniami wzdłuż traktów komunikacyjnych.

Weronika

Wieś w pn części gminy, w pasie nadnoteckim. Zwarta zabudowa jednopasmowa, jednostronna wzdłuż traktu z Kowalewka do Polichna. Charakterystyczna, jednorodna zabudowa kolonizacyjna czasów okupacji.

Żurawia

Wieś w Pd. części gminy, przy trakcie z Dziewierzna do Kcyni, Dwór z II poł. XIXw., przebudowany w 1912r., klasycyzujący.

Układ przestrzenny zwarty, organizowany w relacji z zespołem dworskim i folwarkiem z peryferyjnymi rozproszeniami wzdłuż traktów.

7.5. Zabytki sakralne.

Do grupy tej zaliczyć należy kościoły, kaplice wraz z obiektami towarzyszącymi, takimi jak plebanie i cmentarze przykościelne, grzebalne wszystkich wyznań, czynne i nieczynne. Są to obiekty o wybitnej wartości zabytkowej oraz walorach urbanistycznych i krajobrazowych, podlegające ochronie konserwatorskiej wraz z otoczeniem. Cmentarze dodatkowo, jako miejsca pochówku, miejsca pamięci i pomniki historyczne podlegają ochronie w ramach ustawy z 31.01.1959r o cmentarzach i chowaniu zmarłych (D.U. 00.23.295).

Kościóły i obiekty towarzyszące

Kościóły katolickie powstały w większości w kon. XIII i I poł. XIV wieku, dwie świątynie ewangelickie w I poł. XIX wieku i pocz. XX wieku. Świątynie stanowią szczególny składnik struktury przestrzennej miejscowości, jako dominanty architektoniczne wiejskich układów.

Dziewierzewo, kościół ewangelicki, ob. rz-kat. , mur. 1908-09

Kcynia, kościół parafialny rz-kat. pw. św. Michała Archaniola, wzniesiony 1622-31 jako fundacja kapituły gnieźnieńskiej, ceglany, częściowo tynkowany, jednonawowy, późnogotycki.

Kcynia, kościół parafialny rz-kat. pw. Wniebowzięcia NMP, dawniej karmelicki, wzniesiony 1775-87, w zespole klasztornym, murowany, tynkowany, trójnawowy, halowy, z dwuwiekową fasadą, z krużgankami odpustowymi.

Kowalewko, kościół filialny parafii rz-kat. pw. Jana Nepomucena w Sipiorach, murowany, wzniesiony w 1891r, jednonawowy, neogotycki

Mieczkowo, kaplica NMP, murowana, wzniesiona w kon. XIXw.

Sipiory, kościół parafialny pw. Św. Jana Nepomucena, murowany, wzniesiony w 1932r.

Cmentarze.

- 1) Dębogóra, cm. epidemiczny, XIXw., w pn-wsch. części wsi
- 2) Dębogórzyn, cm. ewangelicki, XIXw., na wsch. skraju wsi
- 3) Dobieszewo, cm. epidemiczny, XIXw., na wsch. skraju wsi
- 4) Dobieszewo, cm. epidemiczny, ok. 1860r., na wsch. skraju wsi
- 5) Dziewierzewo, cm. par. rzymsko-kat., ok. 1900r, w zach. części wsi
- 6) Dziewierzewo, ewangelicki, przykościelny, 1886, centrum wsi
- 7) Gerocholin, cm. ewangelicki, XIXw., na wsch. skraju wsi
- 8) Gromadno, cm. ewangelicki, XIXw., w centrum wsi
- 9) Iwno, cm. ewangelicki, XIXw., na wsch. skraju wsi
- 10) Jankowo, cm. ewangelicki, XIXw., w pd- wsch. części wsi
- 11) Józefkowo, cm. ewangelicki, XIXw., wsch. część wsi, na skraju lasu
- 12) Kaźmierzewo, cm. ewangelicki, XIXw., na wsch. skraju wsi
- 13) Kcynia, cm. par. rzymsko-kat., ok. 1910r, ul. Świerczewskiego, pn-wsch skraj miasta
- 14) Kcynia, cm. ewangelicki., 1856r., ul. Szubińska, wsch. część miasta
- 15) Kowalewko, cm. ewangelicki, pocz. XXw., 600m na Pd-wsch od granic wsi, na skraju lasu
- 16) Ludwikowi, cm. ewangelicki, XIXw., 500m na Pd od granic wsi
- 17) Ludwikowi, cm. ewangelicki, XIXw., w zach. części wsi
- 18) Łankowice, cm. ewangelicki, XIXw., w pn części wsi
- 19) Miaskowo, cm. ewangelicki, XIXw., w centrum wsi
- 20) Mieczkowo, cm. ewangelicki, XIXw., w pd-wsch. części wsi
- 21) Nowea Wieś Notecka, cm. ewangelicki, I poł. XIXw., w zach. części wsi
- 22) Paulina, cm. ewangelicki, XIXw., w wsch. części wsi
- 23) Sipiory, cm. ewangelicki, ok. 1870r., w centrum wsi
- 24) Sipiory, cm. par. rzymsko-kat., 1930r., w pn-zach części wsi
- 25) Sipiory- Jeziornica, cm. ewangelicki, XIXw., na wsch. skraju kolonii Jeziornica
- 26) Sipiory-Wisłowice, cm. ewangelicki, ok. 1860r., w pn-zach cz. wsi
- 27) Studzienki, cm. ewangelicki, ok. 1860r., 1000m na Pd-zach od stacji kolejowej
- 28) Suchoręczek, cm. ewangelicki, XIXw., w pn części wsi
- 29) Weronika, cm. ewangelicki, XIXw., w centrum wsi
- 30) Weronika, cm. ewangelicki, XIXw., na wsch. skraju wsi
- 31) Żarczyn, cm. ewangelicki, XIXw., w zach. części wsi, w obrębie pól
- 32) Żurawia, cm. ewangelicki, XIXw., na zach. skraju wsi

7.6. Zespoły dworsko- i pałacowo- parkowe, folwarki.

Chwaliszewo

Majątek własnościowo powiązany z dobrami Słupy. Po r. 1900 majątek należał do rodziny Szulczewskich. Klasycystyczny dwór z I poł. XIXw., rozbudowany przez Cybichowskiego w latach

30-tych XXw, powiązany z parkiem i dziedzińcem folwarcznym, na którym magazyny zbożowe, stajnie z 1910r.

Dębogóra

Dwór, przekształcony park

Dobieszewko

Zespół dworsko-parkowy, dwór murowany z Kon. XIX w., park przetrzebiony, folwark-stajnia, żrebięciarnia, obora z pocz. XX w.

Dobieszewo

Dwór z przełomu XVII/XVIII w, przebudowywany w II poł. XIX w., klasycystyczny na wcześniejszych zrębach. Zespół folwarczy z pocz. XX w. -stodoła, stajnia

Dobieszewo-Karłowo

dworek

Dziewierzewo

Dwór przekształcony na szkołę, mur. Kon. XIX w

Górki Dąbskie

Dwór z ok. 1870 r, neogotycki, park, Folwark z pocz. XX w.

Grocholin

Dwór obronny z XVII w., restaurowany 1836r na zbrojownię von Treskow, późnogotycki z elementami manieryzmu.

Pałac z I poł. XIX w, zespół folwarczy z kon. XIX w.- rządówka

Iwno

Zespół pałacowo-parkowy, pałac mur., II poł. XIX w. przebudowany

Mechnacz

Dwór z I poł. XIX w., przebudowany w 1909r, klasycyzujący, park

Miastowice

Dwór z IV ćw. XIX w., historyzujący z elementami neoklasycznymi

Rozpętek

Pałac z ok. 1870r., park z ogrodzeniem, zespół folwarczy z kon. XIX w i pocz. XXw., kolonia robotnicza

Sierniki

Dwór z 1876r, zespół folwarczy z kon. XIX i pocz. XX w., zespół folwarczy z kon. XIX w i pocz. XX w., z magazynem zbożowym

Słupowa

Park podworski z ruiną dworu, zespół folwarczy z pocz. XXw., ujeżdżalnia, magazyny zbożowe

Smogulecka Wieś

Dwór z II poł. XVIII w., przebudowany po 1830r
zespół folwarczy z kon. XIX w i pocz. XX w., z oborą, magazynem zbożowym

Suchorecz

Dwór mur. z XIX/XX w., park, folwark, kolonia robotnicza Suchpręczek
Pozostałości folwarku, budynek gospodarczy, rządówka II poł. XIX w.

Szczepice

Dwór z III ćw. XIX w., park zniszczony, folwark

Tupadły

Dwór mur. z IV ćw. XIX w., „Klonia robotnicza”
Zespół folwarczny z kon. XIX w. i pocz. XX w., magazyn zboża, kolonia robotnicza

Turzyn

Zespół folwarczny z kon. XIX w. z rządówką, stajnią, oborą, magazynem zboża

Włodzimierzewo

Folwark, kolonia mieszkalna

Żurawia

Dwór z II poł. XVIII w., przebudowany w 1912r., klasycyzujący, park, Zespół folwarczny z poł. XIX w. z magazynem zboża

7.7. Zabytki techniki i kultury materialnej.

- 1) Wieża ciśnień-Kcynia, ul. Podgórna
- 2) Młyn- Kcynia, ul. Poznańska
- 3) Młyn- Kcynia, ul. Podgórna
- 4) Poczta-Kcynia, ul. Dworcowa
- 5) Dworzec kolejowy-Kcynia, ul. Dworcowa
- 6) Seminarium nauczycielskie-Kcynia Jana Kantego 1
- 7) Urząd Miasta, Kcynia, Rynek 23
- 8) Gorzelnia i płatkarnia-Dobieszewo
- 9) Mleczarnia- Dziewierzewo
- 10) Dworzec kolejowy- Grocholin
- 11) Młyn -Kowalewko
- 12) Gorzelnia-Miastowice
- 13) Kuźnia-Miastowice
- 14) Kuźnia –Mieczkowo
- 15) Schrony- Dobieszewo
- 16) BUDYNKI I ZESPOŁY SZKOLNE:
  - Kcynia- ul. Jurczyka 3
  - Kcynia- ul. Jurczyka 23
  - Kcynia, Rynek 32
  - Dobieszewo-23
  - Dziewierzewo
  - Iwno 10
  - Józefkowo 3
  - Kowalewko4
  - Laskownica
  - Ludwikowo

- Łankowice 14
- Paulina 18
- Sipiory

7.8. Zabytki archeologiczne.

Na terenie gminy jest 1 stanowisko archeologiczne o formach eksponowanych w terenie wpisane do rejestru zabytków. Jest to grodzisko średniowieczne w Grocholinie, zwane potocznie Kopcem Szwedzkim, nr rejestru zabytków C/86, decyzja wpisu z dnia 17.09.1969r.

Według Archeologicznego Zdjęcia Polski gmina jest bogata w stanowiska nie eksponowane w terenie, rozpoznane w trakcie badań powierzchniowych. Są to obszary zastrzegane do obserwacji i badań archeologicznych. Ich lokalizacja przedstawiona jest w załączniku graficznym.

Poza zabytkami wymienionymi w prezentowanych grupach funkcjonalnych gmina posiada jeszcze inną zabudowę historyczną, w znacznej części mieszkalną, ujętą w ewidencji. Dla pełnego, aktualnego poznania zasobów zabytkowych należy sprawdzać spis zabytków rejestrowych i spis wojewódzkiej ewidencji zabytków, prowadzone przez WUOZ del. w Bydgoszczy.

7.9. Spis zabytków wpisanych do rejestru.

Tabela 18 Wykaz zabytków w mieście i gminie Kcynia

Chwaliszewo	Założenie pałacowo-parkowe	187/A	15.01.1986r
Dobieszewo	Założenie dworsko-parkowe	A1014/1-3	15.03.1993r
Górki Dąbskie	dwór	102/A	18.12.1981r
Grocholin	dawny dwór obronny	A/1003/1	31.05.1963r
Grocholin	Założenie pałacowo-parkowe	A/1003/2-3	08.02.1993r
Grocholin	dwór	99/A	18.12.1981r
Kcynia	Kościół parafialny św. Michała Archaniola	AKI 11a/244	10.03.1933r
Kcynia	Kościół poklasztorny pw NMP Wniebowziętej	AK I 11a/245	10.03.1933r
Kcynia	Zespół poklasztorny karmelicki	A/268/1-2	06.08.1991r
Kcynia	Zespół cmentarza parafialny Michała Archaniola	A/366/1-4	01.07.1993r
Kcynia	Cmentarz starsza część przy ul. Nakielskiej	A/367/1	01.07.1993r
Kcynia	Kamienica, ul Rynek 8	A/26	03.07.2000r
Mechnacz	Założenie dworsko-parkowe	A/970/1-2	07.05.1993r
Miastowice	Założenie dworsko-parkowe	153/A	05.06.1985r
Rozpętek	pałac	98/A	18.12.1981r
Sierniki	Założenie dworsko-parkowe	189/A	15.01.1986r
Smogulecka Wieś	Założenie dworsko-parkowe	188/A	15.01.1986r
Tupadły	Założenie dworsko-parkowe	191/A	15.01.1986r
Żurawia	Założenie dworsko-parkowe	190/A	15.01.1986r
Grocholin	grodzisko wczesnośredniowieczne	C/86	17.09.1969r

7.10. Spis ewidencji zabytków (z włączeniem rejestru).

Kcynia miasto,

Kościół pw Św. Michała Archanioła, mur., 1631,

Kościół pw Wniebowzięcia NMP, mur., 1778-1780

Klasztor karmelicki, mur., 1780r

Kaplica pw św. Barbary, ul. Dworcowa, mur. XIXw., cmentarz przykościelny

ul. Cmentarna 4, dom, mur-szachulec, XVIII/XIX

ul. Dworcowa, cmentarz parafialny , grobowiec Mieczkowskich, mur., II poł. XIX

ul. Dworcowa, obelisk, mur., 1824r

ul. Dworcowa 2, dom., mur., 1894

ul. Dworcowa 2, dom., mur., pocz. XXw

ul. Dworcowa 4, dom, mur., pocz. XXw.

ul. Dworcowa 5, dom, mur., I poł. XIXw.

ul. Dworcowa 8, dom, mur., 1889

ul. Dworcowa 9, poczta, mur., 1892, bud. gosp. mur., kon. XIXw.

ul. Dworcowa, bud. dworca kolejowego, mur., kon. XIXw, szalet publiczny, mur. kon. XIXw

ul. Dworcowa 13, dom, mur., kon. XIXw.

ul. Dworcowa 14, dom, mur., kon. XXw.

ul. Dworcowa 16, dom, mur., kon. XIXw.

ul. Dworcowa 18, dom, mur., kon. XIXw.

ul. Dworcowa 20, dom, mur., kon. XIXw.

ul. Dworcowa 20a, dom, mur., 1910.

ul. Dworcowa 22, dom, mur., kon. XIXw.

ul. Dworcowa 23, dom, mur., kon. XIXw.

ul. Dworcowa37, dom, mur., kon. XIXw.

ul. Garncarska 2, dom, mur., I poł. XIXw, przebud po 1945

ul. Garncarska 6, dom, mur., I poł. XIXw, przebud

ul. św. Jana Kantego 1, dom seminarium nauczycielskie, ob. zakład poprawczy, mur., 1867

ul. św. Jana Kantego 2, dom, mur., kon. XIX w.

ul. Jurczyka 1, dom, mur., kon. XIX w.

ul. Jurczyka 2, dom, mur., kon. XIX w.

ul. Jurczyka 3, szkoła, mur., 1904/5

ul. Jurczyka 5, dom, mur., pocz. XX w.

ul. Jurczyka7, dom, mur., kon. XIX w.

ul. Jurczyka 9, dom, mur., pocz. XX w.

ul. Jurczyka 12, dom, mur., pocz. XX w.

ul. Jurczyka 13, szkoła, mur., 1931

ul. Klasztorna 1, dom, mur., pocz. XIX

ul. Klasztorna 2, dom, mur., 4 ćw. XIX

ul. Klasztorna 4, dom, mur., pocz. XIX

ul. Klasztorna 6, dom, mur., pocz. XIX

ul. Libelta 1, przedszkole, mur., kon. XIX w.
ul. Libelta 5, dom, mur., 1903
ul. Libelta 12, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Libelta 15, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Libelta 18, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Libelta 23, dom, mur. 1928
ul. Libelta 24, dom, mur. 1928
ul. Libelta 27, dworek, tzw. wójtostwo, mur., I poł. XIX w.

ul. Młyńska 5, dom, mur., 1882
ul. Młyńska 7, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Młyńska 8, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Młyńska 14, dom, mur., pocz. XX w.

ul. Nowa 1, dom, mur., 1912

ul. Ogrodowa 2, dom, mur., 1893
ul. Ogrodowa 3, dom, mur., 1888
ul. Ogrodowa 4, dom, mur., 1800
ul. Ogrodowa 5, dom, mur., 1800-20
ul. Ogrodowa 6, dom, mur., 1894
ul. Ogrodowa 9, dom, mur., II poł. XIX w.
ul. Ogrodowa 11, dom, mur., 1897
ul. Ogrodowa 10, dom (dom pracowników poczty), mur., 1915

ul. Okrężna 1, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Okrężna 2, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Okrężna 8, dom, mur., pocz. XX w.

ul. Podgórna 1, dom, mur., II poł. XIX w.
ul. Podgórna, młyn, mur., 1931
ul. Podgórna 5, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Podgórna 6, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Podgórna 8, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Podgórna 9, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Podgórna 10, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Podgórna, wieża ciśnień, mur., 3 ćw. XIX w.

ul. Poznańska 1, dom, mur., 1878, przebud.
ul. Poznańska 2, dom, mur., 1933
ul. Poznańska 3, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Poznańska 4/5, dom, mur., 1888, przebudowany
ul. Poznańska 6, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 8, dom, mur., 1887
ul. Poznańska 9, dom, mur., 1901
ul. Poznańska 10, dom, mur., 1912
ul. Poznańska 13, dom, mur., 1893
ul. Poznańska 14, dom, mur., 1894
ul. Poznańska 15, dom, mur., kon. XIX w., nadbud. 1926, bud. gosp., mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 16, dom, mur., 1876
ul. Poznańska 17, dom, mur., kon. XIX w., rzeźnia mur., pocz. XX w.

ul. Poznańska 18, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 19, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Poznańska 20, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 21, dom., mur. kon. XIX w.
ul. Poznańska 25a, młyn, ob. magazyn, mur., lata 20 XX
ul. Poznańska 37, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 38, dom, mur., ok. 1870, nadbudowany 1935
ul. Poznańska 40, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Poznańska 42, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 43, dom, mur., kon. XIX w. , przebudź. 1945
ul. Poznańska 44, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 47, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 48, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Poznańska 49, dom, mur., 1908
ul. Poznańska 50, dom, mur., kon. XIX w.

Rynek 2, dom, mur., 1927-28
Rynek 3, dom, mur., 1907
Rynek 4, dom, mur., 1896
Rynek 5, dom, mur., 1910
Rynek 6, dom, mur., 1896
Rynek 7, dom, mur., I poł. XIX w.
Rynek 8, dom, mur., pocz. XIX w., romb. 1880, d. apteka
Rynek 9, dom, mur., 1910
Rynek 10, dom, mur., kon. XIX w.
Rynek 12, dom, mur., 3 ćw. XIX w.
Rynek 14, dom, mur., 4 cw. XIX w.
Rynek 15, dom, mur., 1909
Rynek 16, dom, mur., kon. XIX w.
Rynek 17, dom, mur., kon. XIX w.
Rynek 18, dom, mur., 1910
Rynek 19, dom, mur., 1908
Rynek 20, dom, mur., pocz. XX w.
Rynek 21, dom, mur., kon. XIX w.
Rynek 22, dom, mur., kon. XIX w.
Rynek 23, budynek urzędu miasta, mur., kon. XIX w., przebudź. Po 1945
Rynek 24, dom, mur., kon. XIX w.
Rynek 25, dom, mur., 1907
Rynek 27, dom, mur., kon. XIX w.
Rynek 29, dom, mur., pocz. XX w.
Rynek 30, dom, mur., pocz. XX w.
Rynek 31, dom, mur., I poł. XIX w.
Rynek 32, szkoła, mur., 1902

ul. Strażacka 1, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Strażacka 6, bud. magazynowy, mur., kon. XIX w.

ul.22 stycznia 1, szkoła, mur., pocz. XX w.

ul. Szewska 2, dom, mur., ok. 1850
ul. Szewska 5, dom, mur., 1889

ul. Szewska 19, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Szewska 11, dom, spichlerz, bud. gosp., mur., pocz. XX w.
ul. Szewska 13, dom, mur., 1909
ul. Szewska 17, dom, mur., 1886
ul. Szewska 18, dom, mur., kon. XIX w.
ul. Szewska 20, dom, mur., ok. 1850
ul. Szewska 22, dom, mur., I poł. XIX w.
ul. Szewska 24, dom, mur., ok. 1850

ul. Szubińska, d. cmentarz ewangelicki, kaplica cm., mur., II poł. XIX w.
grobowiec mur., kon. XIX w.

ul. Świerczewskiego, cmentarz par., mauzoleum rodziny Codrofów, mur., 1910
budynek gosp., mur., pocz. XX w.

ul. Waryńskiego 1, dom, mur., pocz. XX w.

ul. Witosa 3, dom, obora, mur., pocz. XX w.
ul. Witosa 4, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Witosa 5, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Witosa 6, dom, mur., pocz. XX w.

ul. Wyrzyska 10, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Wyrzyska 14, dom, mur., pocz. XX w.
ul. Wyrzyska 15, dom, mur., pocz. XX w.

Chwaliszewo

Zespół pałacowo-parkowy 6 ha, folwark
Rządówka, mur. 4 ćw. XIX w.

Dom nr 7, mur., kon. XIX w., wł. PGR

Dom nr 9, mur., pocz. XX w., wł. PGR

Dom nr 11, mur., pocz. XX w., wł. PGR

Dom nr 16, mur., pocz. XX w., wł. PGR

Zabudowania Folwarczne: stajnia ob. magazyn, wozownia ob. magazyn, obora, spichlerz, 2
stodoły, mur., pocz. XX w.

Kapliczka z figurą MB, kamień, 1919

Dębogórza

Cmentarz po zarazie

Dwór, park stary przekształcony, w nim nowa zabudowa

Dębogórzyn

Cmentarz ewangelicki,

Dobieszewko

Zespół dworsko –parkowy

Folwark , dwór zamieszkały, park- resztki przetrzebione, dwór, mur., II poł. XIX w.

stajnia, żrębociarnia, obora, mur., pocz. XX w.

Dom nr 10 mur., kon XIX w.

Dobieszewo

Zespół dworsko-parkowy, 0, 7ha Dwór, mur., I poł. XIX w., 1881 r., w złym stanie, park z II poł. XIX w. mocno zmieniony

Gorzelnia i płatkarnia

Cmentarz ewangelicki

Cmentarz po epidem.

Zespół samodzielnego punktu oporu z II wojny światowej, zespół schronów, rowów

Dobieszewo-Karłowo

Dworek

Szkoła 22 mur., kon. XIX w.

Dziewierzewo

Cmentarz par ok. 1900r

Cmentarz przykościelny, ok. 1886 w centrum wsi, przy skrzyżowaniu dróg do Królikowa i ulicy pn-pd, na górnym tarasie wsi.

Kościół ewangelicki, ob. rz-kat. , mur. 1908-09

Mleczarnia, mur., pocz. XX w.

Dwór, ob. szkoła, mur., kon. XIX w.

Park podworski, XIX w.

Górki Dąbskie

Zespół pałacowo-parkowy, pałac mur., ok. 1870, 1925 , park 1, 77ha

Folwark

Grocholin

Zespół pał-parkowy 8, 3 ha

Pałac, mur., I poł. XIX w.

Rządcówka, mur., 4 ćw. XIX w.

Dwór obronny, mur., poł XVII w., 1836 , restaurowany Folwark

Dom nr 12, mur., pocz. XX w.

Dom nr 13, mur., pocz. XX w.

Dom nr 22, mur., pocz. XX w.

Dom nr 23, mur., pocz. XX w.

Dom nr 28, mur., pocz. XX w.

Cmentarz ewang

Dworzec kolejowy mur. nietynkowany, XIX w.

Gromadno

Cmentarz ewang

Dom i bud gosp nr 24, mur., pocz. XX w.

Dom nr 1, mur., pocz. XX w.

Dom nr 7, mur., pocz. XX w.

Dom nr 10, mur., pocz. XX w.
Dom nr 17, mur., pocz. XX w.
Dom nr 18, mur., pocz. XX w.
Obora i bud gosp. Nr 11, mur., 1937

Iwno

Zespół pał-park,
Pałac, mur. II poł. XIX w., przebudowany
Cmentarz ewangelicki
Szkoła nr 10, mur., pocz. XX w.
7 domów z pocz. XX w.:
dom, obora nr 14, mur., pocz. XX w.
dom nr 16, mur., pocz. XX w.
dom nr 18, mur., pocz. XX w.
dom nr 18, mur., 1890.
dom nr 25, mur., pocz. XX w.
dom nr 26, mur., pocz. XX w.
dom nr 37, mur., 1906r

Jankowo

Cmentarz ewangelicki
Kaźmierzewo

Józefkowo

d. szkoła nr 3, mur., pocz. XX w.
Karolino
Dom nr 1, d. szkoła, mur., kon. XIX w.
Dom nr 29, mur. kon. XIX w.

Kowalewko

Kościół NMP, poewangelicki, mur., pocz. XX w.
Szkoła nr 2 z budynkiem gospodarczym, mur., pocz. XX w.
Dom nr 20, mur., pocz. XX w.
Dom nr 21, mur. Pocz. XX w.
2 cm. ewang
folwark, młyn

Laskownica

6 domów XIX/XX w.
dom nr 3, mur. Kon. XIX w.
dom nr 4 i stodoła, mur., pocz. XX w.
dom nr 5, mur., 1929r, obora mur., lata 20-te XX w.,
dom nr 8 i stodoła mur. pocz. XX w.
dom nr 10 i obora mur., kon. XIX w.
dom nr 11, mur., 1889r
dom nr 12 mur., kon. XIX w.

szkoła nr 16, mur., budynek gosp., szachulec, kon. XIX w.

Ludwikowo

Szkoła mur., pocz. XX w.

Dom nr 33, mur., pocz. XX w.

Dom nr 35, mur., pocz. XX w.

Dom nr 37, mur., pocz. XX w.

Dom nr 49, mur., pocz. XX w.

Dom nr 50, mur., pocz. XX w.

Dom nr 51, mur., pocz. XX w.

Łankowice

Cmentarz ewangelicki

Szkoła nr 14 z budynkiem gosp. i ustępem, mur., pocz. XX w.

Łankowiczki

Dom nr 6, mur., 1912r., obora mur. pocz. XX w.

Dom nr 8, mur., 1908r., obora mur., pocz. XX w.

Dom nr 12, obora, mur. pocz. XX w.

Dom nr 16, obora, mur., pocz. XX w.

Dom nr 17, mur., pocz. XX w.

Dom nr 18, mur., pocz. XX w.

Mechnacz

Dwór mur., I poł. XIX w. przebud. 1909 i park 1,0 ha

Miaskowo

2 cm ewang

dom nr 4, mur, kon. XIX w.

Miastowice

Zespół pałacowo-parkowy, park 3, 05 ha dobrze utrzymany, dwór z kon. XIX w.

Folwark- Gorzelnia mur., kon. XIX w.

Mieczkowo

Kaplica NMP, mur., kon. XIX w.

Dom nr 5, mur., pocz. XX w.

Dom nr 7, mur.-drewniany, pocz. XX w.

Dom nr 8, mur., pocz. XX w.

Dom nr 9, mur., kon. XIX w.

Dom nr 10, mur-drewn., pocz. XX w.

Dom nr 11, mur., pocz. XX w.

Dom nr 20, mur., pocz. XX w.

Dom nr 21, mur., 1901, stodołę kon. XIX w.

Dom nr 22, obora , mur., pocz. XX w.
Dom nr 32, mur., kon. XIX w.
Dom nr 42, mur., pocz. XX w., stodoła glina, drewno kon. XIX w.
Dom nr 44, mur., pocz. XX w.
Dom nr 48, mur., pocz. XX w.
Bud. gosp., glina, II poł. XIX w.
Dom nr 53, mur., kon. XIX w.
Dom nr 54, szachulec. II poł. XIX w.; bud. gosp. mur. kon. XIX w.; bud. gosp. glina, II poł. XIX w.
Dom nr 60, mur., pocz. XX w.
Dom nr 64, mur., 1918
Dom nr 67, mur., kon. XIX w.; obora glina, II poł. XIX w.
Dom nr 68, szaculec, mur., pocz. XX w.
Kuźnia, mur., kon. XIX w.
Nr 2-bud. gosp., mur., pocz. XX w.
Dom nr 12, mur., pocz. XX w.
Dom nr 14, mur., pocz. XX w.
Dom nr 15, mur., pocz. XX w.
Dom nr 16, mur., pocz. XX w.
Dom nr 17, mur., pocz. XX w.

Paulina

Szkoła nr 18, mur., 1912
Dom nr 4, mur., II poł. XIX w.
Dom nr 5, mur., kon. XIX w.
Dom nr 7, mur., 1894

Piotrowo

Dom nr 2, mur-drewn., bud. gosp. mur. pocz. XX w.
Dom nr 4, mur.-drewn., pocz. XX w.
Dom nr 9, mur., pocz. XX w.

Rozpętek

Zespół pałacowo-parkowy, park 5,8 ha z ogrodzeniem kamiennym, A pałac mur., 1870 r.
Folwark : nr 10 bud. gosp. mur., kon. XIX w.,
Nr 11 dom, mur., kon. XIX w., obora mur., kon. XIX w., stodoła drewn., Kon. XIX w.
kolonia robotnicza

Roztrzębowo

Cmentarz ewangelicki
Sierniki
Zespół pałacowo-parkowy, dwór mur., 1876 r., park 1,20 ha
Zespół folwarczny- magazyn, mur., pocz. XX w.

Sipiory

Kościół pw. Św. Jana Nepomucena, mur., 1932r
Szkoła nr 51, mur., 1901r, bud. gosp. mur., pocz. XX w.

Dom nr 1, mur., 1908
Dom nr 41, mur., pocz. XX w.
Dom nr 43, mur., pocz. XX w.
Dom nr 49, mur., pocz. XX w.
Dom nr 50, mur., pocz. XX w.

Słupowa

Park podworski z ruiną dworu
Folwark: ujeżdżalnia koni ,obora, spichlerz, gołębnik, mur., pocz. XX w.

Smogulecka Wieś

Zespł dworsko-park, dwór mur., XVIII w., przebudż. 1830r, park XIX/XXw.2,41 ha Folwark :
Obora I, mur., kon. XIX w.
Obora I, mur., kon. XIX w.
Stodoła I, mur.-drewn., kon. XIX w.
Stodoła II, mur.-drewn., kon. XIX w.
Spichlerz, mur. XIX/XX w.
kolonia mieszkalna

Suchoręcz

Dwór mur., XIX/XX w. przebudowany, Folwark, kolonia mieszkalna, park podworski częściowo wycięty w nim studnia zab.

Suchoręczek

Pozostałości folwarku,

Szczepice

Zespł dworsko-parkowy, 1,6 ha dwór mur., poł. XIX w. park zdewastowany
Folwark

Tupadły

Zespł dw-park, dwór mur., 1889r, park 0,23 ha
Folwark: obora I, II, mur., pocz. XX w., stodoła, mur., 1908r, spichlerz mur., 1861r
kolonia mieszkalna

Turzyn

Zespł folwarczny: rządówka, mur., 1898, stajnia d. obora mur., 1897, obora, mur., 1896, spichlerz, mur., kon. XIX w.

Weronika

Dom nr 2, mur., 1941-43, stodoła drewn., 1941-43
Dom nr 3, mur., 1941-43, stodoła drewn., 1941-43, obora mur., 1941-43
Dom nr 4, bud. . gosp. mur., 1941-43, stodoła drewn., 1941-43
Dom nr 5, mur., 1941-43, gosp. mur., 1941-43
Dom nr 6, mur., 1941-43, obora mur., 1941-43, stodoła drewn., 1941-43

Dom nr 7, mur., 1941-43

Dom nr 8, mur., 1941-43

Włodzierzewo

Folwark, kolonia mieszkalna

Park z XIX w. 1,5 ha

Żurawia

Cmentarz ewang.

Zesp dworsko-park, dwór mur., II poł. XIX w. park 5,1 ha Spichlerz mur., poł. XIX w.

7.11. Walory środowiska kulturowego.

Zarówno samo miasto, jak i cała gmina, poszczycić mogą się bogatym katalogiem zabytków i pomników historii. W wielu miejscowościach znajdują się m.in. cenne obiekty wpisane do katalogu zabytków:

Chwaliszewo – pałac należący niegdyś do rodziny Szulczewskich, wzniesiony w drugiej połowie XIX w. w stylu klasycystycznym, znajdujący się w otoczeniu różnorodnych drzew. W końcu XIX wieku wzniesiono tu dwór, który w 1912 roku przebudowany, uzyskał bardziej reprezentacyjny, okazały wygląd, dzięki portykowi kolumnowemu. Wysunięty przed fasadę i poprzedzony pięknymi schodami prowadzącymi na wysoki parter, dodaje budowli niepowtarzalnego uroku. Główny, parterowy korpus uzupełniają z boków piętrowe ryzality, a raczej skrzydła, które jeszcze bardziej podkreślają monumentalność czterech kolumn jońskich podtrzymujących trójkątny fronton. Dobra chwaliszewskie w rękach rodu Szulczewskich przetrwały aż do 1939 roku. Ostatnim dziedzicem tego majątku był Michał Szulczewski – uczestnik powstania wielkopolskiego, a jednocześnie poseł na Sejm, rozstrzelany przez Niemców w 1939 roku. W 1945 roku posiadłość stała się własnością Skarbu Państwa Polskiego, zaś użytkownikiem Państwowe Gospodarstwo Rolne. Budynkowi po dziś dzień towarzyszą rosące wokół drzewa, głównie pomnikowy żywotnik olbrzymi, rzucający długi, głęboki cień na frontowe schody. Zachowane alejki parkowe, czynne źródło, które przez wiele lat zaopatrywało mieszkańców pałacu w świeżą i zdrową wodę, ciekawe usytuowanie parku, a przede wszystkim cenny starodrzew potęgujący przyrodniczą wartość tego zielonego bogactwa wpłynęły na to, że opisywany park przypałacowy znalazł się w spisie zabytkowych parków w Polsce. Wśród parkowej wysokiej zieleni oprócz wspomnianego pomnikowego żywotnika olbrzymiego na szczególną uwagę zasługują dorodne klony zwyczajne, cypryski z amerykańskim rodowodem, długowieczne lipy drobnolistne oraz kasztanowce białe o malowniczych koronach;

Dobieszewo - późnoklasycystyczny dwór murowany z cegły, otynkowany, zbudowany w pierwszej połowie XIX w.;

Smogulecka Wieś - efektowny zespół dworsko – parkowy, we wsi która niegdyś znana była również pod nazwą Smogulsdorf. Miejscowość ta położona w odległości 9 km na zachód od Kcyni istniała jeszcze przed 1483 rokiem. W 1793 roku wchodziła w skład klucza smoguleckiego, którego właścicielem był Maksymilian Mielżyński. Wśród dalszych właścicieli tych dóbr wymieniona jest rodzina Czarnieckich, a następnie Czapskich. W II połowie XIX wieku wybudowany został parterowy dwór, od zachodu zdobiony facjatką. Wejście do dworu poprzedzały wysokie schody, z obu stron ograniczone ozdobnym murkiem. W 1950 roku, w czasie prowadzonych prac remontowych częściowo uległy zatarciu stylowe cechy tej budowli. Obecnie we dworze znajdują się mieszkania, zaś pozostała część tych dóbr należy do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Na północ od dworu rozciąga się park krajobrazowy o powierzchni 2,41 ha, założony równocześnie z budową domu, a więc w II połowie XIX wieku. Do bramy biegnie żywotna aleja jesionów wyniosłych. Pięknym akcentem zdobniczym tego zespołu dworsko – parkowego jest staw, okolony żywotnymi topolami. Wieś jest także miejscem występowania endemicznego w Polsce gatunku sosny czarnej sprowadzonej tutaj z Bałkanów przez Hutten-Czapskich.

Grocholin - w północno – zachodniej części Pałuk, na Pojezierzu Gnieźnieńskim, w dorzeczu Strugi Smoguleckiej zwanej także Kcynką, leży wieś Grocholin oddalona 4 km na zachód od Kcyni. Tu właśnie znajduje się zabytkowy zespół dworski w skład, którego wchodzi późnorennesansowy dwór obronny zwany „zamkiem” lub „kamienicą” oraz klasycystyczny dwór otoczony rozległym parkiem krajobrazowym o powierzchni 8,3 ha, wpisany w poczet polskich parków zabytkowych. W pobliżu wsi znajduje się również zasługujący na uwagę szaniec szwedzki, masyw lasu łęgowego oraz ślady grodziska wczesnośredniowiecznego odkrytego w odległości 1 km na północny – wschód od skrzyżowania linii kolejowej z drogą prowadzącą do Panigrodza. Na przełomie XVI i XVII wieku wybudowany został w Grocholinie przez Wojciecha Baranowskiego renesansowy dwór obronny zwany „zamkiem”, uważany za rzadki przykład budownictwa obronno – mieszkalnego w Polsce północnej. Zachowanie większości cech stylowych ułatwił zamkowi fakt wybudowania obok, drugiego – nowego dworu, do którego przeniosło się życie dworskie. Odtąd zamek przeszedł na plan drugi, pełniąc funkcję zbrojowni i muzeum dworskiej kolekcji militariów. Swoje piękno architektoniczne zawdzięczał wąskim, neogotyckim szczytom, manierystycznemu portalowo odbiegającymi formą od charakteru całej budowli oraz późnogotyckiej baszcie akcentowanej szczytową chorągiewką z monogramem właścicieli G. T. W I połowie XIX wieku wybudowany został nowy, piętrowy dwór późno – klasycystyczny, którego elewację frontową ozdobił gzyms opaskowy oraz płytkie ryzality z wejściem. Do dworskiej rezydencji prowadziła aleja dojazdowa łącząca jednym podjazdem zamek, pałac oraz nieistniejący obecnie kościół wybudowany w 1517 roku. W otoczeniu dworku, w I połowie XIX wieku założono klasycystyczny park krajobrazowy o powierzchni około 10 ha, którego głównym akcentem przestrzennym był i jest zespół trzech stawów utworzonych przez spiętrzenie Strugi Smoguleckiej. Ponad dwuhektarowa powierzchnia parkowych akwenów połączonych ze sobą przewężeniami, nad którymi przerzucone są mostki, tworzy swoisty klimat wybitnie sprzyjający rozwojowi szaty roślinnej. Nic, więc dziwnego, że zachowało się tu ponad dwa tysiące dorodnych drzew, z których wiele posiada, lub zbliża się do wymiarów pomnikowych. Wartości kompozycyjne oraz dendrologiczne parku potęguje zróżnicowany gatunkowo drzewostan, którego wiek określa się na 100 – 150 lat. Wśród drzew liściastych zdecydowanie dominują klony zwyczajne, jesiony wyniosłe, lipy drobnoliściaste, graby pospolite, kasztanowce białe oraz robinie akacjowe. Rzadziej reprezentowane są dęby szypułkowe, klony polne, topole białe, czarne i topole drżące zwane również osikami. Najbardziej reprezentacyjną częścią parku jest stała się wspaniałym tłem dla rosnącej tu lipy drobnolistnej o obwodzie 320 cm, wyraźnie odcinającej się od ciemnej ściany jesionów zawisłych, z których największy osiągał obwód 200 cm. Poza granicami stawów parkowych rozciąga się druga część parku zajmująca tereny dawnych sadów i warzywników;

Rozpętek - wśród resztek parku znajduje się pałac zbudowany w 1870 r. projektu architekta Wiktora Stabrowskiego z Kcyni w stylu klasycystycznym;

Sierniki - dwór z 1876 r. zbudowany wg projektu architekta Wiktora Stabrowskiego w stylu klasycystycznym;

Tupadły – dwór w stylu eklektycznym o dużych wpływach klasycystycznych, zbudowany w drugiej połowie XIX w.;

Żurawia – najstarsza wieś w gminie, w pięknym parku z egzotycznymi okazami drzew i krzewów, znajdują się ruiny pałacu zbudowanego w drugiej połowie XIX w. oraz spichlerz budowany w początkowym zamiarze, jako zbór protestancki;

Iwno – w II połowie XIX wieku było to dominium w powiecie szubińskim należące do Napoleona Walszlegera i obejmowało 4 311 mórg gruntu, 14 domostw i 248 mieszkańców. We wsi tej odległej 6 km w kierunku północno – zachodnim od Kcyni, do czasów obecnych zachował się dwór, który od wielu lat świeci pustkami i sukcesywnie z roku na rok nieubłagane pływające czas wyciska na nim swoje piętno zniszczenia. Wokół niszczonego dworu pozostał park o powierzchni 3, 56 ha pochodzący z tego samego okresu, co sam dwór. Nie ma już on tych walorów, co przed laty, ale nadal jest górującym nad okolicą zbiorowiskiem wysokiej zieleni. Nie zachowały się parkowe ogrodzenia, a miejsce dawnej bramy wjazdowej znaczą przewrócone słupy. Od szosy do zespołu dworsko – parkowego prowadzi aleja zabytkowych lip drobnolistnych. W zdziczałym, zarośniętym samosiewami parku, oprócz różnogatunkowego starodrzewia na uwagę zasługuje szpaler brzoź akcentujący położenie śródparkowego stawu oraz dorodne jesiony wyznaczające granicę parkowej zieleni, która niegdyś była ulubionym miejscem wypoczynku mieszkańców;

Kowalewko – młyn wodny na Dembogórskiej Strudze. Ciekawostką techniczną jest silnik spalinowy napędzający młyn w czasie niedoborów wody w zbiorniku obok. Z drugiej strony mostu na Dembogórskiej Strudze, w lewo wzdłuż drogi ostro pod górę, na wierzch moreny prowadzi aleja lipowa aż do Sipiior;

Weronika – zabudowania gospodarcze tej wsi mają unikalną, zachodnio niemiecką architekturę o konstrukcji szachulcowej z licznymi podcieniami i galerijkami. Zostały one wybudowane w czasie ostatniej wojny dla uciekinierów z bombardowanego przez aliantów Hamburga;

Kowalewko – w centrum wsi, na skrzyżowaniu dróg znajduje się kościół poewangelicki, wybudowany pod koniec XIX wieku w stylu neogotyckim. Przez wiele lat pełnił funkcje kościoła parafialnego dla wszystkich ewangelików w gminie Kcynia. Obecnie jest kościołem katolickim, filialnym dla parafii w Sipiiorach.

Ludwikowo – liczne domy o konstrukcji szachulcowej i glinianej. Przy jednym z nich czynna studnia z żurawiem. W zabudowaniach szkoły w Ludwikowie w czasie Powstania Wlkp. znajdowała się szkoła podoficerów Armii Wlkp. We wsi można zobaczyć także ruiny tzw. Miejskiego Młyna. W zbiorniku, w którym spiętrzano wodę zagnieździły się bobry. Z grobli widać wyraźnie żeremie i tamę często likwidowaną przez okolicznych rolników z powodu podtopień pól i łąk;

Mieczkowo – znajdują się tutaj liczne domy o konstrukcji szachulcowej i glinianej. Wieś ta w okresie Powstania Wielkopolskiego pełniła ważną funkcję. Stanowiła, bowiem bezpośrednie zaplecze, silnie umocnionego przez powstańców przyczółka mostowego w rejonie pobliskiego „Zamczyska”. O wyjątkowości tego miejsca na strategicznej mapie Wielkopolski niech świadczy fakt, że 500m w kierunku Osieka, na sztucznie usypanym wzniesieniu w XIII wieku, Przemysław I książę wielkopolski kazał wybudować strażnicę, która miała strzec jego księstwo przed atakami Brandenburczyków;

Kcynia – Kościół p.w. Najświętszej Maryi Panny w Kcyni - w miejscu, na którym wznosi się dziś wspaniały kościół i klasztor pokarmelitański, stał w XVI-tym wieku kościółek pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Kościółek ten oddali mieszczanie kcyńscy, za zezwoleniem ks. Wojciecha Baranowskiego, arcybiskupa gnieźnieńskiego O.O. Karmelitom, którzy 27.VII.1612 r. zostali do niego uroczyście wprowadzeni. Niemiecki historyk Warschauer

wspomina o dokumencie elekcyjnym konwentu Karmelitów w Kcyni, wydanym przez arcybiskupa Wojciecha Baranowskiego, dnia 27.VII.1612 r. Zakonnikom wystawiono drewniany klasztor, przylegający do świątyni. W 1775 r. strawił Kcynię wielki pożar. Był to już drugi pożar miasta, o którym wiadomo z zapisków historycznych. Pierwszy miał miejsce w 1441 r. Pożar zniszczył niemal całe miasto nie oszczędzając również budowli sakralnych. Po dwunastu latach od tego wydarzenia, w 1787 r., za panowania króla pruskiego Fryderyka Wilhelma II, O.O. Karmelici wybudowali nowy, do dziś istniejący klasztor i kościół z dwiema okazałymi wieżami. Wybudowano ponadto obszerny i wspaniały krużganek połączony z kościołem, ozdobiony trzema mniejszymi wieżami. Jego wewnętrzne ściany zdobią malowidła przedstawiające sceny drogi krzyżowej Chrystusa. Budowla ta uważana jest za unikalną w skali europejskiej wśród innych zabytków sakralnych tego typu. Jej długość przekracza 70 m. Klasztor i przynależące do niego budynki, a także dość obszerny ogród, znajdujący się za klasztorem były opasane murem. W 1816 r. konwent O.O. Karmelitów w Kcyni liczył dziewięciu mnichów. W 1835 roku z rozkazu rządu pruskiego Ojcowie Karmelici opuścili klasztor i miasto, a kościół przekazano pod opiekę duchowieństwa diecezjalnego. Majątek i dobra kościelne zabrał rząd. Zabudowania klasztorne przeznaczono na mieszkania dla księży wikariuszy, służby kościelnej oraz na szkołę katolicką. Ostatnim przeorem klasztoru był ojciec Hilary Śliwiński (jego obraz wisi przy wejściu na kalwarię), który po zniesieniu klasztoru pozostał czynnym duszpasterzem, podległym tutejszemu proboszczowi. W 1905/06 ks. proboszcz Jan Opieliński ponownie odnowił cały kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Prace malarskie wykonał p. Gosieniecki z Gniezna. Nieustannie, wysiłkiem kilku już pokoleń przywraca się dawną świetność klasztoru. Jest on, bowiem ważnym zabytkiem miasta. Kościół poklasztorny znajduje się na najwyższym i najwspanialej położonym punkcie Kcyni, w środku samego miasta. Nie posiada on wyraźnie określonego stylu architektonicznego. Max Neumann, były budowniczy rejencyjny z Poznania pisze, że kościół klasztorny jest wybudowany w formach barokowych. Józef Łepkowski natomiast jest zdania, że klasztor wystawiony jest w stylu „przekwitłego rokoko”. Wymiary kościoła są następujące: długość - 30 m., szerokość - 17 m., wysokość każdej z wież klasztoru - 37 m. Aktualny, piękny wystrój wnętrza liczy sobie ponad 40 lat. Powstał przy użyciu pracochłonnych i rzadko już stosowanych technik: sgraffito i buono fresco. Prace te wykonał prof. L. Torwird z Torunia w latach 1962-1965, kiedy proboszczem był ks. prałat Kazimierz Sojka. 28 czerwca 1990 r. Ksiądz Prymas Józef Kard. Glemp erygował przy kościele p.w. Wniebowzięcia NMP parafię wydzieloną z macierzystej parafii św. Michała. Pierwszym proboszczem nowej parafii został ks. Michał Kostecki. Ksiądz Prymas postawił przed nową parafią i księdzem proboszczem dwa zadania: 1. ożywić kult Cudownego Pana Jezusa; 2. zadbać o obiekty sakralne. Zadania te są realizowane. Sgraffito zostało odnowione przez pracownię p. Ireneusza Kornalewicza z Turu w 1997r. W 1993r. urządzone prezbiterium według wymagań II Soboru Watykańskiego (ołtarz, ambona, miejsce przewodniczenia). Lata 1994/95 to pokrycie dachu: kościoła, kalwarii i plebani nową dachówką - "karpiówka". W 1998r. na kościele położono posadzkę granitową, w której zamontowano instalację grzewczą. W 2000 roku hełmy wież zostały pokryte blachą miedzianą. W 2001 roku pomalowano farbami silikatowymi zewnętrzne tynki świątyni, a w roku 2003 przystąpiono do renowacji Kalwarii, które to prace potrwać przez kilka lat. Ze względu na kult Krzyża Świętego związany z Figurą Cudownego Pana Jezusa i pobożność pasyjną Karmelitów, przy klasztorze powstała Kalwaria, którą wraz z klasztorem odbudowali zakonnicy po pożarze, jaki strawił miasto w 1775r. Kalwaria, zbudowana w kształcie litery „L”, przylega do świątyni tworząc wirydarz. Polichromia została wykonana w stylu klasycystycznym na początku XIX w. Jej autorem jest prawdopodobnie Antoni Smuglewicz. Krużganek składa się z dwóch długich skrzydeł od wschodu i południa oraz krótkich ramion łączących zespół klasztorny od zachodu z wieżą kościoła i od północnego wschodu z sienią przy prezbiterium. W trzech narożnikach usytuowano kwadratowe kaplice. W arkadach ściennych znajdują się stacje drogi krzyżowej. Na sklepieniach prześel umocowano malowidła o treści biblijnej. Polichromia klasycystyczna pochodzi z pocz. XIX w. Była wielokrotnie przemalowywana, m.in. w latach 1905 – 1906 przez artystę malarza

Gosienieckiego z Gniezna. W okresie okupacji hitlerowskiej zespół klasztorny został zamieniony na magazyn Wehrmachtu. Figury św. Jana Nepomucena i św. Stanisława, kamienne, późnobarokowe (II poł. XVIII w.) zostały zrzucone z postumentów przy zewnętrznym murze krużganka od strony południowej. Figura św. Stanisława uległa zniszczeniu. Stacje drogi krzyżowej, naruszone przez czas i wilgoć, były kilkakrotnie przemalowywane. Od 2002 roku, z inicjatywy obecnego Proboszcza, Ks. Kanonika Michała Kosteckiego prowadzone są prace konserwatorskie. Przywracany jest pierwotny wygląd poszczególnych stacji. Wykonawcą dzieła jest Zakład Konserwacji Malarstwa i Rzeźby Polichromowej UMK w Toruniu, pod kierunkiem mgr. Solidy Lim. W roku 2002 odrestaurowana została stacja V, potem kolejno IV, III i II. W roku bieżącym renowacji i konserwacji poddana była pierwsza stacja wraz ze sklepieniem oraz stojący obok niej ołtarz. Praca była wyjątkowo trudna, ponieważ zniszczone mocno malowidło – jak się okazało w czasie renowacji – skrywało pewne tajemnice. Okazało się, że były tam niegdyś wybite drzwi, które później zamurowano i pokryto innym malowidłem. W sumie odkryto trzy obrazy naniesione na siebie. Wszystkie przedstawiały skazanie Pana Jezusa na śmierć, ale każde w nieco inny sposób. Obecnie, po zakończeniu renowacji, uważny obserwator może dostrzec ślady poszczególnych obrazów po mistrzowsku połączone w jedno dzieło. Wszystkie prace prowadzone są za zgodą i pod nadzorem konserwatora zabytków;

Kcynia – Kościół farny p.w. św. Michała Archaniola - o końcu budowy świątyni informują daty wyryte na cegle AD 1631 („to dzieło doprowadziłem do skutku Roku Pańskiego 1631”). Kościół wzniesiony został w tradycjach późnogotyckich. Posiada krótkie, jednoprzęsłowe prezbiterium zamknięte trójbocznie z zakrystią od północy i szerszą nawę prostokątną, trójprzęsłową. Sklepienie nawy ma kształt krzyżowy, a zakrystii kolebkowy. Okna nawy półkoliste, ozdobione są pięknymi witrażami (każdy witraż przedstawia 2 sceny) obrazują życie Najświętszej Marii Panny wg projektu O. Eframa. Prezbiterium oświetlają 4 okna: koliste – nad ołtarzem głównym wypełnione witrażem Matki Boskiej Częstochowskiej oraz 3 ostrołukowe z witrażami upamiętniającymi milenium chrztu Polski: „Polonia semper fidelis” i Eucharystię, wykonanymi przez Stanisława Pawlisza. W trzecim oknie znajduje się witraż o tematyce Maryjnej z serii zaprojektowanej przez O. Eframa. Do kościoła prowadzą dwa wejścia: główne od strony zachodniej z umieszczonym nad nim chórem muzycznym i boczne od strony południowej. Ołtarz główny zrekonstruowany został w 1960 r. na podstawie fotografii z lat trzydziestych. Na wyposażeniu kościoła składa się m.in. monstrancja barokowo – klasycystyczna z początku XIX w. oraz trzy XVII – wieczne kielichy wraz z patenami. Wzdłuż ścian bocznych umieszczono płaskorzeźby drogi krzyżowej wykonane w drewnie przez Stefana Boguszyńskiego (1976 r.) . Przed kościołem leży duży głaz granitowy z wyżłobioną kropielnicą, obok stoi krzyż misyjny upamiętniający misję w 1951 r. (nowy krzyż misyjny wzniesiono w 1972 r.) oraz figury drewniane św. Maksymiliana Kolbe i papieża Jana Pawła II wykonane przez Stefana Boguszyńskiego. Kościół jest obecnie poddawany pracom remontowo – restauratorskim z uwagi na bardzo zły stan zachowania. W roku 2007 odnowiono fasadę frontową. Na remont oczekuje dach zabytku. Parafia posiada wszelkie wymagane prawem pozwolenia oraz opinię konserwatora zabytków, w której podkreślono rangę oraz wartość Fary – jednego z najcenniejszych zabytków całego regionu.

7.12. Stan i zagrożenia środowiska kulturowego.

Tak znaczne nagromadzenie zabytkowych obiektów i elementów układu przestrzennego pochodzących z różnych epok historycznych – od średniowiecza po czasy nowożytne – świadczących o nieustannym rozwoju struktur osadniczych miasta i gminy oraz silnych uwarunkowaniach geopolitycznych tego rozwoju na przestrzeni wieków, jest bardzo istotnym uwarunkowaniem przy kształtowaniu kierunków dalszego rozwoju przestrzennego miasta i gminy, a jednocześnie stanowi niezaprzeczalny walor w promocji atrakcyjności turystycznej Kcyni.

Nie można jednak pominąć zagrożeń, jakie dla historycznych elementów struktury przestrzennej, stanowi w dużym stopniu zły stan techniczny zabudowy historycznej, powodujący jej

dekapitalizację, a tym samym degradację całych zespołów, presja związana z usprawnieniem układu komunikacyjnego, jak też działania podejmowane w stosunku do pozostałych elementów infrastruktury technicznej. Stąd powstają różnorodne napięcia i konflikty stanowiące niejednokrotnie bariery rozwoju.

8. WARUNKI I JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW, W TYM OCHRONA ICH ZDROWIA.

8.1. Potencjał demograficzny.

Tabela 19 Dynamika zaludnienia miasta i gminy Kcynia.

Kategoria:	LUDNOŚĆ					
Grupa:	STAN LUDNOŚCI I RUCH NATURALNY					
Podgrupa:	Ludność wskaźniki modułu gminnego					
Wymiary:	Zakres przedmiotowy, Lata					
	ludność na 1 km²					
Jednostka terytorialna	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Kcynia (3)	47	47	46	46	47	46
Kcynia - miasto (4)	695	695	693	689	700	688
Kcynia - obszar wiejski (5)	31	31	31	31	31	31
	kobiety na 100 mężczyzn					
Jednostka terytorialna	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Kcynia (3)	99	99	99	99	98	98
Kcynia - miasto (4)	105	104	104	104	102	103
Kcynia - obszar wiejski (5)	97	97	97	97	96	96
	małżeństwa na 1000 ludności					
Jednostka terytorialna	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	[para]	[para]	[para]	[para]	[para]	[para]
Kcynia (3)	5,4	4,5	4,9	4,9	5,9	8,3
Kcynia - miasto (4)	4,8	3,4	2,9	4,4	6,3	6,7
Kcynia - obszar wiejski (5)	5,7	5,0	5,9	5,2	5,7	9,1
	urodzenia żywe na 1000 ludności					
Jednostka terytorialna	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Kcynia (3)	11,5	11,2	10,6	9,6	11,0	10,7
Kcynia - miasto (4)	9,0	8,8	9,5	11,2	11,0	10,1
Kcynia - obszar wiejski (5)	12,8	12,5	11,2	8,8	11,0	11,0
	zgony na 1000 ludności					
Jednostka terytorialna	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Kcynia (3)	8,6	8,0	9,7	10,2	7,9	8,9
Kcynia - miasto (4)	10,2	8,0	12,8	12,2	8,4	8,4
Kcynia - obszar wiejski (5)	7,8	8,1	8,2	9,1	7,6	9,2
	przyrost naturalny na 1000 ludności					
Jednostka terytorialna	2002	2003	2004	2005	2006	2007
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]
Kcynia (3)	2,9	3,2	0,9	-0,6	3,1	1,8
Kcynia - miasto (4)	-1,3	0,8	-3,4	-1,1	2,5	1,7
Kcynia - obszar wiejski (5)	5,1	4,4	3,0	-0,3	3,3	1,8

Źródło: Dane GUS

Tabela 20 Dynamika zaludnienia miasta i gminy Kcynia.

Jednostka terytorialna:		Kcynia							
Lata:									
Kategoria:		LUDNOŚĆ							
Zakres danych:		OGÓŁEM							
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
STAN LUDNOŚCI I RUCH NATURALNY									
Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci									
ogółem									
stałe miejsce zameldowania									
stan na 30 VI									
ogółem	osoba	14 091	14 089	14 054	14 088	14 067	14 052	14 023	14 005
mężczyźni	osoba	7 064	7 072	7 044	7 053	7 050	7 044	7 022	7 026
kobiety	osoba	7 027	7 017	7 010	7 035	7 017	7 008	7 001	6 979
stan na 31 XI									
ogółem	osoba	14 087	14 043	14 054	14 079	14 067	14 034	13 992	13 952
mężczyźni	osoba	7 066	7 040	7 030	7 054	7 051	7 029	7 021	7 002
kobiety	osoba	7 021	7 003	7 024	7 025	7 016	7 005	6 971	6 950
faktyczne miejsce zamieszkania									
stan na 30 VI									
ogółem	osoba	13 705	13 806	13 743	13 851	13 827	13 781	13 730	13 812
mężczyźni	osoba	6 885	6 933	6 903	6 952	6 936	6 918	6 887	6 974
kobiety	osoba	6 820	6 873	6 840	6 899	6 891	6 863	6 843	6 838
stan na 31 XI									
ogółem	osoba	13 804	13 732	13 817	13 839	13 796	13 741	13 799	13 726
mężczyźni	osoba	6 927	6 899	6 929	6 940	6 925	6 894	6 969	6 917
kobiety	osoba	6 877	6 833	6 888	6 899	6 871	6 847	6 830	6 809
w miastach									
stałe miejsce zameldowania									
stan na 30 VI									
ogółem	osoba	4 807	4 804	4 790	4 774	4 754	4 750	4 739	4 761
mężczyźni	osoba	2 344	2 348	2 343	2 339	2 334	2 342	2 326	2 345
kobiety	osoba	2 463	2 456	2 447	2 435	2 420	2 408	2 413	2 416
stan na 31 XI									
ogółem	osoba	4 806	4 801	4 774	4 768	4 754	4 742	4 742	4 724
mężczyźni	osoba	2 348	2 350	2 333	2 337	2 339	2 334	2 331	2 333
kobiety	osoba	2 458	2 451	2 441	2 431	2 415	2 408	2 411	2 391
faktyczne miejsce zamieszkania									
stan na 30 VI									
ogółem	osoba	4 725	4 732	4 740	4 727	4 711	4 708	4 679	4 809
mężczyźni	osoba	2 314	2 302	2 320	2 317	2 310	2 311	2 283	2 389
kobiety	osoba	2 411	2 430	2 420	2 410	2 401	2 397	2 396	2 420
stan na 31 XI									
ogółem	osoba	4 734	4 751	4 727	4 725	4 712	4 682	4 790	4 705
mężczyźni	osoba	2 302	2 327	2 311	2 313	2 308	2 291	2 375	2 321
kobiety	osoba	2 432	2 424	2 416	2 412	2 404	2 391	2 415	2 384
na wsi									
stałe miejsce zameldowania									
stan na 30 VI									
ogółem	osoba	9 284	9 285	9 264	9 314	9 313	9 302	9 284	9 244
mężczyźni	osoba	4 720	4 724	4 701	4 714	4 716	4 702	4 696	4 681
kobiety	osoba	4 564	4 561	4 563	4 600	4 597	4 600	4 588	4 563
stan na 31 XI									
ogółem	osoba	9 281	9 242	9 280	9 311	9 313	9 292	9 250	9 228
mężczyźni	osoba	4 718	4 690	4 697	4 717	4 712	4 695	4 690	4 669
kobiety	osoba	4 563	4 552	4 583	4 594	4 601	4 597	4 560	4 559
faktyczne miejsce zamieszkania									
stan na 30 VI									
ogółem	osoba	8 980	9 074	9 003	9 124	9 116	9 073	9 051	9 003
mężczyźni	osoba	4 571	4 631	4 583	4 635	4 626	4 607	4 604	4 585
kobiety	osoba	4 409	4 443	4 420	4 489	4 490	4 466	4 447	4 418
stan na 31 XI									
ogółem	osoba	9 070	8 981	9 090	9 114	9 084	9 059	9 009	9 021
mężczyźni	osoba	4 625	4 572	4 618	4 627	4 617	4 603	4 594	4 596
kobiety	osoba	4 445	4 409	4 472	4 487	4 467	4 456	4 415	4 425
Ruch naturalny wg płci									
Urodzenia żywe									
ogółem	osoba	149	165	162	158	149	135	154	150
mężczyźni	osoba	75	90	75	89	71	63	88	82
kobiety	osoba	74	75	87	69	78	72	66	68
Zgony ogółem									
ogółem	osoba	134	121	121	113	137	143	111	125
mężczyźni	osoba	77	62	69	64	66	70	54	69
kobiety	osoba	57	59	52	49	71	73	57	56
Zgony niemowląt									
ogółem	osoba	2	1	2	0	1	1	1	1
mężczyźni	osoba	0	1	1	0	0	0	1	0
kobiety	osoba	2	0	1	0	1	1	0	1
Przyrost naturalny									
ogółem	osoba	15	44	41	45	12	-8	43	25
mężczyźni	osoba	-2	28	6	25	5	-7	34	13

Źródło: Dane GUS

Według informacji Głównego Urzędu Statystycznego w końcu grudnia 2007 r., miasto i gminę Kcynia zamieszkiwało 14 005 mieszkańców (34 % zameldowanych było w mieście, 66 % na wsi). Dla porównania wielkości w roku 2000 miasto i gminę zamieszkiwało 14091 (w dokładnie takich samych proporcjach- 34% miasto, 66% wieś). Analizując poniższy okres można zauważyć spadek liczby mieszkańców pod względem stałego miejsca zameldowania.

Gęstość zaludnienia liczona dla miasta Kcynia wynosiła w 2002 roku 695 osób na km², w roku 2007 wartość ta spadła do 688 osób na km². Dla obszaru wiejskiego gminy Kcynia gęstość zaludnienia jest stała i od kilku lat wynosi 31 osób na km².

Współczynnik feminizacji (czyli ilość kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) liczony ogółem dla miasta i gminy Kcynia wynosi 98 (2007 r.). Wartość dla miasta zmniejszyła się ze 105 w roku 2002 do 103 w roku 2007.

Ilość zawieranych małżeństw na 1000 ludności zwiększyła się z 5,4 ‰ w 2002 roku do 8,3 ‰ w roku 2007.

Wskaźnik urodzeń żywych dla miasta i gminy liczony ogółem na 1000 ludności zmniejszył się z 11,5 ‰ w 2002 roku do 10,7 ‰ w roku 2007. Jedynie wartość wskaźnika liczona dla samego miasta wzrosła z 9 ‰ (2002 r.) do 10,1 ‰ (2007 r.). Liczba zgonów na 1000 ludności zwiększyła się zarówno dla gminy wiejskiej Kcynia, jak i dla miasta i gminy liczona ogółem. Liczba zgonów jest większa na obszarze wiejskim niż w mieście. W 2007 roku wynosiła 8,4 ‰ w mieście i 9,2 ‰ na obszarze wiejskim.

Wartości przyrostu naturalnego liczone ogółem dla miasta i gminy Kcynia odznaczają się tendencją spadkową, z 2,9 ‰ w roku 2002 do 1,8 ‰ w 2007 r. Jeżeli chodzi o wartości wskaźnika dla samego miasta - w roku 2002 przyrost naturalny był ujemny i wynosił -1,3 ‰, w roku 2007 jego wartość była dodatnia i wynosiła 1,7 ‰. Na obszarze wiejskim natomiast wartość przyrostu naturalnego spadła z 5,1 ‰ w roku 2002 do 1,8 ‰ w 2007 roku.

8.2. Sytuacja na rynku pracy.

Tabela 21 Rynek pracy w mieście i gminie Kcynia.

Jednostka terytorialna:	Kcynia								
Lata:	1995,1996,1997,1998,1999,2000,2001,2002,2003,2004,2005,2006,2007								
Kategoria:	RYNEK PRACY								
Zakres danych:	OGÓLEM								
	J. m.	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
PRACUJĄCY W GŁÓWNYM MIEJSCU PRACY									
Pracujący wg płci									
ogółem	osoba	1 361	1 214	880	1 071	1 222	1 241	1 325	1 266
mężczyźni	osoba	665	552	420	479	571	593	614	600
kobiety	osoba	696	662	460	592	651	648	711	666
Pracujący wg sektorów ekonomicznych i płci									
ogółem									
ogółem	osoba	1 361	1 214	880	1 071	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	665	552	420	479	-	-	-	-
kobiety	osoba	696	662	460	592	-	-	-	-
sektor rolniczy									
ogółem	osoba	191	176	150	147	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	152	144	125	124	-	-	-	-
kobiety	osoba	39	32	25	23	-	-	-	-
sektor przemysłowy									
ogółem	osoba	321	209	192	156	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	197	104	93	78	-	-	-	-
kobiety	osoba	124	105	99	78	-	-	-	-
sektor usługowy razem									
ogółem	osoba	849	829	538	768	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	316	304	202	277	-	-	-	-
kobiety	osoba	533	525	336	491	-	-	-	-
sektor usługowy - usługi rynkowe									
ogółem	osoba	356	319	262	294	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	175	152	110	152	-	-	-	-
kobiety	osoba	181	167	152	142	-	-	-	-
sektor usługowy - usługi nierynkowe									
ogółem	osoba	493	510	276	474	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	141	152	92	125	-	-	-	-
kobiety	osoba	352	358	184	349	-	-	-	-
Pracujący wg sektorów własności i płci									
ogółem									
ogółem	osoba	1 361	1 214	880	1 071	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	665	552	420	479	-	-	-	-
kobiety	osoba	696	662	460	592	-	-	-	-
sektor publiczny									
ogółem	osoba	611	622	363	599	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	223	229	156	218	-	-	-	-
kobiety	osoba	388	393	207	381	-	-	-	-
sektor prywatny									
ogółem	osoba	750	592	517	472	-	-	-	-
mężczyźni	osoba	442	323	264	261	-	-	-	-
kobiety	osoba	308	269	253	211	-	-	-	-

Źródło: Dane GUS

Ilość pracujących w głównym miejscu pracy w mieście i gminie Kcynia wynosił w 2000 roku 1361 osób (51 % stanowiły kobiety, 49 % mężczyźni), w 2007 roku liczba ta zmniejszyła się do 1266 osób (52 % stanowią kobiety, 48 % mężczyźni).

Dysponując danymi dla 2003 roku można stwierdzić, że pracujących ogółem było 1071 osób, z tego 14 % pracowało w sektorze rolniczym, 15 % zatrudnionych było w sektorze przemysłowym i 71% pracowało w sektorze usługowym (w tym 38% usługi rynkowe i 62% usługi

nierynkowe). Wśród zatrudnionych w sektorze rolniczym zauważalna jest przewaga mężczyzn, natomiast wśród zatrudnionych w sektorze usługowym występuje przewaga kobiet.

Analizując pracujących według struktury własności dla 2003 roku, możemy zauważyć iż 56% ogółu pracujących jest zatrudniona w sektorze publicznym, 44 % w pracuje w sektorze prywatnym. Zauważalna jest przewaga kobiet w ogólnej liczbie zatrudnionych w sektorze publicznym.

8.2.1. Podmioty gospodarcze

Gmina Kcynia jest gminą typowo rolniczą, nie posiadającą tzw. „dużego przemysłu”. Większość mieszkańców zatrudnionych jest w rolnictwie, z którego się utrzymuje. Z 29 tys. ha ogólnej powierzchni gminy 21 tys. ha stanowią użytki rolne. Pozostały obszar to przede wszystkim lasy. Gmina posiada jednak dobre połączenia komunikacyjne, sieć telefoniczną i wodociągową, dużą ilość rąk do pracy oraz bieżąco wykonywane inwestycje (rozpoczęta budowa kanalizacji, remonty dróg i wodociągów, budowa sali gimnastycznej itp.).

Warunki, jakie władze samorządowe oferują inwestorom zarówno krajowym jak i zagranicznym to:

- przetwórstwo rolno-spożywcze - na terenie gminy istnieje baza do inwestycji w takich dziedzinach jak: młynarstwo, przetwórstwo owocowo-warzywne, (mrożonki, koncentraty), przetwórstwo ziemniaczane i paszowe, mleczarstwo. W tym zakresie istnieje szereg budynków, które w chwili obecnej nie są w pełni wykorzystane, a można je przystosować do wymienionych działalności,
- przemysł drzewny - istnieje możliwość podjęcia produkcji w zakresie: tarcicy użytkowej do celów gospodarczych, meblarstwa użytkowego i artystycznego, stolarki budowlanej,
- przemysł odzieżowy - istnieje do zaoferowania wiele obiektów, w których można stworzyć zakłady, mogące zatrudnić od kilkunastu do kilkudziesięciu osób, szczególnie kobiet,
- produkcja materiałów budowlanych - ze względu na bogate złoża żwiru istnieje możliwość wytwarzania trylinki, polbruku, płytek chodnikowych, bloczków cementowo-żwirowych, krawężników, kręgów betonowych, pustaków.

Na terenie gminy, w pobliżu żwirowni, znajduje się wiele obiektów nadających się do adaptacji na tego rodzaju działalność gospodarczą. Można również wykorzystać istniejące pokłady kredy jeziornej w Studzienkach.

8.2.2. Bezrobocie

Tabela 22 Bezrobocie w mieście i gminie Kcynia.

BEZROBOCIE						
	J. m.	2003	2004	2005	2006	2007
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
ogółem	osoba	1 732	1 811	1 712	1 398	1 202
mężczyźni	osoba	841	899	789	579	487
kobiety	osoba	891	912	923	819	715
Udział bezrobotnych zarejestrowanych do ludności w wieku produkcyjnym						
ogółem	%	20,7	21,4	20,1	16,3	13,9
mężczyźni	%	19,0	20,1	17,5	12,6	10,6

Źródło: Dane z Banku Danych Regionalnych GUS

Analizując poziom bezrobocia w mieście i gminie Kcynia w latach 2003-2007 możemy zauważyć tendencję spadkową tego zjawiska. W roku 2003 liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosiła 1732 osoby, w tym udział kobiet wyniósł 49% a mężczyzn 51 %. W roku 2007 natomiast, liczba bezrobotnych jest o 40% mniejsza niż 4 lata wcześniej i wynosi 1202 osoby, kobiety

stanowią 60% ogółu, mężczyźni 40 %. Podsumowując, w latach 2003-2007 liczba zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn spadła ok. 40 %, a liczba zarejestrowanych bezrobotnych kobiet spadła o 20 %.

Wskaźnik udziału liczby zarejestrowanych bezrobotnych do ogółu ludności w wieku produkcyjnym w roku 2003 wynosił 20,7 % (19% stanowili mężczyźni), w roku 2007 natomiast wyniósł 13,9 % (mężczyźni stanowili 10 %).

8.3. Infrastruktura społeczna.

8.3.1. Ochrona zdrowia.

Opiekę zdrowotną zapewniają zlokalizowane na terenie miasta:

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Nasza Przychodnia (ul. Libelta 28). Świadczy usługi podstawowej opieki zdrowotnej. W ramach placówki działają:

- Gabinet Fizykoterapii i Rehabilitacji Ruchowej
- Gabinet Położnej Środowiskowej - Rodzinnej
- Gabinet Medycyny Szkolnej
- Poradnia Dziecięca
- Gabinet Pielęgniarki Środowiskowej - Rodzinnej
- Poradnia Ogólna

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej MEDYK (ul. Asnyka 6). W ramach placówki działają:

- Poradnia (gabinet) lekarza POZ ul. Strażacka 7, 89-203 Rynarzewo
- Gabinet Medycyny Szkolnej ul. Strażacka 20, 89-203 Rynarzewo
- Gabinet Pielęgniarki Środowiskowej-Rodzinnej ul. Chomętowo 6, 89-204 Chomętowo
- Poradnia (gabinet) lekarza POZ ul. Chomętowo 6, 89-204 Chomętowo
- Poradnia Dziecięca ul. Chomętowo 6, 89-204 Chomętowo
- Poradnia (gabinet) pielęgniarki środowiskowej - rodzinnej ul. Bema 6, 89-200 Szubin
- Gabinet Położnej Środowiskowej-Rodzinnej ul. Bema 6, 89-200 Szubin
- Poradnia (gabinet) pielęgniarki środowiskowej - rodzinnej ul. Szkolna 11, 89-207 Królikowo
- Poradnia Ogólna ul. Szkolna 11, 89-207 Królikowo
- Poradnia (gabinet) lekarza POZ dla dzieci ul. Szkolna 6, 89-207 Królikowo
- Poradnia (gabinet) lekarza POZ dla dzieci ul. Bema 6, 89-200 Szubin
- Poradnia (gabinet) lekarza POZ ul. Bydgoska 17, 89-205 Tur
- Poradnia (gabinet) pielęgniarki środowiskowej - rodzinnej ul. Bydgoska 17, 89-205 Tur
- Poradnia (gabinet) lekarza POZ dla dzieci ul. Strażacka 7, 89-203 Rynarzewo

Wiejski Ośrodek Zdrowia 89-241 Chwaliszewo, Chwaliszewo 22

W ramach przychodni działają następujące placówki gabinetów:

- Poradnia (gabinet) lekarza POZ
- Gabinet Zabiegowy

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ALMED” Aleksander Jasiński Kowalewko 36.

Przychodnie działają w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Najbliższy szpital znajduje się w Szubinie i jest oddalony o ok. 15 km od Kcyni. Wpływa to negatywnie na czas dojazdu karetki do potrzebującego pacjenta w szczególności do najbardziej oddalonych punktów tak rozległej terytorialnie gminie. Sytuację poprawił utworzony 1 lipca 2007r., punkt ratownictwa medycznego z siedzibą w OSP Kcynia, na wyposażeniu którego znalazła się karetka.

8.3.2. Edukacja.

Dzieci oraz młodzież ma możliwość kształcenia w 9 szkołach podstawowych, 4 gimnazjach, 2 szkołach zawodowych oraz szkole średniej (Zespół Szkół nr 1 w Kcyni) o różnych profilach. W Zespole Szkół nr 1 funkcjonują także szkoły specjalne – podstawowa oraz gimnazjum. Na terenie miasta i gminy funkcjonują następujące szkoły dające możliwości kształcenia uczniów w następujących placówkach z uszeregowaniem ze względu na poziom wykształcenia:

wykształcenie podstawowe:

Szkoła Podstawowa im. bł. Marii Karłowskiej w Dobieszewie Dobieszewo 22

Szkoła Podstawowa w Kcyni, ul. Wyrzyska 12

Szkoła Podstawowa w Laskownicy, 89-240 Kcynia

Szkoła Podstawowa w Palmierowie, 89-240 Kcynia

Szkoła Podstawowa im. Kazimierza Korka w Rozstrzębowie

Szkoła Podstawowa im. Pamięci Obrońców Niepodległości w Sipiorach ul. Czterdziestka 51
89-240 Kcynia

wykształcenie podstawowe oraz gimnazjalne:

Zespół Szkół w Dziewierzewie Dziewierzewo 34, w skład Zespołu Szkół w Dziewierzewie wchodzi: Szkoła Podstawowa oraz Gimnazjum

Zespół Szkół w Mycielewie w budynku Zespołu Szkół w Mycielewie mieści się Szkoła Podstawowa (z oddziałem przedszkolnym) i Gimnazjum

Gimnazjum Chwaliszewo, 89-240 Kcynia

Wykształcenie zawodowe:

Zasadnicza Szkoła Zawodowa w Kcyni ul. Emila Jurczyka, 89-240 Kcynia

Wykształcenie podstawowe, zawodowe oraz średnie:

Zespół Szkół nr 1 w Kcyni

W budynku Zespołu Szkół mieści się:

Liceum Ogólnokształcące im. Karola Libelta w Zespole Szkół nr 1

Policealne Studium Zawodowe w Zespole Szkół nr 1

Specjalna Szkoła Podstawowa i Specjalne Gimnazjum w Zespole Szkół Specjalnych

Technikum Ekonomiczne w Zespole Szkół nr 1

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna w Zespole Szkół Specjalnych

Zespół Szkół Specjalnych

Na terenie miasta i gminy funkcjonuje jedna placówka oświatowa – przedszkolna: Przedszkole Miejskie im. Ziemi Pałuckiej ul. Libelta 1 oraz oddział przedszkolny (zerówka) w budynku Zespołu szkół w Mycielewie.

Zmiany demograficzne w szkołach gminy Kcynia przedstawiają się następująco:

- w roku 2004/5 – 2377 uczniów,
- w roku 2005/6 – 2222 uczniów,
- w roku 2006/7 – 2178 uczniów.

8.3.3. Kultura.

Placówkami kulturalnymi w Kcyni są:

Miejsko - Gminny Ośrodek Kultury im. Klary Prillowej (ul.Libelta 27)

W domu kultury prowadzone są sekcje:

- Rzeźba w drewnie,
- Rzeźba w glinie,
- Szkołka malarstwa artystycznego,
- Taniec ludowy,
- Taniec dyskotekowy,
- Klub piosenki,
- Klub brek-dance,
- Aerobik dla dzieci,
- Aerobik dla dorosłych,
- Pracownia ceramiczna,
- Zespół regionalny "Pałuki".

Biblioteka Publiczna (ul. Libelta 27)

Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta Kcynia jest placówką samorządową. Biblioteka posiada także dwie filie biblioteczne: w Sipiornach i Chwaliszewie. Wraz z upływem lat księgozbiór biblioteki systematycznie się rozrasta i w grudniu 2005 roku liczy ponad 27000 woluminów, co stanowi 8 woluminów na jednego mieszkańca niewielkiej miejscowości, jaką jest Kcynia.

9. ZAGROŻENIE BEZPIECZEŃSTWA LUDNOŚCI I JEJ MIENIA.

Nad bezpieczeństwem obywateli oraz mienia czuwa Komisariat Policji w Kcyni przy ul. Zielonej 5. Gmina Kcynia została podzielona na IV Regiony, za które odpowiedzialni są poszczególni funkcjonariusze. Poza komisariatem policji nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa OSP Kcynia, jest jedną z najstarszych straży w Polsce z tradycją ponad 200 letnią. Oprócz wymienionych jednostek dbających o bezpieczeństwo mieszkańców należałoby poczynić kroki w kierunku zainstalowania monitoringu głównych ulic w mieście. Należy dodać, że w zasadzie pod stałym „wewnętrzny” monitoringiem powinny pozostać wszystkie szkoły w gminie.

Na terenie gminy istnieje także pewne zagrożenie dla mienia ze względu na bezpośrednie zagrożenie powodziowe od rzeki Noteci.

10. POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI ROZWOJU GMINY.

Wynikające z:

Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007 - 2013 z elementami prognozy do roku 2020 (projekt z czerwca 2005r.)

W dokumencie zaproponowano wdrażanie modelu wielofunkcyjnego rozwoju wsi i wielofunkcyjnego rolnictwa poprzez:

- wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich,
- poprawa konkurencyjności rolnictwa oraz wzmocnienie przetwórstwa rolno-spożywczego w kierunku poprawy jakości i bezpieczeństwa żywności.

W strategii tej założono komplementarność jej działań z działaniami ustalonymi w strategiach i programach rozwoju regionów, w ramach nadrzędnego celu jakim jest poprawa warunków życia i pracy mieszkańców wsi poprzez wzrost gospodarczy, z uwzględnieniem wymogów środowiska.

Strategia ta była źródłem istotnych przesłanek ukierunkowujących aktualizację strategii rozwoju kujawsko-pomorskiego. Gospodarka rolna w województwie kujawsko-pomorskim to znaczący sektor jego gospodarki, w istotnej mierze decydujący o konkurencyjności i pozycji gospodarczej regionu w międzyregionalnych porównaniach, korzystnie promująca region na rynkach Europy. Proponuje się, aby działania aktualizowanej strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, ukierunkowane na poprawę warunków życia i pracy mieszkańców, obejmowały w jednakowym stopniu mieszkańców wsi kujawsko-pomorskiej jak i mieszkańców kujawsko-pomorskich miast.

Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007 - 2020.

Cel nadrzędny i priorytetowe obszary działań strategicznych przedstawia się następująco:
Priorytetowy obszar działań

Rozwój nowoczesnej gospodarki

Działanie 1.1. Kreowanie warunków przedsiębiorczości i upowszechniania innowacji

Rozwijanie postaw przedsiębiorczych

1.1.2. Rozwijanie instytucji otoczenia biznesu

1.1.3. Kształtowanie regionalnego systemu transferu innowacji i wymiany informacji

1.1.4. Rozwój potencjału naukowo-badawczego regionu.

Działanie 1.2. Wzmacnianie konkurencyjności regionalnej gospodarki rolnej

1.2.1. Wspieranie adaptacji gospodarstw rolnych do funkcjonowania na współczesnych rynkach rolnych

1.2.2. Wzmacnianie konkurencyjności przetwórstwa rolno-spożywczego

Działanie 1.3. Promocja rozwoju turystyki

1.3.1. Promocja walorów i produktów turystycznych

1.3.2. Rozwój sektora usług turystycznych

Unowocześnienie struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu

Działanie 2.1. Wspieranie rozwoju sieci osadniczej

2.1.1. Rewitalizacja miast i wsi regionu

Działanie 2.2. Rozwój infrastruktury technicznej

2.2.1. Poprawa dostępności komunikacyjnej regionu

2.2.2. Unowocześnienie układów transportowych wewnątrzregionalnych

2.2.3. Rozwój i unowocześnienie pozostałej infrastruktury technicznej i mieszkalnictwa

- 2.2.4. Rozwój infrastruktury gospodarki wodnej
- Działanie 2.3. Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego
  - 2.3.1. Rozwój infrastruktury teleinformatycznej
  - 2.3.2. Informatyzacja usług publicznych, zwłaszcza w administracji i zarządzaniu
- Działanie 2.4. Rozwój infrastruktury społecznej
  - 2.4.1. Unowocześnianie infrastruktury usług społecznych
  - 2.4.2. Kształtowanie sieci usług publicznych z punktu widzenia ich dostępności
- Działanie 2.5. Promocja dziedzictwa kulturowego
  - 2.5.1. Zachowanie dziedzictwa kulturowego
  - 2.5.2. Adaptacja dziedzictwa kulturowego do współczesnych potrzeb społecznych
- Działanie 2.6. Zachowanie i wzbogacanie zasobów środowiska i przyrody.
  - 2.6.1. Utrwalanie, wzbogacanie systemu ekologicznego regionu
  - 2.6.2. Rewaloryzacja środowiska i przyrody.

Rozwój zasobów ludzkich

- Działanie 3.1. Budowa społeczeństwa opartego na wiedzy
  - 3.1.1. Zwiększenie roli szkolnictwa wyższego w rozwoju regionu
  - 3.1.2. Poprawa efektywności kształcenia
  - 3.1.3. Dostępność edukacji dla dorosłych
  - 3.1.4. Wyrównywanie szans edukacyjnych młodzieży
- Działanie 3.2. Budowa kapitału społecznego
  - 3.2.1. Wspieranie rozwoju sektora organizacji pozarządowych
  - 3.2.2. Budowa partnerstwa publiczno-społecznego
- Działanie 3.3. Promocja zatrudnienia osób pozostających bez pracy lub zagrożonych jej utratą
  - 3.3.1. Rozwój zatrudnienia osób bezrobotnych
  - 3.3.2. Przeciwdziałanie bezrobociu osób zagrożonych utratą pracy w rolnictwie oraz sektorach mających problemy z dostosowaniem się do potrzeb rynku pracy.
- Działanie 3.4. Promocja i profilaktyka zdrowia
  - 3.4.1. Edukacja zdrowotna społeczeństwa
  - 3.4.2. Promocja aktywności sportowo-rekreacyjnej
  - 3.4.3. Powszechna, wczesna diagnostyka medyczna, profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień
- Działanie 3.5. Integracja społeczno-zawodowa i bezpieczeństwo ludności
  - 3.5.1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu
  - 3.5.2. Wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych
  - 3.5.3. Poprawa stanu bezpieczeństwa ludności

Strategia rozwoju turystyki w województwie kujawsko-pomorskim z kwietnia 2004 r.

Samorządność regionu stawia przed jego władzami wysokie wymagania w zakresie kreowania polityki dynamicznego rozwoju gospodarczego i społecznego. W tym celu niezbędne jest wykorzystanie wszystkich możliwości i zasobów, jakie posiada region, a także tych, które wynikają z uwarunkowań i czynników zewnętrznych.

Jednym z obszarów w sferze działalności gospodarczej, mogących mieć znaczący wpływ na rozwój województwa kujawsko-pomorskiego jest turystyka. Optymalne wykorzystanie wszystkich możliwości w tym zakresie wiąże się jednak z prowadzeniem odpowiedniej polityki, zarówno przez władze regionalne, jak i szczebla lokalnego. Musi to być polityka bazująca na realiach zdefiniowanych uwarunkowaniami wewnętrznymi oraz spójna z ogólnymi założeniami rozwoju kraju. Jej wykładnia zawarta jest w strategii rozwoju turystyki. Dokument ten określa w oparciu o zidentyfikowane uwarunkowania - cele i kierunki rozwoju naszego regionu w obszarze turystyki.

W Strategii Rozwoju Turystyki dla terenu gminy Kcynia zostały uwzględnione walory przyrodnicze i zarazem turystyczne rzeki Noteci. Całkowita długość rzeki wynosi 388,0 km, w granicach województwa 127,0 km, w granicach gminy ok. 14,0 km. Poprzez malowniczy i bardzo urozmaicony krajobraz pradoliny Noteci szlak wodny jaki tworzy rzeka jest bardzo ciekawą atrakcją turystyczną. Szlak wodny zapewnia dostęp do najcenniejszych walorów krajobrazowych, przyrodniczych i kulturowych nie tylko gminy, lecz całego województwa. W strategii rejon doliny Noteci został predysponowany dla rozwoju funkcji turystycznej wodnej właśnie na bazie walorów przyrodniczych i krajobrazowych, jednak praktycznie z bardzo dużymi brakami odpowiedniej bazy. Obecnie funkcja turystyczna nie odgrywa praktycznie żadnej roli w kształtowaniu dochodów mieszkańców i firm, rejon nie pełni także roli w obsłudze turystów w skali województwa

Jednak jak na razie perspektywy rozwoju oceniane są jako średnio korzystne – Notecę należy do rzek o wysokim zanieczyszczeniu, ponadto turystyka wodna ma zawsze charakter niszowy i kierowana jest z założenia do wąskiego grona odbiorców; czynnikiem bardzo sprzyjającym jest funkcjonowanie związku międzygminnego o charakterze międzywojewódzkim, mającego na celu między innymi aktywizację turystyczną Noteci i gmin w jej przebiegu.

Należy bezwzględnie zainicjować lub włączyć się w opracowanie programu rozwoju funkcji turystycznej dla Doliny Noteci z Kanałem Bydgoskim.

11. STAN PRAWNY GRUNTÓW.

Tabela 23 Struktura własności.

Powierzchnia ogólna		Miasto Kcynia	Gmina Kcynia
		684 ha	28.979 ha
Lp.	Udział procentowy:		
1.	Agencja Nieruchomości Rolnych	10,2%	16,9%
2.	Lasy Państwowe	0	20,7%
3.	Skarb Państwa Polskiego	5,5%	1,1%
4.	Gmina Kcynia	12,3%	2,5%
5.	Kościoły i ich związki	0,9%	0,7%
6.	Osoby fizyczne	68,1%	56,3%
7.	Grunty Gminne oddane w użytkowanie wieczyste	1,6%	0,1%
8.	Grunty Gminy oddane w użytkowanie wieczyste	0	0,1%
9.	Grunty Województwa	1,2%	0,1%
10.	Grunty Powiatu	0	0
11.	Grunty RSP	0	1,0%
12.	Grunty Spółek Prawa Handlowego	0	0,4%

Źródło: Dane pozyskane z Urzędu Miejskiego w Kcyni.

12. OBIEKTY I TERENY CHRONIONE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW ODREBNYCH.

12.1. Obiekty i tereny chronione na podstawie przepisów o ochronie przyrody.

Sieć NATURA 2000.

- Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego PLB300001 (chroniony na mocy tzw. dyrektywy ptasiej),

- Obszar Natura 2000 Dolina Noteci PLH300004 (chroniony na mocy tzw. dyrektywy siedliskowej).

Rezerwat przyrody „Grocholin”.

Pomniki przyrody.

Tabela 24. Wykaz istniejących pomników przyrody na terenie Nadleśnictwa Szubin w gminie Kcynia

Lp	Nr rej. woj.	Położenie		Opis obiektu	
		oddz. wydz.	Gmina, leśnictwo	rodzaj	Obwód (cm)
1.	318	136g	Kcynia, Dębogóra	Głaz narzutowy	1360
2.	319	136g	Kcynia, Dębogóra	Głaz narzutowy	830
3.	320	154d	Kcynia, Dębogóra	2 Dęby szypułkowe	580, 420
4.	321	154f	Kcynia, Dębogóra	Dąb szypułkowy	260
5.	322	155g	Kcynia, Dębogóra	2 Dęby szypułkowe	480, 310
6.	323	158a	Kcynia, Dębogóra	Dąb szypułkowy	460
7.	324	183c	Kcynia, Dębogóra	2 Dęby szypułkowe	400, 300
8.	325	186d	Kcynia, Dębogóra	Dąb szypułkowy	300
9.	326	187g	Kcynia, Dębogóra	Dąb szypułkowy	520
10.	327	189c	Kcynia, Dębogóra	Sosna zwyczajna	265
11.	328	262a	Kcynia, Dębogóra	13 dębów szypułkowych oraz wiąz szypułkowy*	od 470 do 260 *460
12.	329	125d	Kcynia, Tupadły	Dąb szypułkowy	410
13.	331	336b	Kcynia, Żarczyn	4 Dęby szypułkowe	365, 320, 310, 280
14.	322	338a	Kcynia, Żarczyn	5 Dębów szypułkowych	410, 390, 380, 320, 310
15.	330	154b	Kcynia, Tupadły	2 dęby szypułkowe	440, 360

Sporządzono na podstawie Programu Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Szubin

Tabela 25. Wykaz pomników poza gruntami Lasów Państwowych Nadleśnictwa Szubin na terenie Gminy Kcynia

Lp.	Pomnik przyrody	Lokalizacja	Opis	Nr rejestr
1.	Żywotnik olbrzymi	Chwaliszewo (dz. nr 14)	obwodzie 325 cm, rosnący w zabytkowym parku dworskim (nr rej. zabyt. 187/A) w Chwaliszewie	300
2.	Dęby szypułkowe - 3szt, Lipa drobnolistna	Dębogóra (dz. nr 91)	obwody dębów: 450, 305 i 285 cm, obwód lipy: 360 cm, rosnący w parku wiejskim w Dębogórze	1008
3.	Dąb szypułkowy, Lipa drobnolistna,	Dębogóra (dz. nr 114/2)	o obwodzie 460 cm, rosnący na terenie gospodarstwa rolnego w Dębogórze	301
4.	Dąb Szypułkowy	Dobieszewko (dz. nr 72/2)	lipa o obwodzie 390 cm, dąb o obwodzie 350 cm, rosnące w parku dworskim w Dobieszewku	1010
5.	Dąb Szypułkowy	Dobieszewko (dz. nr 229/1)	obwodzie 290 cm, rosnący w parku dworskim w Dobieszewku	1009
6.	Dąb Szypułkowy	Dziewierzewo (dz. nr 280)	o obwodzie 400 cm, rosnący przy kościele w Dziewierzewie	1252
7.	Lipy drobnolistne – 2 szt.	Dziewierzewo (dz. nr 282)	o obwodach 450 i 390 cm, rosnące w parku dworskim w Dziewierzewie	302, 1011
8.	Wiąz górski, Platan klonolistny	Górki Dabskie (dz. nr 10/3)	wiąz o obwodzie 360 cm, platan obwodzie 270 cm, rosnące w zabytkowym parku dworskim (nr rej. zabytków 102/A) w Górkach Dąbskich	1012
9.	Platan klonolistny	Grocholin (dz. nr 53/1)	o nazwie "Stańczyk", obwodzie 820 cm, rosnący przy zabytkowym parku dworskim w Grocholinie	303
10.	Topole białe - 6 szt., Buk zwyczajny	Grocholin (dz. nr 53/1)	topole o obwodach: 470, 450, 440, 360, 355 i 295 cm, buk o obwodzie 380 cm, jesiony o obwodach: 412, 400, 381, 347, 310, 310, 307 i 303 cm,	304, 1361
11.	Lipa drobnolistna	Grocholin (dz. nr 183)	lipy o obwodzie 364 cm, rosnąca przy drodze gruntowej w Grocholinie	1359
12.	Lipa drobnolistna	Grocholin (dz. nr 183)	o obwodzie 330 cm, rosnąca przy drodze gruntowej w Grocholinie	1357
13.	Aleja przydrożna złożona z 44 drzew	Grocholin (dz. nr 199)	aleja składa się z: 24 lip drobnolistnych, 15 kasztanowców zwyczajnych oraz 5 jesionów wyniosłych, rosnących przy drodze gruntowej w Grocholinie	1360
14.	Lipa drobnolistna	Grocholin (dz. nr 199)	o obwodzie 350 cm, rosnąca przy drodze gruntowej w Grocholinie	1358

15.	Stanowisko kwitnącego bluszczu pospolitego	Grocholin (dz. nr1 073/4)	Stanowisko o pow. 1, 00 ha znajdujące się w zabytkowym parku dworskim (nr rejestru zabytków -99/A) w Grocholinie	1362
16.	Lipy drobnolistne – 31 szt.	Kcynia (dz. nr 600)	o obwodach: od 26 do 70 cm, rosnących na cmentarzu żydowskim przy ul. Poznańskiej w Kcyni	306
17.	Platan klonolistny	Kcynia (dz. nr 881)	o obwodzie 380 cm, rosnący w miejscowości Kcynia	1363
18.	Jesion wyniosły, Platan klonolistny, Lipy drobnolistne - 3	Kcynia (dz. nr 1073/4)	jesion o obwodzie 390 cm, platan o obwodzie 284 cm, lipy o obwodach: 263, 262 i 240 cm, rosnące przy ul. Libelta w parku dworskim w Kcyni	305
19.	Aleja przydrożna złożona z 400 drzew	Głogowiniec (dz. nr 28)	aleja złożona z: 386 kasztanowców zwyczajnych o obwodach: od 360 do 130 cm, siedmiu lip drobnolistnych o obwodach: od 270 do 145 cm, czterech jesionów wyniosłych o obwodach: od 200 do 120 cm oraz klonu zwyczajnego o obwodzie 150 cm, rosnące przy drodze Kcynia - Grocholin -Głogowiniec	1364
20.	Dęby szypułkowe – 2 szt, Topole osiki – 2 szt.	Tupadły (dz. nr 11/3)	dęby o obwodach: 550 i 440 cm oraz dwie topole o obwodach: 585 i 320 cm, rosnące w parku dworskim w Mechnaczu	307
21.	Dąb szypułkowy	Tupadły (dz. nr 30/1)	o nazwie "Adam", o obwodzie 640 cm, rosnący naprzeciwko parku dworskiego w Mechnaczu	308
22.	Kasztanowiec zwyczajny	Turzyn (dz.nr177)	o obwodzie 340 cm, rosnący przy szkole w Mycielewie	309
23.	Sosny zwyczajne – 3 szt.	Nowa Wieś Notecka (dz. nr 26/15)	o obwodach 500, 395 i 320 cm, rosnące przy drodze Nowa Wieś Notecka - Iwno w miejscowości Nowa Wieś Notecka	310
24.	Lipa drobnolistna, Dąb szypułkowy	Rozpętek (dz. nr 38/1)	lipa o obwodzie 430 cm oraz dąb o obwodzie 380 cm, rosnące w zabytkowym parku dworskim (nr rej. zabytków 98/A) w Rozpetku	311
25.	Topola czarna	Rozstrzebowo (dz.nr126)	o obwodzie 650 cm, rosnąca przy drodze: Szczepice - Rozstrzebowo w Rozstrzebowie	312
26.	Jesiony wyniosłe – 2 szt., Wierzba krucha	Rozstrzebowo (dz.nr126)	jesiony o obwodach 390 i 385 cm oraz wierzba o obwodzie 410 cm, rosnące przy drodze: Szczepice -Rostrzebowo w Rozstrzebowie	313
27.	Lipa drobnolistna, Jesion wyniosły	Sierniki (dz. nr 16)	lipa o obwodzie 380 cm oraz jesion o obwodzie 280 cm, rosnące w zabytkowym parku dworskim (nr rej. zabytków 189/A) w Siernikach	314

28.	Wiąz szypułkowy	Sipiory (dz. nr 131/7)	o obwodzie 510 cm, rosnący w Sipiorach	1365
29.	Dąb szypułkowy, Buk zwyczajny	Słupowa (dz.nr 130/2)	dąb o obwodzie 285 cm, buk o obwodzie 270 cm, rosnące w parku wiejskim w Słupowej	1013
30.	Dęby szypułkowe – 3 szt, Wiąz szypułkowy, Lipa drobnolistna, Świerk pospolity	Suchorecz (dz.nr 182/1 i 183)	dęby o obwodach: 380, 340 i 305 cm, wiąz o obwodzie 305 cm, lipa o obwodzie 350 cm oraz świerk o obwodzie 270 cm, rosnące w parku wiejskim w Suchoreczu	315 1014
31.	Platan klonolistny	Suchoreczek (dz. nr 88/1)	o obwodzie 400 cm, rosnący w parku wiejskim nr 88/1 w Suchoreczku	1015
32.	Jesion wyniosły, Platan klonolistny, Buk zwyczajny, Topola czarna	Szczepice (dz. nr 279/30)	jesion o obwodzie 330 cm, platan o obwodzie 330 cm, buk o obwodzie 315 cm oraz topola o obwodzie 550 cm, rosnące w parku dworskim nr 279/30 w Szczepicach	1016
33.	Topola czarna	Tupadły (dz. nr 30/1)	o obwodzie 520 cm, rosnąca przy drodze do pałacu w Tupadłach	316
34.	Jesion wyniosły	Turzyn (dz. nr 199/3)	o obwodzie 320 cm, rosnący w Turzynie	317
35.	Jesiony wyniosłe – 3 szt, Lipy drobnolistne – 2 szt., Daglezja	Żurawia (dz. nr 55/7)	jesiony o obwodach: 350, 330 i 305 cm, lipy o obwodach: 450 i 350 cm oraz daglezja o obwodzie 285 cm, rosnące w parku dworskim w Siurawii	1017

Sporządzono na podstawie rejestru RDOŚ Bydgoszcz

12.2. Obiekty i obszary chronione na podstawie przepisów o ochronie zabytków.

Strefy ochrony konserwatorskiej.

Granice stref ochrony wprowadzone w Studium wrysowane są na załącznikach graficznych a ustalenia wpisane w teksty.

W zależności od stopnia zachowania istniejącej historycznej kompozycji ruralistycznej i substancji zabytkowej wyznacza się w gminie Kcynia następujące strefy ochrony konserwatorskiej:

- „A” - strefę pełnej ochrony konserwatorskiej,
- „B” - strefę ochrony konserwatorskiej,
- „E” - strefę ochrony ekspozycji,
- „AW” –strefę ścisłej ochrony archeologicznej
- „W”- strefę ochrony archeologicznej

Strefa „A” pełnej ochrony konserwatorskiej.

Strefa pełnej ochrony konserwatorskiej wyznaczona jest dla obiektów i obszarów szczególnie wartościowych, do bezwzględного zachowania. Strefą „A” obejmuje się obszar, na

którym elementy historycznego układu przestrzennego, takie jak zabudowa i jej rozplanowanie oraz związany z nimi integralnie teren i krajobraz, zachowały się w wysokim stopniu.

Strefą „A” objęto:

- część historyczną miasta Kcynia
- zespoły sakralne-cmentarze przykościelne wraz z kościołami: Dziewierzewo, Kowalewko, Mieczkowo, Sipiory,
- zespoły pałacowo- i dworsko-parkowe: Chwaliszewo, Dobieszewo, Dziewierzewo, Górki Dąbskie, Grocholin, Miastowiec, Mechacz, Rozpętek, Sierniki, Smoguleska Wieś, Tupadły, Żurawia.

Strefa „B” ochrony konserwatorskiej.

Strefa ochrony konserwatorskiej wyznaczona dla terenów zawierających znaczną część elementów historycznej ukształtowanej struktury przestrzennej o wartościach kulturowych. Obszary objęte strefą „B” podlegają rygorom w zakresie utrzymania historycznego rozplanowania i zasadniczych elementów istniejącej substancji o wartościach kulturowych oraz charakteru i skali nowej zabudowy.

Strefą „B” objęto:

- część zespołu urbanistycznego Kcynia,
- układy ruralistyczne wsi: Paulina, Weronika, Kowalewko, Gromadno, Sipiory.
- część zespołów dworsko-parkowych i folwarcznych z koloniami robotniczymi: Chwaliszewo, Dębogóra, Dobieszewo, Dobieszewko, Dziewierzewo, Górki Dąbskie, Grocholin, Gromadno, Iwno, Kowalewo-Folwark, Miastowiec, Rozpętek, Sierniki, Słupowa, Smogulecka Wieś, Suchoręcz, Suchoręczek, Szczepice, Turzyn, Tupadły, Włodzimierzewo
- obszar zespołu samodzielnego punktu oporu z II Wojny Światowej Dobieszewo
- cmentarze grzebalne czynne i nieczynne:

Dębogóra, cm. epidemiczny, XIX w., w pn-wsch. części wsi

Dębogórzyn, cm. ewangelicki, XIX w., na wsch. skraju wsi

Dobieszewo, cm. epidemiczny, XIX w., na wsch. skraju wsi

Dobieszewo, cm. epidemiczny, ok. 1860r., na wsch. skraju wsi

Dziewierzewo, cm. par. rzymsko-kat., ok. 1900r, w zach. części wsi

Dziewierzewo, ewangelicki, przykościelny, 1886, centrum wsi

Gerocholin, cm. ewangelicki, XIX w., na wsch. skraju wsi

Gromadno, cm. ewangelicki, XIX w., w centrum wsi

Iwno, cm. ewangelicki, XIX w., na wsch. skraju wsi

Jankowo, cm. ewangelicki, XIX w., w pd- wsch. części wsi

Józefkowo, cm. ewangelicki, XIX w., wsch. część wsi, na skraju lasu

Kaźmierzewo, cm. ewangelicki, XIX w., na wsch. skraju wsi

Kcynia, cm. par. rzymsko-kat., ok. 1910r, ul. Świerczewskiego, pn-wsch skraj miasta

Kcynia, cm. ewangelicki., 1856r., ul. Szubińska, wsch. część miasta

Kowalewko, cm. ewangelicki, pocz. XX w., 600m na pd-wsch od granic wsi, na skraju lasu

Ludwikowo, cm. ewangelicki, XIX w., 500m na Pd od granic wsi

Ludwikowo, cm. ewangelicki, XIX w., w zach. części wsi

Łankowice, cm. ewangelicki, XIX w., w pn części wsi

Miaskowo, cm. ewangelicki, XIX w., w centrum wsi

Mieczkowo, cm. ewangelicki, XIX w., w pd-wsch. części wsi

Nowa Wieś Notecka, cm. ewangelicki, I poł. XIX w., w zach. części wsi

Paulina, cm. ewangelicki, XIX w., w wsch. części wsi

Sipiory, cm. ewangelicki, ok. 1870r., w centrum wsi

Sipiory, cm. par. rzymsko-kat., 1930r., w pn-zach części wsi

Sipiory- Jeziornica, cm. ewangelicki, XIX w., na wsch. skraju kolonii Jeziornica

Sipiory-Wisłowice, cm. ewangelicki, ok. 1860r., w pn-zach cz. wsi

Studzienki, cm. ewangelicki, ok. 1860r., 1000m na pd-zach od stacji kolejowej

Suchoręczek, cm. ewangelicki, XIX w., w pn części wsi

Weronika, cm. ewangelicki, XIX w., w centrum wsi

Weronika, cm. ewangelicki, XIX w., na wsch. skraju wsi

Żarczyn, cm. ewangelicki, XIX w., w zach. części wsi, w obrębie pól

Żurawia, cm. ewangelicki, XIX w., na zach. skraju wsi

- aleje starodrzewia.

Strefa „E” ochrony ekspozycji.

Strefa „E” obejmuje obszar stanowiący zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołu zabytkowego, wyznacza tereny wyłączone spod zabudowy lub określa jej nieprzekraczalne gabaryty i gęstość.

Strefą „E” objęto:

- Kcynię, Grocholin, Kowalewko, Rozpętek, Turzyn

Celem działalności konserwatorskiej w strefie „E” jest: zabezpieczenie właściwego eksponowania zespołu zabytkowego, zachowanie jego indywidualnej sylwety, ochrona przed powstawaniem dominant widokowych, zachowanie historycznych relacji przestrzennych, ustalenie nieprzekraczalnych gabarytów i wysokości zabudowy nowowprowadzanej.

Sposoby ochrony, działania konserwatorskie: na obszarze strefy „E” wymagane jest uzyskanie pozytywnej opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dla wszelkich przedsięwzięć w w/w obszarach.

Strefa "AW" ścisłej ochrony archeologicznej.

Obejmuje tereny o rozpoznanej zawartości reliktyw archeologicznych, posiadających własną formę terenową. Na obszarze tej strefy zakazana jest wszelka działalność budowlana, nie związana bezpośrednio z rewaloryzacją terenu.

Strefą „AW” objęto grodzisko wczesnośredniowieczne w Grocholinie.

Strefa „W” ochrony archeologicznej.

Strefa „W” obejmuje tereny o rozpoznanej, na podstawie badań, zawartości ważnych reliktyw archeologicznych. Na obszarze strefy wszelka działalność inwestycyjna musi być poprzedzona badaniami archeologicznymi. Zakres prac archeologicznych określony zostaje na etapie uzgadniania projektu budowlanego.

Obszar gminy Kcynia został w całości rozpoznany pod względem archeologicznym.

Strefą obejmuje się wszystkie stanowiska archeologiczne nieeksploatowane w terenie.

W strefie „W” dopuszcza się działalność inwestycyjną pod warunkiem przeprowadzenia wyprzedzających badań archeologicznych.

12.3. Obszary i obiekty chronione na podstawie przepisów o ochronie wód.

W celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, należy rozważyć:

- ustanowienie strefy ochronnej ujęcia wody,
- ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych.

Strefę ochronną dzieli się na teren ochrony:

- bezpośredniej,
- pośredniej.

W przypadku objęcia odpowiednimi strefami ochronnymi należy zastosować się do przepisów wynikających z ustawy z dnia 18 lipca 2001 r., Prawo wodne.

13. STAN SYSTEMÓW KOMUNIKACJI I INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ, W TYM STOPIEŃ UPORZĄDKOWANIA GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ, ENERGETYCZNEJ ORAZ GOSPODARKI ODPADAMI.

13.1. Stan systemów komunikacji.

Sieć drogową gminy i miasta Kcynia stanowią drogi wojewódzkie zarządzane przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-pomorskiego, drogi powiatowe zarządzane przez Starostwo powiatowe w Nakle nad Notecią oraz drogi gminne należące do samorządu gminnego.

13.1.1. Układ uliczno-drogowy.

Drogi wojewódzkie

Miasto i gmina Kcynia mają dobre powiązanie z obszarem zewnętrznym. Miasto Kcynia jest najważniejszym węzłem komunikacyjnym w gminie. Zbiegają się tu dwie drogi wojewódzkie o znaczeniu regionalnym.

- Droga wojewódzka nr 241 – droga 1x2 relacji Tuchola – Sępólno Krajeńskie – Nakło – Kcynia – Wągrowiec – Rogoźno.
- Droga wojewódzka nr 247 – droga 1x2 relacji Kcynia – Szubin.

Drogi powiatowe

Ponadto przez obszar gminy przebiega 17 dróg powiatowych, które uzupełniają sieć dróg o znaczeniu regionalnym. Są to drogi o następujących numerach i relacjach:

Tabela 26. Drogi powiatowe przebiegające przez gminę Kcynia.

Nr drogi	Nazwa drogi
1916	Sadki - Gromadno
1921	Paterek - Łankowiczki
1927	Prostkowo – Smogulecka Wieś
1928	Smogulec - Kcynia
1929	Chwaliszewo - Oleszno
1930	Dobieszewko – Kcynia
1931	Kowalewko - Kcynia
1932	Sipory - Czerwoniak
1933	Kcynia - Słonawki
1936	Turzyn - Królikowo
1937	Głogowiniec - Stołęzyn
1938	Kcynia - Dziewierzewo
1939	Miastowice - Podobowice
1940	Dziewierzewo - Brzystrorzystewko
1941	Górki Zagajne - Żerniki
1942	Dziewierzewo - Królikowo
1944	Zalesie – Górki Dąbskie

Źródło: Zarząd Dróg Powiatowych Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią

Drogi gminne

Uzupełnieniem powiązań regionalnych jest również gęsta sieć dróg gminnych, ale ich znaczenie w powiązaniach zewnętrznych gminy, ze względu na funkcje, jaką pełnią, jest niewielkie.

W poniższej tabeli przedstawiono przebiegi poszczególnych dróg gminnych oraz ich numeracje.

Tabela 27 Drogi gminne przebiegające przez obszar gminy Kcynia

Nr drogi	Przebieg drogi
090409C	Ludwikowo - Mieczykowo
090402C	Gromadno - Mieczykowo
090403C	Mistkowo - Sierniki
090404C	Iwno - Nowa Wieś Notecka
090405C	Łankowice - Iwno
090406C	Dobieszewo - Miastkowo
090407C	Dobieszewko - Panigródz
090408C	Karlinowo - Rozpętek
090409C	Kcynia - Żurawia - Palmierowo
090410C	Żurawia - Włodzimierzewo - Rusiec
090411C	Żurawia - Miastowice
090412C	Łankowice - Rostrzębowo - Szczepice - Elizewo

090413C	Ludwikowo - Kowalewko
090414C	Józefkowo - Sipiory
090415C	Droga nr 241 - Jeziornica
090416C	Dębogóra - Kazimierzewo - Iwno
090417C	Grochowin - Palmirowo
090418C	Dobieszewo - Smogulecka Wieś
090419C	Szczepice - Malice - droga nr 247
090420C	Droga nr 1935C - Turzyn - Suchoręcz - Suchoręczek
090421C	Elizewo - Suchoręcz
090422C	Rusiec - Dziewierzewo
090423C	Górki Zagajne - Żarczyn
090424C	Retkowo - Miastowice
090425C	Dziewierzewo wieś

Źródło: Strategia Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy Kcynia na lata 2008 – 2015

13.1.2. Miejska komunikacja zbiorowa.

Komunikacja zbiorowa w gminie oparta jest na komunikacji autobusowej, która obsługuje zarówno potrzeby transportowe mieszkańców w skali lokalnej, regionalnej jak i krajowej. Połączenia autobusowe obsługiwane są przez następujących przewoźników:

- PKS Bydgoszcz
- POLBUS PKS WROCŁAW Sp. z o.o.
- PKS w Gnieźnie Sp. z o.o.
- PKS w Inowrocławiu S.A.
- PKS Chojnice Sp. z o.o.
- PKS Grudziądz
- PKS Piła Sp. z o.o.
- PKS Poznań
- PKS Słupsk S.A.
- PKS Wałcz Sp. z o.o.

13.1.3. Kolej.

Przez teren gminy przebiegają dwie linie kolejowe:

- Linia kolejowa Nr 281 relacji Chojnice – Oleśnica, przez Milcz – Krotoszyn, Jarocin, Wrześnie, Kcynie, Nakło nad Notecią.
- Linia kolejowa Nr 356 relacji Bydgoszcz - Poznań

Jednak ruch kolejowy na tych liniach został wstrzymany przez Polskie Koleje Państwowe ze względu na niską opłacalność ekonomiczną przewozów pasażerskich na tych trasach. Stan techniczny linii kolejowych jest zły, średnia prędkość na tych liniach w stanie obecnym na obszarze gminy Kcynia to 40 km/h. Taka prędkość powoduje znacznie obniżenie konkurencyjności kolei w stosunku do przewozów autobusowych i komunikacji indywidualnej.

13.1.4. Komunikacja autobusowa.

Miasto Kcynia ma bezpośrednie połączenia autobusowe z miastami:

- Bydgoszcz
- Poznań
- Wrocław
- Piła
- Konin
- Chojnice
- Grudziądz

13.1.5. Transport lotniczy.

Dostępność komunikacyjna gminy Kcynia podnosi bliskość portu lotniczego w Bydgoszczy, położonego w odległości ok. 45 km od Kcyni oraz międzynarodowego lotniska Ławica w Poznaniu leżącego w odległości ok. 95 km

13.2. Gospodarka wodno-ściekowa.

Na terenie gminy aktualnie funkcjonuje 7 ujęć wody zlokalizowanych na terenie wsi: Malice, Szczepice, Dziewierzewo, Łankowice, Słupowa, Górki Zagajne i Żurawia, z których rocznie pobór wody pitnej wynosi 270.391 m³. Stan techniczny wymienionych ujęć jest dobry. Ujęcia o największym poborze wody położone są w: Dziewierzewie – 71.233m³, Malicach – 62.883m³ i w Słupowej – 48.632 m³.

Ponadto funkcjonuje ujęcie wody (3 studnie) zlokalizowane na terenie Kcyni przy ul. Tupadzkiej. Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej eksploatuje stację uzdatniania wody zlokalizowaną w Kcyni przy ul. Tupadzkiej. Stan techniczny urządzeń jest dobry. Na terenie gminy działa 10 wodociągów wiejskich na terenie wsi: Malice, Turzyn, Szczepice, Łankowice, Dziewierzewo, Górki Zagajne, Miastowiec, Żurawia, Palmierowo i Słupowa. Długość sieci wynosi 143,7 km. Wodociągi o najdłuższej sieci znajdują się w: Słupowej – 33,0 km, Łankowicach – 25,7 km i w Malicach – 21,2 km. Zdecydowana większość miejscowości w gminie jest zwodociągowana, przy czym wyposażenie mieszkań w wodę wynosi od 96% do 100%. W wodę z sieci wodociągowej nie są zaopatrywani mieszkańcy sołectw: Laskownica, Ludwikowo, Mieczkowo, Sipiory, Studzienki i Paulina, stanowi to około 14% ogółu mieszkańców gminy wiejskiej.

13.2.1. Zaopatrzenie w wodę.

Zasady zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków określa ustawa z dnia 7 czerwca 2001 (Dz.U. Nr 72, poz. 747 z późniejszymi zmianami). Na mocy tej ustawy Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 listopada 2002 roku (Dz.U. 02.203,1718) określa wymagania dotyczące, jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W krajach Unii Europejskiej wymagania dotyczące, jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi ustalone są w Dyrektywie 98/83/EC z 1998 roku. W gminie podobnie jak na terenie powiatu nakielskiego oraz całego województwa kujawsko-pomorskiego występuje problem racjonalizacji wykorzystywania zasobów wody, co powoduje konieczność rozważenia możliwości rezygnacji z części istniejących ujęć i tworzenia układów wodociągowych obejmujących cały obszar gminy. Wskazane jest zintensyfikowanie działań przedsiębiorstw wodociągowych ukierunkowanych na zmniejszenie strat wody w systemach przesyłowych.

13.2.2. Oczyszczanie i odprowadzanie ścieków.

Na terenie miasta funkcjonuje ogólnospławna kanalizacja miejska o długości sieci wynoszącej 20,0km, której stan techniczny jest dobry. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 66,4% mieszkańców miasta. Na terenie miasta rocznie wytwarzanych jest około 130.000 m³ ścieków, z których około 50.000 m³ jest dostarczanych do oczyszczalni, co stanowi 38 % wytworzonych ścieków.

Na terenie gminy jedynie w Słupowej oraz Grocholinie występuje lokalna sieć kanalizacji sanitarnej, jednak wielkość wytwarzanych tam ścieków jest nie znana.

Usuwaniem odpadów komunalnych oraz wywożeniem nieczystości płynnych z terenu miasta i gminy zajmują się dwie koncesjonowane jednostki.

13.3. Gospodarka odpadami.

W mieście i gminie Kcynia wytworzono w roku 2002:

- 263 Mg odpadów wytworzonych przez sektor przemysłowy;
- 0,05 Mg odpadów niebezpiecznych;
- 1815 Mg odpadów komunalnych, co daje trzecie miejsce w powiecie.

Statystyka ilości wytworzonych odpadów na terenie miasta i gminy wskazuje, że i miasto i gmina jest niewielkim pod względem emisji wytwórcą odpadów komunalnych oraz niebezpiecznych w powiecie nakielskim. Wg zestawień Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami na terenie województwa wytworzono w 2001 roku 384 246 Mg odpadów komunalnych, w powiecie nakielskim wg danych przekazanych przez samorządy 16 113 Mg, natomiast w samej Kcyni zostało wytworzonych i przekazanych do unieszkodliwienia na składowisku w Rozwarzynie 1 815 Mg odpadów. Daje mu to trzecie miejsce pośród gmin powiatu nakielskiego, pod względem ilości wytwarzanych odpadów (11,2 % ogółu odpadów komunalnych wytworzonych w powiecie nakielskim).

Na terenie miasta i gminy Kcynie nie funkcjonują składowiska odpadów komunalnych. Gmina deponuje odpady na międzygminnym składowisku odpadów komunalnych w Rozwarzynie – gmina Nakło n. Notecią. Użytkownik – Związek Gmin Nakło n/Notecią, Kcynia, Szubin.

Do tzw. wysypisk „dzikich” należy zaliczyć takie, które spełniają następujące warunki:

- nie posiadają odpowiedniego uszczelnienia dna,
- nie posiadają instalacji odgazowującej i drenażu ujmującego odcieki,
- w pobliżu składowiska brak kontroli, jakości wody gruntowej - sieci piezometrów do monitoringu.

Wymagają one natychmiastowej likwidacji!

Na terenie gminy istnieje kilka „dzikich” składowisk zlokalizowanych przy lasach, tego typu miejsca składowania odpadów są systematycznie likwidowane.

13.4. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Powszechność użytkowania energii elektrycznej wymusza budowanie sieci elektroenergetycznej na całym terenie zagospodarowanym przez ludzi i w zależności od ich potrzeb. W celu zapewnienia dostaw energii sieć posiada pewną infrastrukturę – jest podzielona na sieć przesyłową, zasilającą i rozdzielczą. Na terenie powiatu nakielskiego, jako sieć zasilająca służą linie 110 kV połączone w następujących ciągach Bydgoszcz – Szubin, Żnin – Kcynia – Wyrzysk, Bydgoszcz – Nakło – Wyrzysk, Sępólno – Runowo – Paterek. Zasilają one 4 GPZ (główne punkty zasilające) znajdują się one w następujących miejscowościach: Nakło, Paterek, Żnin, Kcynia. Dokonywana jest w nich transformacja na napięcie 15 kV przy pomocy transformatorów o łącznej mocy 110 MVA Sieć 15 kV jest rozprowadzona po terenie w zależności od potrzeb i zasila odbiorców przemysłowych oraz stacje transformatorowe 15/0, 4 kV, których znajduje się na terenie

powiatu 745 i łącznej mocy 131 MVA, a w poszczególnych gminach powiatu przedstawia się następująco:

Tabela 28 Ilość stacji i łączna moc na terenie miasta i gminy Kcynia

Gmina	Ilość stacji	Łączna moc
Nakło	171	60 MVA
Szubin	213	31 MVA
Kcynia	177	18 MVA
Sadki	85	8 MVA
Mrocza	99	13 MVA

Stacje te zasilają sieć 0,4 kV, która za pomocą sieci napowietrznej lub kablowej zasila największą część odbiorców indywidualnych i przemysłowych.

Tabela 29 Zestawienie zużycia energii elektrycznej wg podziału administracyjnego powiatu nakielskiego w 1999 roku

Jednostka podziału administracyjnego	Zużycie własne RE GPZ	Ilość odbiorców	Gospodarstwa domowe Ilość odb. zużycie	Gospodarstwa rolne ilość odb. zużycie	Oświetlenie ulic	Zużycie ogółem
Kcynia Kcynia-obszar wiejski	108217 kWh	1749 2960	1423 2455776 kWh 1402 2286242 kWh	51 185860 kWh 4716895 kWh 4716895 k	348573 kWh 533307 kWh	4363092 kWh 8825772 kWh
Mrocza Mrocza – obszar wiejski		1420 1661	1153 2800139 kWh 878 1419306 kWh	34 281459 kWh 399 1836098 kWh	336859 kWh 183264 kWh	4490032 kWh 4326033 kWh
Nakło Nakło-obszar wiejski	227028 kWh 73560 kWh	7566 3906	10466730 kWh 2788 5458606 kWh	75 247885 kWh 517 2267347 kWh	1107039 kWh 812227 kWh	1852288 kWh 3 kWh 1073339 kWh 1 kWh
Sadki-obszar wiejski		2230	1353 2634106 kWh	575 2272442 kWh	389437 kWh	6674742 kWh
Szubin Szubin-obszar wiejski	108803 kWh	3383 4221	2776 6156128 kWh 2556 5227523 kWh	55 178916 kWh 944 3304149 kWh	703938 kWh 597325 kWh	1072117 kWh 5 kWh 1193511 kWh 1 kWh
Razem	517608 kWh	29096	20707 38904556 kWh	3892 15291051 kWh	5011969 kWh	8059223 kWh 1 kWh

13.5. Zaopatrzenie w energię ciepłą.

Głównym sposobem ogrzewania mieszkań na terenie gminy są indywidualne paleniska domowe. W gminie zlokalizowanych jest pięć kotłowni, w tym cztery w mieście Kcynia, jedna we wsi Stalówka. Moc grzewcza kotłowni jest mała. Tylko jedna kotłownia ogrzewa pięćdziesiąt mieszkań, pozostałe dostarczają ciepło nie więcej niż do piętnastu mieszkań. W sumie kotłownie usytuowane w mieście ogrzewają 98 mieszkań. Łączna kubatura ogrzewanych mieszkań wynosi 18,8 tys. m³. Do ogrzewania używane są dwa rodzaje paliwa: koks i węgiel. W tym roku wymieniono jeden piec grzewczy. Obecnie modernizuje się system grzewczy w Stalówce, ponieważ ze względu na przestarzałą technologię przynosi on bardzo duże ubytki ciepła. Podmiotem zajmującym się obsługą kotłowni jest Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kcyni.

13.6. Zaopatrzenie w gaz.

Miasto Kcynia jest jedyną miejscowością gminy wyposażoną w gaz wysokoprężny E, korzysta z niego ok. 785 mieszkańców. Przez obszar gminy przebiega dystrybucyjny gazociąg wysokiego ciśnienia DN 150 mm PN 6,3 MPa relacji Żnin – Nakło wraz z odgałęzieniem DN 80 mm do stacji gazowej wysokiego ciśnienia o przepustowości $Q = 600 \text{ m}^3/\text{h}$, zlokalizowanej w Kcyni przy ul. Tupadzkiej. Gazociąg ten stanowi jak na razie źródło zasilania w gaz ziemny odbiorców z terenu miasta.

13.7. Telefonia komórkowa.

Na obszarze miasta zlokalizowane są dwa maszty telefonii komórkowej (w sąsiedztwie oczyszczalni ścieków) oraz jeden maszt na terenie gminy w miejscowości Dębogóra.

14. ZADANIA SŁUŻĄCE REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH ZAWARTYCH W PLANIE ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO.

Zadania o znaczeniu krajowym:

- ochrona gruntów o wysokiej przydatności dla rolnictwa przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze,
- modernizacja dróg wodnych.

Zadania o znaczeniu wojewódzkim:

- opracowanie programu ochrony środowiska wraz z planem gospodarki odpadami
- realizacja programu zwiększenia lesistości i zadrzewień województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2001 - 2020,
- opracowanie i ustanowienie planów ochrony dla wszystkich rezerwatów przyrody,
- zachowanie korytarzy ekologicznych zapewniających ciągłość między obszarami prawnie chronionymi, w tym w dolinie Noteci,
- rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych,
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 241,
- przebudowa drogi wojewódzkiej nr 247,
- budowa gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Nakło – Mrocza – Sępólno Krajeńskie Dn 250 mm/ 150 mm.

Dla podniesienia konkurencyjności i atrakcyjności regionu konieczne jest podjęcie działań prowadzących do zachowania i pełnego wykorzystania turystycznych walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego poprzez:

- rozwój agroturystyki w istniejących i nowych gospodarstwach rolnych na terenie gminy na bazie walorów przyrodniczo – krajobrazowych i kulturowych,
- poprawę czystości wód powierzchniowych.